90. TIISTAINA 16. MARRASKUUTA 1999

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

1) Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle pankkituesta 16.11.1999 2945

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/1999 vp
Ilmoitetaan saapuneeksi

Kolmas käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi turvatarkastuksista tuomioistuimissa..... 2945

Hallituksen esitys HE 3/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 6/1999 vp

3) Hallituksen esitys Romanian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä..... 2945

Hallituksen esitys HE 114/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 17/1999 vp

4) Hallituksen esitys Slovakian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2945

Hallituksen esitys HE 115/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/1999 vp

5) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta..... 2946

Hallituksen esitys HE 103/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/1999 vp

6) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain 64 §:n muuttamisesta 2946

Hallituksen esitys HE 92/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 2/1999 vp
Lakialoite LA 119/1999 vp

7) Hallituksen esitys ajoneuvon siirtolupaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 2946

Hallituksen esitys HE 107/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 3/1999 vp

8) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain 10 ja 12 §:n muuttamisesta 2946

Hallituksen esitys HE 72/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 2/1999 vp
Lakialoite LA 109/1999 vp

9) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä annetun lain 4 ja 13 §:n muuttamisesta 2948

Hallituksen esitys HE 97/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 3/1999 vp

10) Hallituksen esitys vesilain 1 luvun muuttamisesta 2948

Hallituksen esitys HE 127/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/1999 vp

Ainoa käsittely

11) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 2000 2949

Hallituksen esitys HE 41/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 19/1999 vp

Ensimmäinen käsittely

12) Hallituksen esitys laeiksi kemikaalilain, torjunta-ainelain ja terveydensuojelulain 21 §:n muuttamisesta 2965

Hallituksen esitys HE 85/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/1999 vp

Lähetekeskustelu

13) Hallituksen esitys laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta 2967

Hallituksen esitys HE 145/1999 vp

14) Hallituksen esitys laeiksi julkisen arvonannon osoituksista ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta 2968

Hallituksen esitys HE 146/1999 vp

15) Hallituksen esitys Kroatian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2968

Hallituksen esitys HE 147/1999 vp

16) Hallituksen esitys eräiden perustuslakeihin viittaavien säännösten tarkistamisesta 2968

Hallituksen esitys HE 148/1999 vp

17) Hallituksen esitys laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2969

Hallituksen esitys HE 149/1999 vp

18) Hallituksen esitys laiksi yritystoiminnan tukemisesta 2969

Hallituksen esitys HE 150/1999 vp

19) Hallituksen esitys vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaksi lainsäädännöksi 2979

Hallituksen esitys HE 151/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Eva Biaudet /r
Tuija Brax /vihr
Tarja Halonen /sd
Rakel Hiltunen /sd
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Liisa Jaakonsaari /sd
Gunnar Jansson /r
Bjarne Kallis /skl
Erkki Kanerva /sd
Ilkka Kanerva /kok
Seppo Kanerva /kok
Kari Kantalainen /kok
Tarja Kautto /sd
Antero Kekkonen /sd
Seppo Lahtela /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Suvi Lindén /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Jukka Mikkola /sd
Olli Nepponen /kok
Lauri Oinonen /kesk
Kalevi Olin /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
Virpa Puisto /sd
Mirja Ryynänen /kesk
Kimmo Sasi /kok
Timo Seppälä /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Hannu Takkula /kesk
Esko-Juhani Tennilä /vas
Martti Tiuri /kok
Erkki Tuomioja /sd

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Tarja Halonen /sd
Seppo Lahtela /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Jukka Mikkola /sd
Suvi Lindén /kok
Lauri Oinonen /kesk

Virpa Puisto /sd
Erkki Kanerva /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

16.11. edustajat
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Jukka Mikkola /sd
Olli Nepponen /kok
Erkki Tuomioja /sd

16. ja 17.11. edustaja
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr

16.—18.11. edustajat
Bjarne Kallis /skl
Ilkka Kanerva /kok
Suvi Lindén /kok
Kalevi Olin /sd
Mirja Ryynänen /kesk
Kimmo Sasi /kok

16.—19.11. edustajat
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Liisa Jaakonsaari /sd
Antero Kekkonen /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
Hannu Takkula /kesk
Esko-Juhani Tennilä /vas
Martti Tiuri /kok

Merkitään.

Sairauspoissaolot

Puhemies: Ilmoitetaan, että sairauden vuoksi eduskuntatyöstä on poissa

16.11. edustaja
Eva Biaudet /r

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

16.11. edustajat
Tuija Brax /vihr
Tarja Filatov /sd
Rakel Hiltunen /sd
Kari Kantalainen /kok
Paula Lehtomäki /kesk
Virpa Puisto /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Jari Vilén /kok

16. ja 17.11. edustaja
Seppo Kanerva /kok

Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

Hallituksen esityksen n:o 63/1999 vp peruuttaminen

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on viime perjantaina 12 päivänä marraskuuta 1999 peruuttanut eduskunnalle annetun hallituksen esityksen n:o HE 63/1999 vp vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaksi lainsäädännöksi.

Työjärjestyksen 54 §:n mukaan on peruutuksen tapahtuessa asian käsittely lopetettava.

Eduskunta päättänee antaa peruutuksen tiedoksi sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, jonka valmisteltavana puheena oleva esitys on.

Hyväksytään.

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että 11 päivänä marraskuuta 1999 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 38, 39/1999 vp.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asian n:o U 38 osalta liikennevaliokunnan sekä

asian n:o U 39 osalta valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

ULKOPUOLELLA PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ESITELTÄVÄT ASIAT:

1) Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle pankkituesta 16.11.1999

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/1999 vp
Ilmoitetaan saapuneeksi

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että valtioneuvoston kirjelmän ohella 11 päivältä marraskuuta 1999 on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston selonteko pankkituesta. Selonteko on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaan selonteko on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle huomenna keskiviikkona pidettävään istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja selonteko pannaan pöydälle huomiseen istuntoon.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

2) Hallituksen esitys laiksi turvatarkastuksista tuomioistuimissa

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 3/1999 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 6/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys Romanian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 114/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 17/1999 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys Slovakian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 115/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/1999 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten

hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 103/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi tieliikennelain 64 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 92/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 2/1999 vp
Lakialoite LA 119/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Liikennevaliokunnan mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys ajoneuvon siirtolupaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 107/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 3/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain 10 ja 12 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 72/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 2/1999 vp
Lakialoite LA 109/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 9) asiasta.

Keskustelu:

[1] **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Haluaisin vain tässä yhteydessä todeta, kun täällä on käyty monipuolista keskustelua sekä kotitaloustyön väliai-

kaisesta verotuesta että toisaalta sen vastakohtana kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä eli yrityksille annettavasta tuesta, että olen vähän hämmästellyt sitä, että ei ole tässä yhteydessä kovinkaan paljon keskusteltu arvonlisäverokokeilusta, jonka nyt hallitus on päättänyt jättää toteuttamatta, koska siinähän on itse asiassa aika pitkälle samasta asiasta kysymys. Siinä annetaan tukea muun muassa kotien, talojen korjaustyöhön jne. Olisin kyllä toivonut, että eduskunta olisi tässä yhteydessä käynyt keskustelua myöskin siitä, minkälaisia vaikutuksia arvonlisäverojärjestelmän helpotuksilla olisi ollut työllisyyteen. Nyt tätä keskustelua ei käyty, ja pidän sitä valitettavana.

2 **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo jo vei pitkälti sanat suustani. Halusin vielä myös palata tähän samaan asiaan, joka on oikeastaan tässä seuraavassa kohdassa 9), eli kotitaloustyön yritystukikokeilumalliin. Valtioneuvostohan katsoi, ettemme kykene nyt lähtemään tähän alennettuun arvonlisäverokantakokeiluun. Ymmärrän sen kannan ja jäänkin elämään siinä toivossa, että joitakin muita vastaavia kokeiluja voitaisiin kuitenkin tehdä, että niin kotitaloudet kuin firmatkin, jotka tarjoavat palveluitaan, pääsisivät hyötymään tästä ja työllisyyttä saataisiin pukattua eteenpäin.

Itse olin voimakkaasti ajamassa tätä alennettua arvonlisäverokantaa ja olen pahoillani siitä, ettei siihen pystytty, mutta ehkä tosiaan valtioneuvosto pystyy näihin kokeiluihin satsaamaan jatkossa enemmän.

3 **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskusta jätti aloitteenkin nimelläni siitä, että kotitaloustyön verotuki olisi otettu koko maahan ja tehty siitä pysyvä järjestelmä riittävän tasoisena. Myöskin tässä keskustan vastalauseessa viitattiin muun muassa niihin mahdollisuuksiin, joita voitaisiin henkilöstön työsuhde-etuna käyttää kotitaloustyön edistämisessä.

Arvoisa puhemies! Tässä on eräs mielestäni periaatteellisesti erittäin arveluttava asia. Silloin jo, kun tätä käsiteltiin ja asia oli perustuslakivaliokunnassa, siellä todettiin, että on ongelmallista, että tuloverotus on Suomessa perusteettomasti erilaistettu ihmisten asuinpaikan mukaan. Nythän jossain Kauniaisissa, missä voidaan hyödyntää tätä verotukea ja jossa tuloveroprosentti on hyvin alhainen, saattaa 100 000 markkaa ansaitseva perhe päästä jo lähes 10 000 markkaa pienemmillä veroilla kuin jossain vaikka Länsi-Suomessa korkean tuloveroprosentin kunnassa asuva henkilö, kun on toisaalta erilainen tuloveroprosentti ja toisaalta erilainen valtionverotus tämän vähennyksen kautta.

Pitää myös valittaa vielä kerran sitä, ettei voida hyödyntää tämän lain työllistämismahdollisuuksia, niitä mahdollisuuksia, että voitaisiin helpottaa ihmisten arkea ja hillitä harmaata taloutta. On käsittämätöntä, ettei tätä asiaa voida laittaa kuntoon ja ulottaa verovähennysoikeutta koko maahan.

4 **Anneli Jäätteenmäki /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo otti esille aivan oikean asian. On todella valitettavaa, että hallitus ei suostunut tähän alv-tukikokeiluun, joka olisi varmasti luonut työpaikkoja ja myös omalta osaltaan auttanut monia ihmisiä.

Toinen asia, minkä haluaisin tässä yhteydessä nostaa esille, on se, että varsinkin tämä yritystuen kautta tuleva kotituki on erittäin monimutkaista. Varmasti moni luopuu tästä tuesta jo sen vuoksi, ettei jaksa lukea läpi sitä 40 sivun kirjasta ja esitystä, minkä jälkeen tietää, miten tätä tukea saa ja mistä sitä pitää hakea. Toivoisin, että hallitus kiinnittäisi huomiota tähän byrokratiaan ja sen vähentämiseen. Olisin myös toivonut, että tämä verotuki olisi ulotettu koko maahan. Sehän ei nosta näitä hintoja, niin kuin yritysten kautta menevä tuki hyvin usein tekee.

5 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! On muistettava kuitenkin, jotta tässä on kotitaloustyölle kaksi eri tukimuotoa, jotka kohdentuvat osin vähän erilaisen tulotason perheille. Siinä mielessä, jos tämä yritystuki, jota jotkut ovat arvostelleet, lopetettaisiin, kun ensin on syntynyt hyvin monta yritystä koko sille alueelle, missä tämä on käytössä, voisi vain kysyä, mitä sitten tapahtuisi. Sehän tarkoittaisi, että yritykset lopettavat toimintansa, koska hinta kuitenkin nousisi varmasti toistasataa markkaa tunnilta. Silloin tuommoinen kotitalous ei välttämättä pysty ostamaan tätä palvelua.

Sen takia minusta olisi hyvä jatkotyöstöä varten ensi vuoden puolella hyvissä ajoin valmistella semmoinen ajatus ja rakennelma, että nämä molemmat tuet, verotuki- ja yritystukimalli, olisivat Suomessa kautta maan käytössä. Silloin pienituloinen, joka ei verovähennyksen kautta

saisi mitään etua, voisi ostaa tämän palvelun yrityksen kautta vähän halvemmalla hinnalla ja rikkaammat, joille on hyötyä tästä verovähennyksestä, voisivat käyttää sitä mallia.

6 **Paula Kokkonen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on sekä lähetekeskustelussa että kaikissa kolmessa keskustelussa jo puututtu tuohon byrokratiaan, joka tämän asian ympärillä on; ihan samaan asiaan ed. Jäätteenmäki äsken juuri kiinnitti huomionsa. Tämä 40-sivuinen vihkonen on minusta todella malliesimerkki siitä, miten byrokratian ei pitäisi toimia, ja toivon, että tämä viesti nyt menee ministeriöön ja käsittelyä kevennetään.

7 **Anneli Jäätteenmäki /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Voisin ed. E. Lahtelalle todeta, että kun me olemme käyneet keskustelua tästä kotitaloustyön tuesta, me olemme unohtaneet ehkä kokonaan myös sen, että kunnilla on hyvin paljon työntekijöitä, ei kuitenkaan riittävästi, jotka on myös tarkoitettu vanhusten ja lapsiperheiden arkipäivän auttamiseen, mutta tällä hetkellä, kun kuntien valtionosuuksia on kovasti vähennetty, näiden kuntien työntekijöiden osuutta on vähennetty. Tätä kautta moni vanhus myös voisi saada tukea.

Mutta koska niitä työntekijöitä ei ole, niin sellainen vähävarainen vanhus ei sitten ehkä saa esimerkiksi Pohjanmaalla mitään tukea, koska se, että Pohjanmaalla vain yritystuki on käytössä, tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että tukea saadaksesi sinä luet tämän 40 sivun läpyskän läpi. Se on ensinnäkin niin vaikeaselkoista tekstiä, että sitä ei kyllä yhdellä lukemisella edes ymmärrä, joten kun tukimuodot ovat näin vähissä, se johtaa monta kertaa siihen, että joku, joka tätä tukea tarvitsee, ei yksinkertaisesti saa mitään tukea yhteiskunnalta.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä annetun lain 4 ja 13 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 97/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 3/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. [Keskustelu sallittu 8) asian yhteydessä]

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys vesilain 1 luvun muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 127/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 2000

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 41/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 19/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

[1] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Sanon muutaman sanan esitelläkseni valtiovarainvaliokunnan yksimielistä mietintöä valtion lainanottovaltuuksista ensi vuodelle.

Lainanottovaltuusesityshän lähtee siitä, että nettolainanottoa ei tarvita. Valtionvelan nettokuoletuksiin esitetään sen sijaan ensi vuoden budjetissa 6 miljardia 10 miljoonaa markkaa. Tämä on tietysti myönteinen ja merkillepantava asia.

Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että valtio kokonaan poistuisi joukkovelkakirjalainamarkkinoilta. Bruttolainanottoa ensi vuonna tarvitaan edelleen pitkäaikaisina valtion lainoina minimissään reilut 31 miljardia markkaa ja enimmillään reilut 86 miljardia markkaa. Bruttolainanoton tarpeeseen on kaksi syytä. Ensimmäinen tulee siitä, että uutta velanottoa tarvitaan vanhojen lainojen kuoletuksiin. Tästä tulee tuo minimimäärä, reilu 31 miljardia markkaa. 86,5 miljardiin markkaan päästään siitä, kun tähän 31:een lisätään se velkamäärä, joka tarvitaan valtion velkasalkun rakenteen parantamistoimenpiteisiin, mikä tarkoittaa valtion vanhojen lainojen takaisin ostoa sekä niiden konvertointia eli muuttamista markkinoilla likvidimpään eli paremmin kaupaksi käyvään muotoon. Näihin konversioihin ja takaisin ostoihin käytettävä määrä on todellakin tuo 55 miljardia markkaa eli varsin suuri summa. Lisäksi on esitetty valtuutta lyhytaikaisiin lainoihin enimmillään 50 miljardia markkaa.

Arvoisa puhemies! Muutama sana valtion velkasalkun hoitopolitiikasta. Ideana, pitkäaikaisten valtion lainojen perusteena, on siis se, että vanhoja korkeakorkoisia lainoja, jotka on otettu 90-luvun alkupuolella ja puolivälissä, ostetaan markkinoilta ja sijoittajilta pois ja vaihdetaan alempikorkoisiin lainoihin. Se on tavallaan varautumista tulevaan. Sinä vuonna, kun näitä lainoja ostetaan markkinoilta pois, ne aiheuttavat lisämenoja eli niin sanottuja pääomatappioita valtiolle, koska sijoittajille on kompensoitava koron aleneminen, mutta nämä sitten pienentävät tulevina vuosina valtion korkomenoja.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valtion velanhoitopolitiikka lähtee siitä, että vanhojen lainojen takaisinmaksun sijaan lainojen uusiminen jälkimarkkinakelpoisiksi on tällä hetkellä järkevämpää. Vanhoista lainoista koetetaan muodostaa uusia, isompia ja sitä kautta markkinoilla likvidimpiä kokonaisuuksia. Näiden suurempien kokonaisuuksien muodostamiseen pitäisi myös jo sinällään laskea lainojen korkomenoja.

Saadun selvityksen mukaan myös muut Euroopan maat ja Yhdysvallat toimivat näillä lainamarkkinoilla vastaavalla tavalla. Tämä konversiopolitiikka on tullut oikeastaan viime vuoden aikana, ja muun muassa kevään lisäbudjetissahan eduskunta myönsi lisämenoja valtionvelan hoitoon juuri tästä syystä. Tämä on yksi seuraus euroajasta ja uudenlaisesta kilpailutilanteesta valtion joukkovelkakirjalainamarkkinoilla, eli ne valtiot, joilla on parhaiten kaupaksi käyvät ja likvideimmät lainat, saavat sitten näitä kaupaksi alhaisimmilla koroilla.

Tietysti valtion lainanhoitokulujen määrään vaikuttavat muutamat epävarmuustekijät. Olennaisin niistä on varmasti korkotaso. Korkotasohan on nyt nousussa, eli se tulee todennäköisesti lisäämään valtionvelan hoitomenoja jonkin verran. Tietysti toisaalta myös tuloveroja koskevat päätökset jäävät näköjään ensi vuodelle, mikä sitten myös aikanaan vaikuttaa budjettiylijäämään ja sitä kautta lainanottotarpeeseen.

Korkotason noususta on mielenkiintoista todeta se, että tämä vaikuttaa Soneran yksityistämisestä saatujen rahojen hyötyyn. Nyt kun Sonerasta saatavilla rahoilla vähennetään valtionvelan tarvetta 18 miljardilla markalla, sen hyöty osittain valuu korkotason nousuun. Aiemminhan oletettiin, että tämä 18 miljardin markan vähennys vähentäisi valtion velanhoitomenoja noin 1 miljardilla markalla, mutta nyt arvioidaan, että väheneminen olisi 300—400 miljoonaa markkaa, sen takia että korkotaso on noussut. Valtiovarainministeriö ehdottaa, että tämä 300—400 miljoonaa markkaa käytetään tähän konversiopolitiikkaan elikkä vanhojen lainojen muuntamiseen paremmin markkinoille käyvään muotoon.

Arvoisa puhemies! Kun Suomen kansantalous etenee aika suotuisasti ja näkymät ovat hyvät, niin valtiosihteeri Sailas on mielestäni aivan aiheesta herättänyt keskustelua siitä, onko valtion velanhoitolinja, joka hallitusohjelmassa sovittiin, tarpeeksi kunnianhimoinen. Varmasti eduskunnankin on syytä tähän asiaan palata esimerkiksi keväällä vuoden 2001 budjetin kehyspäätöksen teon yhteydessä. Valtiovarainministeriöllähän on ollut kiinnostusta tuoda tätä kehyspäätöksen tekoa ensi keväänä myös eduskunnassa keskusteltavaksi, ja näyttää siltä, että tavalla taikka toisella eduskunta pääsee tähän keskusteluun osallistumaan. En kuitenkaan näe tarpeellisena sitä, että eduskunta varsinaisesti näitä kehyksiä päättäisi tai päätöksentekoon osallistuisi, mutta varmasti parempi informaatio ja siihen liittyvä keskustelu on paikallaan.

Ed. S. Lahtela merkitään läsnä olevaksi.

---

[2] **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Kuten ed. Aulan äskeisestä selonteosta kävi ilmi, kysymys on lähinnä tekniikasta sekä hallituksen esityksen osalta että myöskin valtiovarainvaliokunnan mietinnön osalta, joka, niin kuin ed. Aula totesi, on yksimielinen, vaikka en itse valiokunnan jäsen olekaan, mutta mietinnöstähän se ilmenee.

Puhemies! Yhteen tekniseen asiaan ensin kiinnitän huomiota, ja kysymys on ulkomaisten lainojen osuudesta ja sen vähenemisestä, joka on tietysti sinänsä aivan oikean suuntainen asia, joka on myöskin johtanut siihen, että vaihtokursseista johtuvat tappiot ovat vähentyneet. Vuosien mittaan olen täällä eduskunnassa ihmetellyt sitä kyllä, että valtio ei ole osannut suojata vaihtokurssitappioilta omia lainojaan mutta, niin kuin sanottu, kun ollaan nyt uudessa tilanteessa, niin tämäkin ongelma on kyllä vähentynyt.

Puhemies! Kiinnittäisin huomiota tähän poliittiseen puoleen, johon ed. Aula tuli aivan viimeksi, eli kun hallitusohjelmassa asetetaan valtionvelan hoitotavoitteeksi se, että päästään tällä vaalikaudella alle 50 prosentin osuuteen bruttokansantuotteesta, niin ed. Aula esitti kysymyksen, onko se liian vähän kunnianhimoinen, tai oikeastaan hän viittasi valtiosihteeri Sailaksen puheenvuoroon. Minun mielestäni se kysymys on aivan aiheellinen. Siitä on syytä keskustella. Esitän kuitenkin pari kolme näkökohtaa, jotka puhuvat sen puolesta, ettei meidän kannata liioitella myöskään kansantaloudenkaan kannalta tämän velkataakan olemassaoloa.

Totta kai kaikki velka on liikaa, jokainen miljardi, jokainen sata miljoonaa on liikaa. Itse asiassa meidän pitäisi varmasti pyrkiä mahdollisimman nopeasti tasapainoon. Sillä, että meillä budjetit olisivat ylijäämäisiä, me tietysti vähitellen pääsisimme siihen, että valtionvelka saadaan kokonaan kuriin.

Mutta kun sitten katsotaan kuitenkin kansainvälisesti, niin jo kun Emu-ratkaisu tehtiin, me tiesimme, että Suomi on eräs vähiten velkaantuneita maita kuitenkin, ja velkaahan on kuitenkin joka maassa.

Puhemies! Minun mielestäni ainakin näillä näkymillä hallituskauden tavoite, että päästään alle 50 prosentin bruttokansantuoteosuuteen valtionvelan osalta, on hyvä ja kannatettava. Minun mielestäni se on myöskin riittävä ainakin näillä näkymillä, jos nyt ei tapahdu jotain todella merkittävää. Toisaalta nimittäin, puhemies, saattaa myös tapahtua niin, että tämä aikamoinen kasvuvauhti, joka meillä tällä hetkellä on, sekin syystä tai toisesta laantuu. Erityisesti ehkä kaikkein eniten tällä hetkellä pelätään Amerikan pörssiromahdusta. Siellä kurssit ovat todella korkealla, niin kuin me tiedämme, ja täysin mahdollista on tuollainen ainakin 20 prosentin jonkin näköinen korjausliike, joka Amerikan kautta sitten heijastuu tietysti koko maailmantalouteen. Minun mielestäni se ei ole ollenkaan vähäteltävä vaara, ja sen takia kannattaisi myöskin tätä puolta ajatella. Ehkä ensi syksynä me tähän aikaan saatammekin olla aivan eri tilanteessa kuin me olemme tänä päivänä.

Mitä velan korkomenoihin tulee, niitäkään ei ole syytä vähätellä, ja kun ed. Aula täällä viittasi Sonerasta saataviin tuloihin, niin tosiasiahan on se, että Euroopan keskuspankki, minun mielestäni aika nopeasti, keväällä alensi ensin korkojaan ja nyt minun mielestäni teki, se on henkilökohtainen mielipiteeni, myöskin aika nopean korjausliikkeen ja korjasi 0,5 prosenttiyksiköllä ylöspäin taas korkoja. Kuka tietää, onko Euroopan keskuspankilla ehkä tarvetta jo ensi keväänä kuitenkin uudelleen laskea korkoja? Me emme kukaan pysty sanomaan tällä hetkellä maailman taloudellisesta tilanteesta. Jonkin näköistä ylikäymistä, suhdanteiden ylikuumenemista, on tällä

hetkellä maailmalla nähtävissä. Sen takia ehkä tänä iltana esimerkiksi Amerikan keskuspankki tulee nostamaan korkojaan, kuka tietää. Me näemme ehkä sen kahdeksan tunnin kuluttua.

Puhemies! Kuitenkin lopuksi sanon kerran vielä, että minun mielestäni ei pidä liioitella velan takaisinmaksuvauhtia. Pitää ottaa myöskin poliittiset tarpeet, kansalaisten tarpeet, huomioon, joita minä nimittäisin poliittisiksi tarpeiksi. Pitää ottaa huomioon se, että me laman aikana olemme pistäneet sekä työttömät että eläkeläiset maksamaan aika kovan hinnan lamasta noususta, ja minusta näiden ryhmien tarpeet pitäisi myöskin ottaa huomioon silloin, kun kansantaloutta tasapainotetaan.

[3] **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aula käytti tässä varsin selventävän puheenvuoron. Silloin kun Suomi joutui ottamaan lainoja, elimme vähän erilaista taloudellista aikaa ja korkeiden korkojen aikaa. Näin ollen kun lainoja uusitaan, niin on järkevää, että suoritetaan konvertointia ja muodostetaan sellaisia lainakokonaisuuksia, että valtion tulevaisuuden rasite vähenee. Varmasti tarvitaan myöskin suojautumissopimuksia, vaikka ollaankin osa euroaluetta.

Mutta tästä mielenkiintoisesta kysymyksestä, mihin viitattiin, ja myöskin valtiosihteeri Sailaksen puheenvuoroon, onko velan lyhentämisvauhti riittävä ja oikean kokoinen, tietenkin kannattaa keskustella nyt ja tulevaisuudessa. Kysymys on enemmän kai siitä, että Suomi tarvitsee velanottovaraa sitten, jos ja kun mahdollisesti joutuisimme taloudellisessa tilanteessa vaikeuksiin, ja sitä totta kai pitää edistää. Mielestäni ehkä parasta velanottovaran edistämistä kuitenkin olisi se, että voitaisiin vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä, joka edelleen on valtiontaloudessakin iso ongelma. Se vaatisi varmasti veropolitiikassa ja muutoinkin eräitä rakenteellisia uudistuksia myös, jotta hyvän talouskasvun etsikkoaikaa voitaisiin hyödyntää rakenteellisen työttömyyden vähentämiseksi, joka on paitsi alueellista myös toimialakohtaistakin monella tavalla.

Mitä tulee vielä tähän kokonaisuuteen, niin kuitenkaan köyhien kustannuksella minun mielestäni ei pidä nyt edetä. Kun näemme, että verorasitus on nousussa ja kunnallisveroprosentitkin ovat nousussa, kyllä pitäisi sellaista kokonaisuutta kuitenkin aikaansaada, että kahtiajako ei syvene, kun asetetaan kunnianhimoisia tavoitteita velan lyhentämisvauhdin lisäämiseksi.

[4] **Matti Saarinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun olen tältä paikalta silloin tällöin arvostellut hallituksen toimenpiteitä, muun muassa joskus pohtinut sitä, miksi valtio pitää niin suurta kassavarantoa itsellään, niin täytyy nyt kehua, että valtiovarainvaliokunnassa kuultujen asiantuntijalausuntojen mukaan valtio on tehostanut kassan käyttöään ja kassan hallintaansa pitkälti, ei varmaankaan yksittäisen kansanedustajan toivomuksesta, vaan kyllä se toivomus on esitetty valtiovarainvaliokunnan ja koko eduskunnankin toimesta. Mutta kun laitetaan kaksi korkotasoa päikseen — valtionvelan keskikorko on siellä 6,5 prosentin paikkeilla — on kuitenkin ilahduttavaa todeta, että myös kassavaroilleen valtio saa yli 3 prosentin tuoton. Valtion kassa on ollut luokkaa 20—30 miljardia markkaa. Jokainen ymmärtää, kun summat ovat noin valtavan suuria, että onnistuminen rahoitusmarkkinoilla tuottaa myös hyvät tuotot tai käy sitten kalliiksi, jos sijoitustoiminnassa ei onnistuta.

Myös valtiovarainvaliokunnassa kuullut asiantuntijat totesivat, että valtionvelkaa voisi lyhentää myös sillä tavalla, että korkean korkotason velkoja vanhimmasta päästä lähdettäisiin lyhentämään, joka ei käytännössä suoraan merkitsisi sitä, että valtion nimellinen velkataakka kevenisi, mutta kuitenkin vanhat velat ovat niin kovalla korkotasolla, että sitäkin kautta tulisi säästöä. Kyllä tämä näkemys ja ajatus, joka hallituksen esitykseen sisältyy, on varmasti onnistunut ja kannatettava.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin sellaisen kansanedustajan näkökulmasta olevan toteamuksen, että kun valtiovarainministeri Niinistö on joissakin yhteyksissä meitä muistuttanut, että valtionvelka olisi ikään kuin todellisuudessa 500 miljardia markkaa, niin hän on ihan oikeassa siltä osin, että jos kaikki velkojat tänään esittäisivät vaatimuksensa, tämä vekseli lankeaisi tänään maksettavaksi, niin siinä tilanteessa valuuttakursseista johtuen velan määrä olisi todella 500 miljardia markkaa. Kyllä kai tilanne on kuitenkin niin, että tällaista tilannetta on pidettävä vain ja ainoastaan teoreettisena. Se on laskennallinen, se ei ole reaalielämää.

Kun ed. Elo viittasi kurssiriskeihin, niin siinä mielestäni edustajatoveri palautui vähän menneeseen aikaan, koska tässä, jos missä, näkyy

Emu-ajan autuus pienen maan pienen valuutan kannalta. Silloin markka-aikaan olisi ollut aika outo signaali markkinoille, jos suvereeni valtio ei luota itse omaan valuuttaansa, vaan lähtee sitä omin toimenpitein suojaamaan. Tässä mielessä valtio on vähän toisenlaisessa asemassa kuin esimerkiksi yksityinen yritys tai sijoittaja. Kyllä kai valtio on se viimeinen, joka luopuu uskostaan omaan valuuttaan. Mutta nyt onneksi elämme vakaammissa oloissa, ja tässä Emu varmasti toimii pienen maan ja pienen valuutan onneksi.

[5] **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö:** Arvoisa puhemies! Olen kovin ilahtunut keskustelusta, jossa selvästikin annetaan, ehkä vähän eri painotuksin, arvoa sille hallituksen linjaukselle, että nyt, kun on hyvät ajat, maksetaan huonompien aikojen laskuja ja varaudutaan siihen, että jatkossa voi tulla toisenlaisiakin aikoja.

Nyt velan lyhennystavoitteen osalta on kuitenkin muistettava, että se on selkeästi toissijainen määre hallitusohjelmassa. Ensisijainen määre koskee menojen määrää, ja siitä on hallitusohjelmassa varsin tiukka, selkeä kirjaus, että menot pidetään reaalisesti vuoden 99 tasolla. Lisäksi hallitusneuvottelujen aikaan oli puhetta siitä, ettei lainan lyhennysten mukana saavutettava hyöty, että velkojen korkomenot vähentyvät, olisi tekijä, joka oikeuttaisi kuitenkaan muita menoja kasvattamaan vuoden 99 kokonaistasoon asti. Tästä ensisijaisesta määreestä, siitä, että jäädytetään menot koko vaalikaudeksi, puolestaan seuraa sitten, että on velanmaksuvaraa. Hallitusohjelmassa se on aika varovasti arvioitu alle 50 prosenttiin. Hallitusohjelmassa on myös aika varovainen talousnäkymien arviointi, ehkä tietoisestikin varovainen. Tällä hetkellä ajetaan tuntuvasti parempaa vauhtia. Velkojen maksuun tulisi siis käytettäväksi kaikki se, mikä säästyy, kun menot pidetään vuoden 99 tasolla. Jäädytetään menot sinne. On aivan varmaa, että velkojen maksuun silloin jää varaa. Kun sitten vielä pidetään siitä periaatteesta kiinni, että yksityistämistulot käytetään sellaisenaan velkojen lyhennyksiin, niin silloin päädytään varmasti parempaan lopputulokseen kuin hallitusohjelmassa on arvioitu.

Haluaisin nyt muistuttaa, olen siinä täysin samaa mieltä ed. Elon kanssa, että eihän Suomen velkaisuus nyt ole hätkähdyttävän paha, ainakaan eurooppalaisittain mitattuna. Mutta kyllä Euroopan valtiontalouksien ongelmaksi nähdään juuri korkea velkaantuneisuus. Mitä tämä meidän kohdallamme tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että meillä ei ole sellaista jättipuskuria, joka 90-luvun laman alkaessa oli käytettävissä eli käytännöllisesti katsoen velkaantumaton valtiontalous. Sehän merkitsi mahdollisuutta selviytyä lamasta, eikä mikään muu olisi oikeastaan auttanut. Mutta jos velkasuhde olisi ollut silloin jo tätä tasoa, kuin se esimerkiksi tämän vaalikauden jälkeen näyttäisi olevan, olisi oltu aika ihmeessä. Luulen, että siinä olisi törmätty todellisiin lainanottovaikeuksiin — aika todellisia ne taisivat ollakin — mutta vielä todellisempiin lainanottovaikeuksiin pahimpina vuosina. Ei olisi saanut sitä lainaa ja olisi jouduttu aivan toisenlaiseen rajuuteen leikkauksien määrän suhteen.

Me tietysti kaikki toivomme ja uskommekin varmasti, etteivät sellaiset ajat enää palaa. Joka tapauksessa puskuriajattelu, josta paljon on puhuttu, minusta parhaiten toteutuu sillä tavalla, että pääpuskuri, valtiontalous, on kunnossa. Silloin siellä pitäisi olla myöskin tilaa ottaa velkaa, jos päädytään satunnaisesti huonompiin aikoihin. Nyt sellaista velanottovaraa kyllä ei ole, ja sitä on tarkoitus näillä operaatioilla luoda. Ajat näyttävät siltä, että jokainen huolellisen ihmisen tavoin talouttaan hoitava tällaisissa olosuhteissa pyrkii eroon nimenomaan velkataakasta.

Mitä tulee nimellisvelkakeskusteluun kontra todellinen velkakeskustelu, tietysti on näin, ed. Saarinen, kun sanoitte, että eiväthän velkojat tietenkään vaadi saataviaan. Eivät minunkaan laskelmani siitä ole lähteneet liikkeelle, mutta siitä kylläkin, mikä on selvä markkinatalouden lainalaisuuksien mukaan laskettava kokonaisvastuumme. Se on se 500 miljoonaa. Siinähän ei ole tulevaisuuden korkokuluja muilta osin kuin siltä osin, kuin nuo korkokulut ylittävät tämänhetkisen käyvän korkotason, kapitalisoitu. Valtion lainapaperi on tietysti siinä mielessä kallista paperia, koska sille on luvattu hyvä korko. Näin ollen kukaan ei luovu näissä olosuhteissa ilmaiseksi saamasta sitä hyvää korkoa, joka hänelle aikanaan papereissa on luvattu. Se on ihan normaalia rahataloutta.

Minusta myöskin se ajattelu nyt näyttää saaneen hyväksymistä, joka koskee konvertointeja, ja on erittäin hyvä, että valtiovarainvaliokunta on ottanut sen asian vakavissaan. Varmasti siinä suhteessa olisi paljonkin tehtävää. Minusta olisi ehkä tärkeintä sittenkin keskittyä siihen, että meillä velkasalkun kiertävyys toimii joustavasti. Siellähän on muutamia suurempia eriä, joihin ny-

kyiset kassavarat eivät alkuunkaan riitä. Tällaisten suurempien lankeavien velkojen etukäteenmaksu niin, että sitten selvitään ehkä vähän pienemmillä uusintaveloilla, voisi olla tietysti aivan paikallaan.

Toisaalta kuitenkin tietysti aika normaalia elämänjärjestystä on se, että nyt kun velkoja lankeaa maksettavaksi, ne maksetaan eikä tilalle oteta uutta, mikä on suoraan sataprosenttista velan lyhentämistä. Siinähän lisätalousarvio nyt lähtee tästä periaatteesta pääosin liikkeelle. Mutta ensi vuodeksikin on varattu varoja lähes miljardi markkaa konvertointeihin. Nyt näyttää siltä, että tässä voi ilmestyä vähän ylimääräistä siinä mielessä, että budjettiluvut vielä paranevat. Pääomaverouudistus taikka veroprosentin korotusesitys on tulossa tänne. Se tietää budjettilukujen paranemista vastaavalla määrällä. Toisaalta Soneran rahoin tapahtuva velanmaksu tietää ehkä — tässä vaiheessa joutuu sanomaan aika painotetusti "ehkä" — ensi vuodelle ajateltujen korkomenojen vähenemistä. Ainakin tuo viimeksi mainittu vaikutus, jos sitä jää, olisi ehkä syytä suunnata vain yleisesti velanhoitomenoihin, jolloin se tarkoittaa konvertointimahdollisuutta.

Miksi Soneran rahoilla tapahtuvasta suuresta lainanlyhennyksestä ei tulekaan ensi vuonna korkohyötyä? Näyttää siltä, että me olemme olleet vähän optimistisia, kun olemme arvioineet lainanhoitomenojen määrää ensi vuoden budjettiin. Sen jälkeenhän on tapahtunut selvää koron nousua, ja vaikuttaa siltä, että ollenkaan täysimääräistä vaikutusta ei saada aikaiseksi lainanlyhennyksestä vielä ensi vuonna.

[6] **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että ministeri Niinistö osallistuu tähän tärkeään keskusteluun. Siinä tuli samoja asioita, mitä ed. Aula jo käsitteli. Voi yhtyä päälinjaan siitä, että Suomessa tarvitaan lainasalkun rakenteellista uudistamista ja velanottovaraa huonommille vuosille. Kuitenkaan mielestäni ei aivan suoraviivaista politiikkaa tässä pitäisi tehdä. Jos ja kun esimerkiksi Sonerasta saadaan miljardeja parinkymmenen miljardin verran, etteikö siitä voitaisi jotakin käyttää myöskin uuden yrityspohjan luomiseen? Etteikö voitaisi estää se, että samaan aikaan laitetaan posteja Suomessa kiinni, kun vanhasta postikokonaisuudesta saadaan miljardikaupalla yritykseen? Se ei ole mielestäni paikallaan.

Toinen huomautus on se, että nythän tämä tapahtuu ensi vuonna tilanteessa, jossa kokonaisveroaste ehkä ottaa Suomen historian ennätyksen. Kyllähän olisi ensi vuodelle mahdollista korottaa pieni- ja keskituloisten ansiotulovähennystä. Se ei olisi kovin suuri raha, ja sillä voitaisiin vähän helpottaa rakenteellista työttömyyttä, ehkä myöskin helpottaa suhdannetilannetta, että näitä pullonkauloja ei ehkä syntyisi niin paljon tietyille aloille ja tietyillä alueilla. Mielestäni siinä kamreeriajattelussa ei ole vikaa, mutta ei saisi olla liian suoraviivainen, vaan täytyy myöskin katsoa, mitä ympärillä tapahtuu. Mielestäni silti voidaan kokonaistavoitetta kohden edetä.

[7] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä siihen ministeri Niinistön näkemykseen, että nyt on sopiva aika varautua tulevaan toisaalta pitämällä valtion menot kurissa ja toisaalta vähentämällä tulevia korkomenoja. Sitä kautta tehostetaan vanhojen lainojen kierrätystä. Lainan kierrättämistaito näyttääkin olevan euromarkkinoilla sitä, mitä valtiolta eniten kysytään, sen taitavuutta.

Pyysin puheenvuoron ed. Elon puheenvuoron johdosta. Hän epäili, onko tarpeen uudelleen tarkastella valtionvelan hoitolinjausten kireyttä suhteessa siihen, mitä hallitusohjelmassa oli. Nähdäkseni niitä linjauksia, mitä julkisesta taloudesta oli hallitusohjelmassa, ei ole yleisesti pidetty erityisen kireinä. Ne ovat varmasti sinänsä kireät, mutta eivät mitenkään erityisen kireät. Kun kuitenkin näyttää siltä, että talous kehittyy lähivuosina optimistisemmin ja paremmin, kuin viime keväänä oletettiin, se minusta antaa aivan legitiimin perusteen sille, että ensi keväänä esimerkiksi kehyspäätöksenteon yhteydessä katsotaan tilannetta uudelleen, ovatko velanhoitotavoitteet tarpeeksi kunnianhimoiset. On selvää, että pitemmällä tähtäimellä kuitenkin ikääntymisestä aiheutuu sellaisia kuluja, että niidenkin kattaminen ja hoitaminen puoltaa sitä, että liikkumavaraa luodaan.

[8] **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Haluan myös henkilökohtaisesti lausua arvostukseni sille, että valtiovarainministeri Niinistö osallistuu eduskunnan keskusteluihin. Hänellä on todella monia hyviä kansantaloudellisia näkökohtia, kun hän käyttää puheenvuoroja. Tosin tietysti painotukset saattavat yksittäisillä kansanedustajilla olla vähän erilaiset kuin valtiovarainministerillä.

Mitä tulee velanhoitovaraan, on tietysti hyvä, jos velanhoitovaraa on, niin kuin oli vuonna 91, kun valtionvelka oli noin 55 miljardia markkaa, kun lamaan tultiin ja jouduttiin suuriin vaikeuksiin; ja velka sitten suurin piirtein seitsenkertaistui yhden vaalikauden aikana. Sen laatuista varaa meillä ei ole. Tätä 400:aa miljardia ei oikein seitsenkertaiseksi uskalla kasvattaa missään olosuhteissa. Olemme siitä varmaan kaikki samaa mieltä.

Kun ministeri Niinistö sanoi, että hallitusohjelman tavoite velan bruttokansantuoteosuudesta on toissijainen, näin tietysti voidaan tulkita, mutta, kuten totesin jo aikaisemmin, mielestäni tämä tavoite on hyvä. Ymmärrän, että valtiovarainministeri käyttää sen laatuisen puheenvuoron, missä hän mieluummin vähän liioittelee velanhoidon kustannuksia kuin yrittäisi väheksyä niitä; se on täysin ymmärrettävää.

Mutta, puhemies, me jokainen kansanedustaja tiedämme, että meihin jokaiseen kohdistuu poliittisia paineita tällä hetkellä eläkeläisten taholta, työttömien taholta jne. Jos silloin, kun nähdään, että kansantalous kasvaa voimakkaasti, katsotaan, että muutamat ryhmät jäävät kokonaan kasvun ulkopuolelle, ministeri Niinistö ja muut, minä väitän, että se on poliittisesti kestämätön tilanne. Se johtaa entistä alhaisempaan osallistumiseen vaaleihin ja ihmisten protestointiin tätä kautta. Siitä asiasta, ministeri Niinistö, varmaan kaikki vähän kärsivät, myös kokoomuspuolue, uskoisin.

Mitä tulee esimerkiksi hallitusohjelman lupauksiin, ministeri Niinistö, yksi on kuitenkin tällä hetkellä käsittelemättä: Veronalennukset on luvattu, ja tällä hetkellä kenelläkään ei ole oikein selvää käsitystä siitä — ilmeisesti ei ministeri Niinistölläkään — milloin veronalennustalkoisiin oikein ryhdytään. Mielestäni tämä pitää asettaa velanhoitomaksujen yhteyteen, eli jos meillä on varaa veronalennuksiin, mihin se käytetään sillä välin? Mielestäni meillä nimittäin olisi varaa veronalennuksiin. Oma käsitykseni on, että se, ettei tiedetä, mitä tulee tapahtumaan, johtaa korkeampiin palkkavaatimuksiin ja sitä kautta ehkä kuitenkin, ministeri Niinistö, kielteisempään suuntaukseen kansantalouden kannalta kuin se, että palkansaajien tiedossa olisi ainakin hallituksen kanta siihen, minkälaiset verolinjaukset tulevat olemaan. Tätä peräänkuulutan.

Mitä tulee korkeaan velkaantuneisuuteen ja korkomenoihin, sanoisin sekä ministeri Niinistölle että ed. Aulalle, että kyllähän kulunut vuosi osoittaa, kuinka nopeasti muutoksia tapahtuu. Kun ministeri Niinistö sanoi, kuinka korot nousivat, ministeri Niinistö, korot ovat myös voimakkaasti laskeneet siitä, mitä ne olivat kolme neljä viikkoa sitten korkeimmillaan. Pitkien lainojen korot laskevat lähes joka päivä, jos ei tänään Amerikan keskuspankista tule taas jotain päätöstä, joka muuttaa tilannetta.

Mitä tulee Euroopan tilanteeseen, kerran vielä sanon, että mielestäni Euroopan keskuspankin korkojen heilahtelu puolen vuoden välein ei osoita kovin suurta, miten sanoisin, luottamusta eurooppalaiseen talouteen. Jos katsoo, mitä Euroopassa tapahtuu, eihän Saksassa ole mitään selvää elpymistä tapahtunut. Aika ajoin sieltä tulee myönteisiä tietoja, mutta kasvu pysyy hyvin alhaisena ja työttömyys korkeana. Ranskassa, jossa sosialistit hallitsevat, menee hyvin. En tiedä, johtuuko se pelkästään sosialistien hallitsemisesta, mutta varmasti siinäkin on syytä. Kun ministeri Niinistönkin hyvä tuttava Dominique Strauss-Kahn joutui eroamaan, saattaa silläkin olla merkitystä Ranskan talouden kululle tulevaisuudessa.

Puhemies! Ihan lopuksi sanon sen, kun ministeri Niinistö sanoi, että pääpuskuri on valtiontalous, että siinä yhdyn täysin hänen näkemykseensä. Mielestäni ne kaikki muut pienet puskurit, joita on kerätty, ovat hyviä, mutta jos tapahtuu esimerkiksi Amerikan pörssissä jokin suuri korjausliike, puhutaan nyt 20 prosentin tai mahdollisesti suuremman korjausliikkeen vaikutuksista, ei näillä meidän puskureillamme ehkä kuitenkaan ole sitä merkitystä kuin olemme itse ajatelleet. Pääpuskuri on valtiontalous, ja sitä pitää hoitaa hyvin. Päälinjasta olemme varmasti samaa mieltä.

Mitä vielä Yhdysvaltojen tilanteeseen tulee, sillä on erittäin suuri merkitys. Ranskalaiset sanovat, että amerikkalaiset eläkeläiset nykyään omistavat heidän kansantaloutensa — senkö takia se onkin mennyt niin hyvin eikä sosialistihallituksen takia, en tiedä — ja Amerikan eläkesäätiöt omistavat myös meidän Nokiaamme ja monia muita pörssiyhtiöitä aikamoiset määrät jo tällä hetkellä. Amerikan talous merkitsee välittömästi myös meille Euroopassa jotakin ja myös Suomessa. Jos esimerkiksi pörssikurssit nyt Amerikassa romahtavat, on aivan selvä asia, että kun jokaisella amerikkalaisella terveellä taloudella, jokaisella taloudella käytännössä, on sijoi-

tuksia pörssiin, se vaikuttaa välittömästi siellä ostovoimaan, kysyntään ja työllisyyteen. Sitä kautta se vaikuttaa Suomeen.

Sanoisin, että ei meidän kannata olla lainkaan niin varmoja, että kaikki menee hyvin esimerkiksi seuraavan puolen vuoden aikana. Olemme taloudessa ihan uudessa tilanteessa. Talous vaihtuu melkein viikoittain, kuukausittain, uudet viestit tulevat, ja niiden perusteella esimerkiksi pörssiyhtiöiden kurssit notkuvat milloin ylös, milloin alas — ja viime aikoina näköjään pelkästään ylös.

Puhemies! Ed. Saarinen sanoi, että puhun menneestä ajasta. Ed. Saarinen, niin totesinkin, että puhun menneestä ajasta, mutta silloin vuositasolla oli kysymys miljardeista markoista, mitä Suomen valtio menetti, kun ei ollut suojattu valuuttakursseja. Ymmärrän ed. Saarisen perustelut erittäin hyvin, sillä valtion on erinomaisen vaikea tietysti suojata omia lainojaan, koska se on tietysti signaali aina markkinoille, mutta toisaalta tietysti kyllähän myös — meillähän on ed. Saarisen kanssa ollut sama neuvonantaja tässä asiassa; minä olen näköjään kuunnellut tarkemmin kuin ed. Saarinen tätä neuvonantajaa — joka tapauksessa hänen käsityksensä oli se, että valtiokin olisi voinut suojautua. Mutta niin kuin sanoin, ymmärrän ed. Saarisen näkemyksen erinomaisen hyvin.

Puhemies! Mitä vielä tulee ed. Aulan näkemykseen siitä, ovatko nämä talouspoliittiset tavoitteet kireitä vai ei, mielestäni se on oikein hyvä aikataulu, mitä ed. Aula sanoi, eli ensi keväänä me varmaan olemme vähän viisaampia maailmantaloudenkin kehityksen suhteen.

[9] **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elon puheenvuoron johdosta haluan vaan todeta, että meillä todella on ollut sama asiantuntija antamassa meille tukiopetusta valuutansuojausasioissa. Me olemme saaneet saman informaation, mutta me olemme, arvoisa edustajatoverini Mikko Elo, päätyneet vain eri johtopäätöksiin.

[10] **Pertti Mäki-Hakola /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Myös omalta osaltani kiitän valtiovarainministeriä, että hän osallistuu tähän keskusteluun, osoittaa eduskunnan arvostusta tällä tavalla.

Ed. Elon puheenvuoron perusteella voi kai todeta sillä tavalla, että jos Ranskassa ovat sosialistit panneet asiat järjestykseen, meillä ovat kokoomuslaiset valtiovarainministerit panneet tämän maan asiat järjestykseen. Se oli nähtävästi samalla tunnustus myös kokoomukselle politiikasta, mitä täällä on hoidettu.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on hyvin selkeästi tukenut hallitusohjelmassa ja budjetissa laadittuja linjauksia valtion velanhoidon osalta ja aikoo tällä kannallaan pysyä myös jatkossa. Täytyy toivoa, että hallitusrintaman edustajat myös muualla selkeästi linjaavat mielipiteensä sillä tavalla kuin hallitusohjelmassa ja budjetissa on tehty.

Mielestäni maailmalla tapahtuneet selkeät päätökset siitä, että meidän luottokelpoisuuttamme on parannettu useaan otteeseen, ovat selkeästi osoittaneet, että ollaan oikealla tiellä. Myös terveiset, mitä muualtapäin maailmaa tulee, ovat selkeästi osoittaneet sen, että siellä arvostetaan meidän valtiontaloutemme eteen tehtyä työtä. Myös se, että aikanaan pystyttiin tekemään Emuratkaisu oppositiosta huolimatta, on selkeästi osoittanut sen, että se on satanut meille laariin.

Venäjällä tapahtuneet rajut mullistukset eivät ole enää vaikuttaneet meillä oikeastaan millään tavalla. Aikaisemmin me olisimme olleet talouspolitiikan osalta täysin sekaisin siinä tilanteessa, mitä Venäjällä on tapahtunut.

On selkeästi todettu, että valtakunnassa on turvallista investoida, turvallista tehdä työpaikkoja lisää, kun valtio omalta osaltaan huolehtii vakaasta kehityksestä ja jatkaa vakaalla talouspoliittisella linjalla. Täytyy toivoa nyt, että työmarkkinaratkaisut omalta osaltaan tukevat tätä valtion omaksumaa linjaa ja sitä kautta voidaan myös päästä niihin pyyntöihin ja puheisiin, mitä puhuttiin verohelpotuksien tekemisestä. Se on oleellisen tärkeä asia myös hallitusohjelmassa, että veroratkaisut tehdään sillä tavalla, että tuloveroastetta voidaan laskea, mutta se edellyttää sitä, että kaikki osapuolet, erityisesti kaikki hallituspuolueiden edustajat, linjakkaasti jatkavat sillä tiellä, mikä yhdessä on sovittu.

Omalta osaltani annan kiitokset valtiovarainministerille siitä, että hän on selkeästi ja linjakkaasti toteuttanut sitä politiikkaa, mitä hallituksessa yhdessä on sovittu.

[11] **Ulla Anttila /vihr:** Arvoisa puhemies! Olen myös samaa mieltä kuten suurin piirtein kaikki puhuneet puhujat siitä, että suhdannetilanne on mitä parhain mahdollinen siihen, että valtionvel-

kaa maksetaan ja maksetaan nyt lisäbudjetin yhteydessä vähän nopeampaan tahtiin takaisin.

Itseäni kiinnostaisi tietää vähän pitemmässä juoksussa siitä, mikä on valtion velanhoidon aikataulu, mikä on pitkä linja, tullaanko noudattamaan sitä politiikkaa, että lisäbudjettien kautta ja valtionyhtiöiden osakkeiden myynnin kautta tämä mahdollistuu, vai seurataanko tätä vain vuosittain niin, että budjetissa on pienempi summa ja sitten, jos tulee liikkumavaraa, maksetaan enemmän takaisinpäin. Pidän tätä asiaa sikäli keskeisenä, että nyt, kun on noususuhdanne, on paremmin liikkumavaraa, on tietysti suuria paineita eduskunnassa myös budjetin isompaan avaamiseen. Se, minkä näen mahdollisuudeksi muuttaa nykyistä talouspolitiikkaa, on rakenneongelmiin puuttuminen verotuksen kautta, eli rakenteellinen työttömyys on noususuhdanteesta huolimatta edelleenkin ongelma, johon pitäisi puuttua. Verotukselliset ratkaisut, mikäli niitä vielä täsmennetään ensi vuoden osalta, voivat tähän myös osaltaan vaikuttaa.

[12] **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana lainavaltuuksista 2000. Totean, että hallitus on harjoittanut erittäin hyvää talouspolitiikkaa neljän viime vuoden aikana. Talous on säilynyt vakaana ja kasvukykyisenä ja valtionvelkaa ensimmäisen kerran pystytään lyhentämään tulevana vuonna. Valuuttakurssilainaahan meillä on noin 170 miljardia markkaa. Kun lainasalkkua uusitaan, mielestäni pääpainopiste pitäisi siirtää ulkomaisen lainan lyhentämiseen ja uusimiseen kotimaisella valuutalla. (Ed. Elo: Se on tapahtunut jo!) Se on hyvä asia, että velanhoitovaraa on jatkossa meille tulossa, niin kuin ministeri Niinistö esitteli.

Sitten olisin puuttunut Sonera-osakekauppaan. Varmasti muistatte vuosi sitten, kun pidin puheen, että Soneraa mielestäni pitäisi myydä pienissä erissä. Esitin, että 10 prosenttia olisi ensimmäinen erä ja sen jälkeen myytäisiin 5 prosentin erissä. Nythän ensimmäisessä myynnissä me saimme 5 miljardia ja nyt saimme 20 miljardia, ja nyt viimeisen kerran kurssi oli 23,75 euroa eli noin 142 markkaa. Tänä päivänä se on 36 euroa eli noin 210 markkaa, eli kuukauteen on 10 miljardia salkun arvo noussut. Ihmettelen sitä, minkä takia kukaan ministereistä ei ole puuttunut tähän asiaan, että jos 5 prosentin erissä olisi myyty neljän kuukauden välein, olen vakuuttunut siitä, että me olisimme saaneet noin 20 miljardia enemmän rahaa. 20 miljardia on suuri summa esimerkiksi valtion velanhoitoon, jos se olisi siihen liitetty. Nyt olemme, missä me olemme tässä tilanteessa.

Esitän kuitenkin, että velkaa ei pitäisi lyhentää täysimääräisesti lähes 19 miljardilla markalla, vaan tänä päivänä pitäisi katsella ympärille, mitä yritysmaailmassa tapahtuu. Meillä tutkimus- ja kehitysrahaa on 2 miljardia vuositasolla, ja meillä on erittäin hyviä kehittämishankkeita ja liikeideoita.

Arvoisa rouva puhemies! Itse esittäisinkin näin julkisesti, että vähintään 3 miljardia markkaa pitäisi uudelleen pk-yritystoimintaan siirtää Soneran myyntivoittovaroista ja sillä tavalla elvyttää yritystoimintaa. Tällä hetkellähän on tilanne esimerkiksi Pohjois-Kymenlaaksossa, että meillä on 500 miljoonan markan arvosta valmiita yrityshankkeita, mutta kun me emme kuulu EU:n kakkostukialueeseen, ne yrityshankkeet — eilen olimme läänin kansanedustajat Kouvolassa koolla ja keskustelimme tästä asiasta — rahoituksen puutteen takia jäävät toteuttamatta. Siinä mielessä, jos ajatellaan kansantaloutta, ei ole mitään järkeä maksaa kerralla lainaa tuolla aikavälillä pois, vaan nyt, kun on korkeasuhdanne ja hyviä hankkeita, ne pitää hyödyntää kotimaassa. Nythän on tilanne, niin kuin äsken talousvaliokunnassa asiantuntija kertoi, että englantilaiset ja amerikkalaiset konsultit kyttäävät hyviä suomalaisia yrityshankkeita ja puoli-ilmaiseksi vievät ulkomaille. Sitä on tapahtunut viime kuukaudenkin aikana aika monessa yliopistossa, Tekesin hankkeita jnp. Jotain meidän pitäisi eduskunnassa tehdä semmoista, että nämä hankkeet hyödynnettäisiin kotimaassa sillä tavalla, että turvattaisiin työllisyyttä.

[13] **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tasapaino on ollut se päätavoite tietenkin, jota on pitänyt hakea, ja siihen valtiovarainministeriö on määrätietoisesti pyrkinyt. Se, että valtiontalouden tasapaino on saavutettu ja tehty ensimmäinen ylijäämäinen budjetti ja varsinkin tämä lisäbudjetti, joka mahdollistaa Soneran myyntitulojen myötä valtionvelan varsinaisen maksun aloittamisen, on tietenkin hyvä lähtökohta sille, mihin suuntaan nyt olemme menossa.

Tämä valtion velanottoa käsittelevä kohta, jota tänään varsinaisesti käsitellään, ja siinä nimenomaan varautuminen siihen, että korkeakor-

koisia, pitkän matkan päässä olevia lainoja pyritään uudelleenjärjestelemään ja maksetaan tavallaan korkoja etukäteen, on ainakin teoriassa oikeaan osunut ratkaisu. Kaikki riippuu tietenkin siitä, mikä korkokehitys tulee tulevina vuosina olemaan. Jos korko tästä oleellisesti nousee, silloin tietenkin tämä nyt tehtävä ratkaisu voi joutua uudenlaiseen arviointiin.

Valtiontaloudessa ei ole tällä hetkellä velanottovaraa. Siksi onkin pyrittävä hyvin tarkkaan miettimään, millä tavalla tästä mennään eteenpäin ja millä tavalla tasapaino säilytetään. Velan korot, jotka ovat vieneet osaltaan budjetista sen varsinaisen liikkumavaran, jolla hyvinvointipalveluja aikaisemmin on yhteiskunnalle tuotettu, ovat se osa, joka pienentyessään tietenkin tätä järjestelyvaraa palauttaa.

Kansantalouden bruttokansantuotteen kasvu on tällä hetkellä hyvin voimakasta, ja teollisen tuotannon kasvukin on viime aikoina ollut hyvin voimakasta, mutta meillä on olemassa aikamoisia merkkejä myös rahamarkkinoilla, nimenomaan pörssin puolella, ylikuumenemisesta. Meillä on useampia yhtiöitä tällä hetkellä, joiden odotusarvot ovat monikymmenkertaisia suhteessa niiden substanssiarvoon, ja tässähän on aina oma vaaratekijänsä, elleivät nämä odotukset toteudukaan. Useamman miljardin markan syöksyt voivat aiheuttaa kansantaloudelle jonkinlaisia arpia.

Osana on myös kansalaisten kulutustottumusten muutos, josta viime aikoina olemme voineet lukea. Esimerkiksi kotitalouksien kännykkälaskut ovat nousseet viimeisen vuodenkin aikana reilun miljardi markkaa. Se on kuitenkin toimintaa, joka ei sinänsä tuota mitään uutta.

Työttömyys poistuessaan omalta osaltaan tuo lisää liikkumatilaa. Ed. Kuosmanen heitti, että Kymenlaaksossa on paljon valmiita hankkeita, kunhan rahaa löytyy. Tämä olisi varmaan osaltaan edesauttamassa työllisyyttä ja toivon mukaan myös sillä tavalla, että rakenteellista työttömyyttä voitaisiin poistaa. Meillähän on osassa maata ihan selkeästi nähtävissä työvoimapula, ja toisaalta on aikamoinen työttömyys taas toisilla alueilla. Tässä on nimenomaan Teollisuussijoitusrahaston lisärahallakin, jota sinne ollaan 250 miljoonaa markkaa osoittamassa, selkeä tehtäväkenttä, jotta niille alueille, joilla on työvoimaa, syntyisi uutta yritystoimintaa. Teollisuussijoitusrahasto mahdollistaa tietenkin riskirahoituksen saannin yrittäjille.

Täällä on sivuttu myös tätä tulevaa veroratkaisua. Itse esitän, että jos ja kun meillä on yhteiskunnassa tällä hetkellä veronalennusvaraa, pohdittavaksi kuitenkin, olisiko siinä pääpaino työnantajamaksujen alennuksessa, joka tulisi näkyviin myös selkeästi työllisyysnäkökulmassa, eli työnantajille jäisi enemmän rahaa työllistämiseen.

Liikkumatilan myötä kuntataloutta ei sovi unohtaa. Kuntatalous on todella ahtaalla. Toivonkin, että seuraavissa vaiheissa, kun saadaan miljardi löysää, se ohjataan kuntatalouteen sillä tavalla, että voidaan turvata kuntalaisten saamat palvelut, koska tyhjästä tällä hetkellä on paha nyhjästä.

[14] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Itse haluan myös tuoda esille, että on tyylikästä ja myös varmasti hyvää valtiovarainministerin toimintaa, että hän on paikalla. Silti etenkin oikealta tuleva suitsutus kyllä muistuttaa aikaisempaa suitsutusta, joka kylläkin tuli jonkin muun asian yhteydessä ja jota ministeri ja puolueensa puheenjohtaja Niinistö sai osakseen; siitä on nyt jo muutama kuukausi aikaa.

Mutta, arvoisa puhemies, on todella niin, valtiovarainministeri, että olette monta kertaa tässä salissa sanonut, että te haluatte sellaisia veroratkaisuja, jotka kunnioittavat työtä ja työn tekemistä. Aivan oikein! Mutta kannatan myös sellaisia veroratkaisuja, jotka kunnioittaisivat niitä ihmisiä, jotka ovat työtä tehneet ja tämän maan rakentaneet. Viittaan myös ed. Elon puheenvuoroon, jossa hän totesi, että nyt yhteiskunnan pitäisi nousukauden hedelmiä jakaa koko yhteiskunnan käsiin. Viittaan tässä pieniin ja keskisuuriin eläkkeisiin, joiden varassa elävillä on hankaluuksia.

Kun muistamme, miten pääsimme ongelmista 90-luvun puolivälissä, niin kyllähän sen 20 miljardin markan laskun, jolla silloin ikään kuin helpotettiin valtion taloutta, maksoivat palvelujen käyttäjät, eläkeläiset, työttömät jne.

Lopuksi, arvoisa puhemies, edustajatoveri Kuosmasen kanssa voin olla siinä mielessä samaa mieltä, että Soneran 20 miljardin markan potista oma siivunsa kuuluisi myös työllisyyttä edistäviin investointeihin.

[15] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Sinällään tämä mietinnössä oleva linjaus on kyllä oikea. Koko sitä aikaa, jona tässä on edellisen eduskunnan ja hallituksen aikana tehty toimenpi-

teitä sen hyväksi, jotta valtiontaloutta saadaan kuntoon, ei voi moittia sinällään, ja tavoitteessa on onnistuttu.

On järkevää maksaa ulkomaisia velkoja pois ja siirtää kotimaisiksi, samoin kuin pitkäaikaisiakin, jotta voidaan saada korko halvemmaksi. Samaten suojautuminen lienee vielä aiheellista.

Sen sijaan keskustelun mittaan on tullut esiin kommentteja, ja itse aion puhua samoista asioista. Työmiehen ja asfaltintekijän jalat sopivat näköjään saman pöydän alle siinä mielessä, jotta kun valtionyhtiöitä myydään, niin kyllä minä näkisin, että siinä tilanteessa pitää tehdä arviointi, jotta voidaanko niitä rahoja käyttää paremmin.

Toinen tie on se, että maksetaan suoraan velkaa, niin kuin tässä Soneran tapauksessa tehdään. Kokonaan se potti pannaan velanmaksuun. Sieltä kauttahan tulee liikkumavaraa sitten ensi vuonna, kun korkoja ei makseta niin paljon. Tekeehän se toistatuhatta miljoonaa, mitä se summa nyt mahtaa ollakaan. Toivoisi ainakin, että sitä voidaan ensi vuonna käyttää sitten sosiaaliseen turvallisuuteen. Se on tietysti toiveajattelua, mutta kuitenkin voidaan olettaa, että se voidaan vähän paremmin käyttää infraan ja sosiaaliturvaan. Siltä osin tilanne paranee.

Toinen tie, kun sitä arviointia tehdään, on selvittää, onko meillä semmoisia hankkeita olemassa, joilla työllisyyttä edistettäisiin ja saataisiin semmoista yritystoimintaa ajoissa, jolla kansantalouteen saataisiin tuloa lisää. Vientituotteita voitaisiin tehdä, joilla ulkomailta härkättäisiin markkoja tänne kotimaahan, ja sitä kautta työllisyys paranisi. Siinä mielessä keskustelu on aina paikallaan.

Tällä hetkellä se lienee myöhäistä Soneran ratkaisun osalta, koska siinä aika pitkälle linjat on lyöty lukkoon ja sinettiä vaille ovat asiat. Tulevaisuutta ajatellen — olen kuitenkin käsittänyt, jotta jatkossa tämän tyyppisiä asioita yhä edelleen tehdään — ennen kuin näitä asioita ratkaistaan, niin myös tämä keskustelu olisi käytävä läpi ja tehtävä semmoisia ratkaisuja, että osa rahoista käytettäisiin mahdollisesti uuden kehittämiseen. Sen lisäksi, että meillä on olemassa jo sitä uutta, niin kuin ed. Kuosmanen totesi, niin monessa maakunnassa, myös muualla kuin Kymenlaaksossa, on semmoisia hyviä hankkeita. Jos nämä nyt viiraantuvat sen takia, että meillä ei ole investointeihin varoja, niin se on aina hukkaan heitettyä aikaa. Voi olla, että osa hankkeista ei toteudu ollenkaan tai osa voi siirtyä johonkin muualle taikka koko idea vanhenee. Siinä mielessä tämä aika pitäisi aina käyttää hyödyksi. Kun on sitä innokkuutta panna putiikki pystyyn, niin sitä pitäisi olla tukemassa niiltä osin kuin mahdollista. Uskoisin, että sieltä kautta se panos tuplaantuu, jolla voidaan lyhentää näitä velkoja.

Sitten tässä tuli esiin semmoisiakin ajatuksia, että tämä liikkumavara käytettäisiin työnantajamaksujen alentamiseen. Itse olen aika pessimistinen sillä tavalla, että mielestäni sokeasti työnantajamaksuja alentamalla ei työllisyyttä paranneta yhtään, vaan kohdentamalla sillä tavalla, että maksuista tehtäisiin porkkana, jolla työnantajan olisi edullista työllistää. Näin kannustettaisiin työllistämiseen. Sitä kautta se on mahdollista, mutta jos sokeasti annetaan joitakin helpotuksia, niin kyllä ne tahtovat valua joihinkin muihin tarkoituksiin ja voittoina ulos. Ne eivät välttämättä mene yrityksen toiminnan kehittämiseen siten, että siitä seuraisi ainakaan uusia työpaikkoja. Sekin on monisäikeinen, ei ihan yksisäikeinen juttu, mutta näin pääsääntöisesti.

Velanhoidon yhtenä elementtinä aikaisemmin jo totesin sosiaalisesta turvallisuudesta. Minusta nyt, kun niitä turvaverkon silmiä 90-luvulla on kovasti väljennetty ja virutettu ja joku reikäkin on sinne tullut, niin tämmöisessä tilanteessa, kun kuitenkin ollaan suhteellisen hyvässä korkeasuhdanteessa, niitäkin pitäisi uskaltaa tarkastella siten, jotta paikataan niitä revenneitä silmiä sieltä, ja mihin on tullut ihmisen kokoinen aukko, tukitaan niitä. Meillähän yhdeksi ongelmaksi on kuitenkin työttömyyden kautta tullut toistuva työttömyys. Vaikka pitkäaikaistyöttömyyttä on onnistuttu pätkimään ja tilastot näyttävät kohtuullisen hyvältä siltä osin, ovat kuitenkin samat ihmiset toistuvasti olleet jopa 90-luvun alusta asti työttöminä. Näille pitää löytää konstia myös tässä tilanteessa, jotka siellä ovat vielä pelastettavissa. Osaa heistä ei välttämättä enää hyvin aktiiviin työelämään saakaan, mutta heidän paikkansa on sitten siellä eläkepuolella. Nämä ratkaisut meidän on myös tehtävä, ja se peilautuu tähän velanhoitoon ja taloudenhoitoon ja maksaa oman hintansa.

[16] **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö:** Arvoisa puhemies! Kommentoin eräitä esitettyjä näkökulmia tässä lyhyesti.

Ed. Aula, olisimme täydessä yhteisymmärryksessä, jos te olisitte vahvistanut vielä sen seikan,

että hallitusohjelman keskeisin tavoite on kuitenkin jäädyttää menot. Vain sitä kautta syntyy nimittäin velanmaksuvaraa. Ei kannata asettaa edes velanlyhennystavoitetta, jos joudutaan lyhentämään velkaa ottamalla sitä varten velkaa. Menothan tämän koko paletin sanelevat. Kun tästä nyt on tullut kovin suuri velanlyhennyskeskustelu, niin joudun kuitenkin muistuttamaan, että näilläkään talousnäkymillä pelkästään budjettitalouden ylijäämällä ei kyllä kaksisesti velkaa lyhennetä. Jos oikein hyvin menee, niin saattaa olla, että tämän vaalikauden viimeisenä vuonna voitaisiin päätyä toisella kymmenellä miljardilla olevaan lukuun mutta ei kuitenkaan sen kummempaan. (Ed. Kalliomäki: Bkt kasvaa!) — Bkt kasvaa, mikä sitten pudottaa velkasuhdetta, mutta ei tietysti absoluuttista velkamäärää. Ei kysymys ole suuren suurista velan lyhennyksistä. Yksityistämistulot tietysti auttavat tässä kyllä, mahdollisesti paljonkin.

Oli puhetta useassakin puheenvuorossa myös Sonera-tulojen käytöstä. Vahvistan sen, mitä ed. E. Lahtela sanoi, että se juna on kyllä jo mennyt. Mutta olen tainnut teille aikaisemminkin kertoa, että hallituksen piirissä on kyllä ajatus siitä, että ensi vuonna alkuvuodesta yritettäisiin katsoa varsin huolellista pakettia, jolla ei ole Sonera-rahojen kanssa kyllä tekemistä mutta ensi vuoden budjettitalouden kanssa kylläkin ja jossa yritettäisiin infrastruktuuria ja t&k-toimintaa lähestyä, ehkä vähän vaatimatonkin paketti monien mielestä, mutta kumminkin koko jäljellä olevan vaalikauden kattava ajattelu. Siihen tietysti täytyy saada vähän yksityistämistuloja ensi vuonna, jotta se voidaan rahoittaa. (Ed. Kuosmanen: Koskeeko se myös valkoisia alueita?) — Kaikkia hyviä tarkoitusperiä, tosin tietysti rajoitetusti. (Ed. Kalliomäki: Tulee iso paketti sitten!)

Ed. Ulla Anttila kaipaili lainanlyhennyssuunnitelmaa. Varmasti ymmärtänette, että se on hivenen vaikeaa, kun me olemme kovin paljon riippuvaisia yksityistämistuloista siinä suhteessa. Näin ollen budjeteissa tullaan ainoastaan ylijäämä merkitsemään suoraan lainan lyhennykseksi, ja se taas suoraan riippuu siitä, hyväksytäänkö tämä ajattelu menojen jäädyttämisestä, jossa toivoisin oppositionkin selkeästi antavan tukea. Siitähän kaikki tulee olemaan riippuvaista.

Ed. Kuosmanen, palaan vielä ed. Elon hyvin mielenkiintoiseen puheenvuoroon, mutta tässäkin tulee vähän viitteitä siihen suuntaan. Osakekurssien kehittyminen on vähän tähtitieteellistä toimintaa. Yhtään ainoata kriittistä arviota ei näkynyt tämän Soneran yksityistämisen yhteydessä ensimmäiseen kahteen viikkoon, kun kursseissa ei tapahtunut mitään. Mutta nyt kun tapahtuu, niin tietysti ilmaantuu paljonkin spekuloinnin varaa. Mutta onkohan tämä nyt hiukan sitä jälkiviisauden puolella olevaa toimintaa? (Ed. Elo: Vahvasti!)

Sitä paitsi voidaan tietysti ajatella näin, että kun te sanotte, että valtio menettää tässä 10 miljardia, niin minä puolestani väitän, että valtio voittaa 20—30 miljardia, (Ed. Elo: Aivan oikein!) koska sen salkun, joka meillä on hallussamme, arvo kasvaa. Silloin joudumme tietysti ajattelemaan, mitä tämän hiukan, sanoisinko, vaikeasti rationaalisesti ymmärrettävän kehityksen takana, joka yleensä osakemarkkinoilla on, tässä tapauksessa mahtaa olla ollut. Luulen kuitenkin, että kun valtio antoi signaalin reippaalla osakeannilla ja vielä sillä tavoin, että avataan tulevaisuuteen päin lisää mahdollisuuksia yksityistää, niin nämä ovatkin ne tekijät, jotka johtivat tuohon kurssinousuun ainakin osittain, se on aivan selvä asia. Sellaista kurssinousua, jonka nyt väitätte meidän menettäneen, ei olisi tapahtunut. Päinvastoin olisi saattanut käydä, että jokin vaatimaton ulostulo olisi tulkittu signaaliksi, että tässä se sitten kaikki onkin, ja olisi voinut mennä pahasti alihintaan, jolloin valtion salkun arvo olisi heti kyseenalaistettu. Valtiollahan on vielä tuntuvasti yli 50 prosenttia Sonera-osakkeita, ja siinä sitä pottia vasta on.

Kun käytitte sanaa elvytys, niin minä en kyllä näissä suhdannetilanteissa sellaista sanaa tunnistaisi. Ei nyt ole kyllä elvyttämisen aika, päinvastoin. Mutta on elvyttämisen varan keräämisen aika, koska jonain päivänä varmasti täällä ollaan tilanteessa, jossa joudutaan elvyttämään, ja siihen pitää olla silloin puhtia.

Ed. M. Salo, sanoitte, että kun se miljardi löysää seuraavan kerran ilmestyy, niin toivotte muistettavan jotakuta tahoa. Olkaa ihan huoleton. Sellaista aikaa ei tule, että olisi löysä miljardi pöydällä.

Lopuksi ottaisin ed. Elon puheenvuoroon kantaa. Taloudellinen ympäristöhän on muuttunut kovasti. Osakekurssit kertovat siitä jotain, kertoo muun muassa Suomessa huomiota herättänyt listautuminen erään yhtiön kohdalla, jossa enää syy-yhteyttä liikevaihdon, saati voiton, ja toisaal-

ta pääoma-arvon välillä ei ainakaan millään matemaattisella kaavalla löydy. Silloin tietysti, kun maailma menee tällaiseksi ja me olemme siitä globaalisesti riippuvaisia, täytyy todennäköisesti suhtautua sillä tavalla, että tässä voi tulla osaksi sellaisiakin voittoja, joiden jatkoon ei sovi välttämättä luottaa tai ei ainakaan perustaa elämänjärjestystään sille, että näin jatkuu maailma tästä eteenpäin. Parasta varautumista ymmärtääkseni tällaiseen hyvin uuden tyyppiseen tilanteeseen on nimenomaan se, että ymmärretään, että ilmiöt saattavat olla hyvin satunnaisia, hyvin nopeita ja hyvin houkutteleviakin, mutta niiden varaan vain ei voi pysyvästi rakentaa. Parempi ottaa voitot voittoina ikään kuin lottovoittaja, luottamatta siihen, että ensi viikollakin tulee taas.

Viittasitte eurooppalaiseen kehitykseen. Ymmärrän sen, että tämäkin puheenvuoro on pitkin vuotta jo moneenkin kertaan käytetty, mutta kumminkin nyt näyttäisi siltä, että Saksan talous olisi nimenomaan teollisuustuotannon puolella elpymään päin. Jos näin kävisi, mekin varmasti näemme siitä heijastusvaikutuksia. Silloin olisimme Suomessa kovin erikoisessa tilanteessa, jossa meillä on kaksi veturia, sekä sisämarkkinat että vienti yhtä aikaa vetämässä ensimmäistä kertaa varmasti 60-luvun jälkeen. Tällöin törmäämme kyllä toisen tyyppisiin ongelmiin aivan varmasti, joista nyt on ylikuumenemisen puitteissa paljonkin jo ennätetty spekuloida.

Puhuitte myös veronalennuksista. Se on tietysti totta ja harmittava asia, että tässä nyt ei nimenomaan ansiotuloverotuksen alentamiseen päästä, kun ensimmäistä kertaa ehkä olisi jonkin verran ainakin resursseja siihenkin. En kuitenkaan jaksa uskoa valtion aktiivisuuteen, vaikka ymmärrän kyllä tuon perusteen, että hallituksen vaitiolo voi tietysti aiheuttaa aivan päinvastaisia seuraamuksia kuin kuvitellaan. Mutta jos tässä tilanteessa lähdettäisiin esittämään tarjouksia, niin valitettavasti tämä mekaniikka vain tuntuu toimivan sillä tavalla, että tarjoukset otetaan tosina. Ne on nielty, pureksittu ja sulatettukin siihen mennessä, kun päästään tulopolitiikan pöytiin, ja ratkaisu siellä on kuitenkin se, mikä se olisi muutoinkin ollut. Tässä on varmaan kaksi koulukuntaa, mutta luulen, että sittenkin jälkimmäiseen ajatteluun tässä on pakko taipua. Jos palkankorotukset ovat sellaisia, että nähdään, että ne muodostavat selkeän kansantaloudellisen riskin, niin ei minulle jää kyllä muuta sanottavaa, kuin että minusta valtion pitää sitten suojautua tulevaisuuteen kahta vahvemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Anttila merkitään läsnä olevaksi.

---

[17] **Antti Kalliomäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ei ole löysiä tai kireitä miljardeja, miljardi on summaltaan aina sama, se kannattaa muistaa. Mutta kyllä erityisellä vakavuudella kehottaisin hallitusta suhtautumaan tulevaisuuspanostusvalmisteluihin, joihin ministeri Niinistö viittasi, ja vähintään vaalikauden mittaisella ohjelmalla. Meidän tuotanto- ja elinkeinorakenteemme ei vastaa tällä hetkelläkään vielä niihin haasteisiin, joita tulevaisuus ja työllistämistarpeemme edellyttävät. Tarvitaan vuorenvarmasti lisäpanostuksia koulutuksessa, tutkimuksessa, infrassa, näillä alueilla, jotka ratkaisevat suurelta osin myös valtion panostusten kautta ja ehkä eniten juuri sitä kautta mahdollisuutemme menestyä siinä kisassa, joka on kovaa ja jota nyt voidaan vaikkapa bruttokansantuotteen kasvulla mitata.

Jos kasvu kyetään pitämään sentapaisena, kuin se on ollut viimeiset viitisen vuotta, se jo sinänsä takaa meille työllisyyden kannalta kohtuullisen hyvän tulevaisuuden. Minusta on oikeastaan yksi lysti, perusteellaanko tällaista panostuspelivaraa Soneran osakkeiden myyntitulojen tekemällä tilalla menokehyksessä vai jollain muulla, mutta me tarvitsemme nämä panostukset. Tosiasia tietysti on, että kun kykenemme velkaa maksamaan pois, niin se velanhoitomenoissa merkitsee tiettyä helpotusta ja antaa positiivisen katsannon kuitenkin tulevaisuusnäkymälle.

[18] **Maria Kaisa Aula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvioni mukaan myös keskustan piirissä on selvä näkemys, että valtion menot tulee pitää kurissa ja pysytellä sillä tasolla, mille vuonna 99 on päädytty. Erilainen näkemys on siinä, että alleviivaisimme vielä enemmän niitä toimenpiteitä, joita tarvitaan rakenteellisen työttömyyden vähentämiseksi. Uudistuksia tarvitaan verotuksen puolella, työmarkkinoilla ja sosiaaliturvassa, jotta sitä kautta työttömyyden hoitomenoja saataisiin edelleenkin

alenemaan vielä nopeammassa tahdissa ja sitä kautta luotaisiin liikkumavaraa menokehyksen sisälle. Mielestäni ylijohtaja Hetemäki on käyttänyt tässä asiassa aivan järkevän ja kannatettavan puheenvuoron.

Verotuksesta puheen ollen, totta kai, verotuksella on suhdannepoliittista merkitystä mutta myös rakenteellista merkitystä. Tietysti ongelma on, jos työn verotus pysyy korkealla tasolla, ja toivomme, että hallitus pystyisi ensi vuonna jotenkin tasapainottamaan suhdannepoliittisia ja rakennepoliittisia näkökulmia niin, että korkeasuhdanteesta huolimatta emme jäisi näin korkealle erityisesti pienipalkkaisten työn verotuksen tasolle.

On myös myönteistä kuulla, että hallituksessa ollaan suunnittelemassa tutkimukseen ja kehitykseen panostamista, jotta se hyvä taso, mille 90-luvulla on päästy, säilyy. Samoin myös infrastruktuurin kehittäminen on aihe, joka muun muassa valtiovarainvaliokunnassa on jatkuvasti herättänyt kiinnostusta.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi seikka. Valtion yksityistämistulojen pitkäjänteinen käyttösuunnitelma olisi tarpeen myös valtion lainanhoidon näkökulmasta, koska varmaan silloin myös löytyisi kaikkein kustannustehokkaimpia tapoja lainasalkun hoitamiseen, jos nämä yhtiöiden myyntitulot olisivat arvioitavissa vähän pidemmällä sihdillä kuin esimerkiksi Sonerasta tullut raha oli.

[19] **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö puuttui aivan oikeaan asiaan, kun hän lupasi, että vuodenvaihteen jälkeen loppuvaalikaudeksi tehdään niin sanottu yrittäjyys- ja infraohjelma ja rahoitus järjestettäisiin siihen.

Nythän on tilanne sellainen Tekesin ja yliopistojen kehitys- ja tutkimushankkeissa, että ulkomaalaiset ovat erittäin innokkaita tulemaan mukaan sijoittamaan tietotekniikkayrityksiin ja kotimaiset sijoittajat eivät ole innostuneet, koska heillä on erittäin pienet pääomat. Meidän suomalaisten kannalta olisi erittäin tärkeätä, että tällainen ohjelma tehtäisiin ja näihin kaikkiin hyviin hankkeisiin löytyisi valtion rahoitus. Jos ei kerran nuori yrittäjä muuten siemenrahoitusta saa, se pitäisi ehdottomasti valtion taata.

[20] **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Yritän mahdollisimman lyhyen puheenvuoron käyttää, mutta saattaa mennä yli kahden minuutin.

Puhemies! Oli todella mielenkiintoista kuulla valtiovarainministeri Niinistön puheenvuoro, joka oli kansantaloudellisesti aivan oikean suuntainen ja ilmeisesti esimerkiksi edustajatoveri Kuosmaselle oikein hyvä oppitunti kansantaloudesta.

Puhemies! Mitä tulee esimerkiksi ed. Kuosmasen eräisiin heittoihin siitä, että pitäisi nyt löytyä valtion rahaa uusien yrittäjien tukemiseen, yhdyn täysin ministeri Niinistön näkemykseen siitä, että nyt ei ole ainakaan koko maassa elvytyksen aika. Itse asiassa yhdyn kyllä siihen näkemykseen, että Suomessa Euroopan keskuspankin korot ovat tällä hetkellä suhteellisen matalat ja joissakin kasvukeskuksissa suorastaan tällä hetkellä ruokkivat tietynlaista ylikuumenemista. Siitä ei mihinkään päästä, se on tosiasia.

Ed. Kuosmanen, minä en myöskään ymmärrä sitä, miten nyt on jotenkin tällainen keskustalainen henki jäänyt ed. Kuosmasen puheenvuoroon, että aina valtion tuella ruvetaan yrittämään. Se ei voi olla normaalia, kun Suomessa on nyt kuitenkin aika edullista lainaa saatavissa ja on kaikenlaisia tukimuotoja olemassa. Ed. Kuosmanen pyytää vain lisää tukea vielä Kymenlaaksoon. Ymmärrän kyllä, että tämä oli kymenlaaksolaisille äänestäjille tarkoitettu puheenvuoro, mutta kaikesta huolimatta.

Puhemies! Myös ed. M. Salon puheenvuorossa — ministeri Niinistökin jo kiinnitti siihen huomiota — minun korvaani pisti kovasti, että "kun on miljardi löysää rahaa". Ed. Salo, missä se miljardi löysää rahaa voisi olla? Se ei nyt oikeastaan enää kansanedustajankaan puheenvuoro ole. Se voi olla ehkä demagogian oppitunnin puheenvuoro, että kun valtiolla on löysää miljardi, pannaan se sitten työnantajamaksujen alentamiseen. Minusta tuntuu, että ed. Salokaan ei puhuessaan eläkeläisille tai joillekin muille sano, että mennään antamaan työnantajille lisää helpotuksia. Kyllä hän siellä puhuu sitten taas siitä, että eläkeläisille pitäisi antaa helpotuksia.

Puhemies! Ministeri Niinistön puheenvuorossa oli yksi kohta, jota en täysin ymmärtänyt, kun hän asetti vastakkain velanhoitotavoitteen ja uuden velan. On aivan selvää, että me emme voi uutta velkaa ottaa, ainakaan nettovelkaa, jos me kerta aiomme valtion velkaa lyhentää. Ymmärrän kyllä, että siinä saattoi olla jokin tällainen

painotus, jota ... (Välihuuto) — Ehkä juuri näin: huuli.

Puhemies! Myöskin viittaan ed. Kuosmasen puheenvuoroon, jossa hän puhui Soneran kurssista. Itse asiassa kaikki ne puheenvuorot, joita me käytämme tällä hetkellä, vanhenevat koko ajan. Jos menemme katsomaan huoneisiimme vaikka pörssikurssien kehitystä, joka sekunti vanhenee kaikki tieto. Esimerkiksi ed. Kuosmasen puheenvuoron osalta se 36 euron kurssi oli viime perjantaina. Tänään kaksi tuntia sitten se oli 34 euroa ja vähän allekin. Kyllä tässä yhteydessä puolustan hallituksen näkemystä. Itse asiassa väittäisin, että koko Soneran hoito aiheuttaa valtavan jälkipyykin, jälkiviisastelun, mutta itse asiassa kukaan ei silloin, kun näitä kursseja on määrätty, sillä hetkellä sitä arvostelua esittänyt. Ei ainakaan jälkimmäisessä tapauksessa ole tullut minkäänlaista palautetta.

Ministeri Niinistö viittasi ihan oikein siihen, että valtiovalta omilla toimenpiteillään ja hallitus omilla toimenpiteillään on antanut signaaleja markkinoille. Mutta, puhemies, väittäisin myöskin, että Sonera kuitenkin omilla toimenpiteillään, muun muassa sijoittumalla Turkkiin ja myöskin Yhdysvaltoihin, vaikka sitä Yhdysvaltojen sijoitusta on vähän pidetty huononakin, on myöskin ollut yhdessä hallituksen kanssa nostamassa kurssia. Kun olen lukenut amerikkalaisia arvioita, siellähän nähdään Soneran kurssin mahdollisuudet aivan mahdottomina. Taivas on melkein ainoa raja tällä hetkellä Soneran kurssille. Se on vain hyvä Suomen valtion kannalta. Siinäkin yhdyn ministeri Niinistön näkemykseen, että ei 5 prosentin annista silloin tällöin olisi tullut yhtään mitään.

Toinen kysymys, josta voitaisiin keskustella, on, oliko hallitus vähän liian ahne ilmoittaessaan, että mennään 34,2 prosenttiin. Olisi voitu ilmoittaa vaikka ensi keväänä, että alennetaan sitä. Tämä oli signaali markkinoille, ja se on otettu myönteisesti vastaan. Siinäkään ei meillä kenelläkään varmaan sen suurempaa viisautta ole olemassa, oliko se oikein ajoitettu vai ei. En halua sitä mitenkään arvostella.

Puhemies! Yksi asia, joka ei täällä kovin vahvasti ole ollut tänään esillä, on se, jonka hämmästykseksi luin puolitoista viikkoa sitten ruotsalaisesta Dagens Industri -lehdestä, kun siellä väitettiin, että Helsingin asuntojen hinnat nousevat Nokian optioiden takia. Tämä oli aika mielenkiintoinen tieto. Minä en ollut koskaan miettinytkään, että optioidenko takia Helsingin asunnot nousevatkin. Voi olla. Siinä varmaan osa totuutta on, että optiomiljoonia on nyt liikkeellä ja niitä johonkin sijoitetaan. Tässä ehkä on syytä tutkia, pitääkö tällainen ruotsalainen väite paikkansa, sillä ruotsalaisethan saattavat väittää meidän taloudestamme melkein mitä tahansa.

Puhemies! Ehkä ihan lopuksi vielä se, että minulla on itselläni usko siihen, että ammattiyhdistysliike ja työmarkkinajärjestöt osaisivat mitoittaa omat palkkavaatimuksensa ehkä paremmin, jos veroratkaisu olisi tiedossa. Mutta, niin kuin ministeri Niinistö totesi, ei tässä nyt meillä, ei minulla eikä kenelläkään muulla, ole tarkkaa tietoa siitä, mitä tulisi tapahtumaan, jos hallitus ilmoittaisi oman kantansa siinä.

Puhemies! Ehkä ihan lopuksi sanoisin vain sen, että me olemme kuitenkin lähes ainoa, jos tietoni pitää paikkansa, EU-maa, jossa työmarkkinajärjestöt ratkaisevat tämän laatuiset kysymykset. Kyllä minusta meidän pitäisi siirtyä puhtaampaan parlamentaariseen järjestelmään, jossa eduskunta ja hallitus ratkaisevat verot ja työmarkkinajärjestöt ratkaisevat palkat ja myöskin muut työehdot.

21 **Raimo Mähönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo mainitsi puheenvuorossaan viitaten edelleen valtiovarainministeri Niinistön sinänsä erinomaisen analyyttiseen ja hyvään puheenvuoroon siitä, että noususuhdanteen aikana ei ole syytä lähteä minkäänlaisiin elvytystoimenpiteisiin, ainakaan merkittäviin. Se pitää pääsääntöisesti tietysti paikkansa. Mutta on muistettava, että Suomi on varsin pitkä maa ja olosuhteet kaikkialla eivät suinkaan ole sellaiset, miltä ne näyttävät täältä, valitettavasti. Esimerkiksi Itä-Suomessa on runsaasti alueita, joiden työttömyysprosentti on pitkästi päälle 20. Tämä on tietysti hyvin valitettava asia ja poikkeaa erittäin paljon monista Etelä-Suomen alueista.

Siinä suhteessa näkisin kovasti suotavana, että me pystyisimme huomioon ottaen nämä erilaiset tarpeet myös tarkastelemaan valtiontaloudessa tämän tyyppistä olotilaa ja katsomaan, olisiko kuitenkin mahdollista noususuhdanteenkin aikana vielä voimakkaammin ajatella elvytystoimenpiteitä niillä alueilla, joilla teollisuustuotanto ja edelleen työpaikkakehitys ei lähde myönteisessä hengessä liikkeelle, niin kuin se lähtee monilla muilla alueilla. Toivoisin, että valtioneuvostossa myös tätä katsottaisiin suopeasti ja pyrittäisiin ta-

sapainottamaan eri alueita keskenään tässä suhteessa.

22 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sonera-keskustelu on varsin herkullista, ja mitä se olisikaan, jos sitä ei keskusta olisi aikanaan ollut yhtiöittämässä.

Mutta tästä yhdestä löysästä miljardista. Kyllä se vain näin on, että jossain vaiheessa kuitenkin on varmaan valtiontalouteenkin syntymässä tilanne, että budjetti on jälleen ylijäämäinen. Kun siellä sitten erinäiset järjestelyvarat tehdään, sinne voitaisiin vielä se yksi miljardi jättää ohjattavaksi kunnille, niin että kuntienkin toimintaedellytykset tulevat turvatuiksi.

Rakenteellinen työttömyys, joka esimerkiksi meidän talousalueellamme tällä hetkellä on, ja työvoimapula, kun samanaikaisesti on 8—9 prosenttia työttömiä, on se asia, joka kuitenkin vaatii valtioltakin erillistoimenpiteitä.

Toinen varapuhemies Mikkola merkitään läsnä olevaksi.

---

23 **Mikko Kuoppa /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti haluan ed. Elolle todeta, kun hän tunsi suurta huolta siitä, että ammattiyhdistysliike osaisi mitoittaa palkankorotusvaatimuksensa oikein eikä ottaisi liikaa rahaa, että täytyy muistaa, että ammattiyhdistysliikehän ei pysty sitä itse määräämään, mikä on palkankorotusten suuruus, vaan se on pääsääntöisesti aina neuvottelujen tulos. Näin ollen mielestäni on erityisen ihmeellistä, että vasemmistosta nähdään suurta huolta siitä, minkälaiset palkankorotustavoitteet ay-liike asettaa. Mielestäni pitäisi nähdä paljon suurempaa huolta siitä, että alipalkatuille ihmisille, jotka eivät tule palkallansa toimeen ja joutuvat yhteiskunnan sosiaaliluukulta hakemaan lisää rahaa palkasta huolimatta, saataisiin kohtuullinen toimeentulo palkalla.

Valtionvelan maksuvauhdista sanoisin, että on tietenkin aivan oikein, että velkaa maksetaan pois, kun siihen on mahdollisuuksia, mutta mielestäni silloin, kun velkaa maksetaan pois, pitäisi myös huolehtia siitä ja lyödä budjettirajat tiukoiksi, että myöskään esimerkiksi armeijahankinnat eivät kasva. Kun niitä rajoitetaan, pitäisi muistaa myös ulkomaiset valuuttakurssiriskit. Viittaan tässä nyt Hornet-kauppaan. Se on kyllä maksanut meille paljon enemmän, mitä on uskallettu odottaa, koska, jos oikein muistan, silloin dollarin kurssi oli 4,5 markkaa ja nyt se on 5,70. Jo pelkästään tästä meille on tullut miljardilasku.

24 **Matti Kangas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Elo sanoi, että yrityksille ei pitäisi Sonera-rahoja tuotekehittelyyn ja uuden kehittämiseen myöntää, niin olen siinä ed. Kuosmasen kanssa samaa mieltä, että näin pitäisi tehdä ja varsinkin, jos se kohdistuu pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Niillä ei tänä päivänä monestikaan ole voimavaroja kasvaa ja riskinottokyky on pieni. Varsinkin jos tuki kohdistuu pahimmilla työttömyysalueilla oleviin yrityksiin, siellä voi syntyä hyvääkin jälkeä ja työttömyys laskea.

Valtiovarainministerille on esitetty toivomuksia ja minäkin esittäisin, että Keski-Suomessa on myös kohteita, jos on ylimääräistä rahaa jakaa. Muun muassa Nelostie pitäisi saada kuntoon. Se on yksi Suomen talouden valtasuonista ja vaatii korjausta.

25 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen todella ed. Mähösen kanssa aivan samaa mieltä enkä voi olla hänen kanssaan enempää samaa mieltä siitä, että pitäisi löytää keinoja alueelliseen elvytykseen. Mutta en usko, että me valtion budjetin kautta esimerkiksi suoraa rahaa työntämällä jollekin alueelle voimme sitä tehdä. Uskon, että varmasti valtiovarainministeriössä ja hallituksessa näitä keinoja pohditaan.

Oma kantani on se, että pitäisi erityisesti satsata osaamiseen ja koulutukseen. Luulen, että se on meidän suurin rakenteellinen ongelmamme. Työttömien osaamistarpeet ja osaamistaso eivät vastaa työmarkkinoiden tarpeita, ja tähän pitäisi keksiä keinoja.

Ed. Mähönen, kerron vain sen, että Itä- ja Pohjois-Suomi eivät suinkaan ole ainoita. Tänään saatavissa olevien tilastojen mukaan muun muassa Satakunnassa työttömyys on noussut noin prosenttiyksiköllä viime vuoteen verrattuna, Porissa työttömyys on 20,7 prosenttia. Eli meillä on suuria alueellisia ongelmia ja niihin pitää löytää keinot. Olen todella ed. Mähösen kanssa aivan samaa mieltä.

Kun ed. M. Salo puhui rakenteellisesta työttömyydestä, niin kerran vielä: Minusta suurin ongelma meillä on osaamistarpeet teollisuudella ja talouselämällä ja toisaalta työttömillä, joilla yhä useammin ei ole sitä osaamista, mitä vaadittaisiin.

Ed. Kuoppa on kyllä kuunnellut vain, olisiko, vasemmalla korvalla, kun hän on kuullut, että olisin jotenkin huolestunut ay-liikkeen palkankorotusvaatimuksista. Olen todennut vain sen, että luotan ay-liikkeeseen ja työmarkkinajärjestöihin ja oikeastaan olisin odottanut, että heille olisi annettu vihjaus siitä, mikä tulee olemaan verohelpotusten taso ja ehkä tätä kautta palkkavaatimustaso olisi ollut alhaisempi.

Puhemies! Ihan lopuksi vielä. En kyllä ymmärrä ed. Kankaan näkemystä. Olemme nyt uudessa markkinatalouden tilanteessa, ja tukipolitiikka ei vain kuulu ihan tähän päivään, ei tähän markkinatalouden tilanteeseen. Se vääristää myös kilpailutilannetta.

[26] **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elolle kertoisin yrittäjyydestä sen verran, että kun uusi yrittäjä lähtee markkinoille ja näkee, että tuossa on hyvä markkinarako, ja etsii siemenrahoitusta pankeista tai valtiolta, Finnveralta tai joltain muulta, niin jos se sattuu olemaan esimerkiksi samalla elektroniikka-alalla kuin jokin valtakunnallinen suuryritys, sieltä tulee ohjeet, että uutta yritystoimintaa ei saa rahoittaa. Minun kohdallani KOPin pankinjohtaja lähetti 30 vuotta sitten kirjeen, että paras on pysyä valtion virkamiehenä, sinusta ei ole yrittäjäksi. Olen 2 miljardin edestä yrittänyt omaan piikkiin.

Eli tarkoitin, että puolueettoman valtion pitäisi tukea uutta yritystoimintaa ja juuri Soneran rahoilla pitäisi päästä tämän mafian ohi alkuun. Annan teille oppituntia kyllä ilomielin yrittämisestä.

[27] **Pertti Mäki-Hakola /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Oikein hämmästyksellä kuuntelin ed. Elon puheenvuoroa ja totesin, että hän istuu minusta aivan liian kaukana tuolla vasemmalla. Se oli niin oikeistolainen puheenvuoro, että saatoin yhtyä siihen oikeastaan täysin kokonaan. Mutta, jos oikein muistan, ed. Elo onkin hyvin merkittävä sijoitussalkun haltija, että varmaan sitä taustaa vasten voi tämän ymmärtää. Arvostan tuollaisia selkeitä puheenvuoroja.

Olen kyllä pikkuisen ihmetellyt sitä, onko tilanne todella näin, että heti, kun valtiontalouteen ruvetaan löytämään hiukan liikkumavaraa, niin heti ruvetaan jakamaan sitä. Kyllähän todella tilanne on se, niin kuin ministeri Niinistö totesi, että kun otetaan huomioon, mitä me pystymme maksamaan velkaa pois suhteessa siihen, mitä meillä on velkaa, niin olemme todella pitkän tien hyvin alkutaipaleella vielä. Se olisi joka suhteessa syytä muistaa.

Meidän täytyy muistaa se, mistä tähän valtakuntaan tulee hyvinvointia. Se tulee työllisyyttä parantamalla ja sillä, että ihmisille löydetään työpaikkoja ja tähän kansantalouteen saadaan sitä kautta lisää liikkumavaraa. Se tarkoittaa sitä, että meidän pitää valtiovallan toimesta luoda yrittäjille sellaiset olosuhteet, joissa he uskaltavat lähteä yrittämään ja he uskaltavat investoida, ja toisaalta on myös luotava kuluttajille uskoa siihen, että nyt voi ostaa, ollaan sellaisessa vakaassa tilanteessa, jossa ei ole uhkaa siitä, että joudutaan tällaisen hyvin liukkaan tien päälle. Eli minun mielestäni nämä toimenpiteet, mitkä nyt on tehty, ovat ihan oikean suuntaisia ja tätä suuntaa on varmasti syytä myös jatkaa.

Ed. Tiusanen puhui, että suitsutetaan oikealta valtiovarainministerille. Kyllä minun täytyy sanoa, että kehutaan silloin asianomaista henkilöä, kun on kehuttava, ja haukutaan silloin, kun on haukuttava. Tämä on minusta aika hyvä linja. Kyllä täytyy silloin antaa tunnustusta, kun mennään siihen suuntaan, että voi katsoa, että tässä koko kansantalous on hyvässä mallissa. Täytyy toivoa, että nyt pidetään myös työelämän uudistumisen osalta sillä tavalla jäitä hatussa, että ei missään tapauksessa lähdetä jäykistämään työelämää siinä vaiheessa, kun pitäisi olla pikemminkin päinvastoin vapauttamassa.

Vielä lopuksi sanoisin, että minä kyllä toivon, että hallitusrintama pysyy siinä mielessä yksimielisenä, että kun joudutaan tekemään vaikeita päätöksiä, ollaan yhteisrintamassa. Olen odottanut pääministeri Lipposen kannanottoa siihen, että sosialidemokraattien ryhmäpuheenjohtaja Tuomioja oli halukas viimeksi postiratkaisujen yhteydessä vierittämään syyn pelkästään ministerien Niinistön ja Heinosen harteille. Minun mielestäni se ei ole oikeaa hallituspolitiikkaa, ja

toivon, että vaikeitakin päätöksiä tehtäessä ollaan samassa rintamassa.

28 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron silloin, kun ed. Elo totesi elvyttämispolitiikasta.

Kyllä talouden pelisäännöt vaan ovat semmoiset yhä edelleen tässäkin tilanteessa, että kun täällä etelässä nousu lähti käyntiin, niin vasta viime keväänä tuolla Pohjois-Karjalassa nousu alkoi muuttaa tunnuslukuja, jolloin myös yritystoiminta lähti elpymään ja nähtiin, että investointihalukkuutta tuli. Eli vajaa puoli vuotta sitten nousu alkoi siellä näkyä tilastoissa, mikä tarkoittaa, että vasta jos korkeasuhdannekausi on hirveän pitkä — toivon mukaan se on loppuiän ja ikää on paljon — niin sielläkin alkaa normaalitoiminta pyöriä. Mutta kuitenkin siellä tarvitaan yhä edelleen rohkaisua, kun yritykset hakevat sijoituspaikkoja, mihin tullaan, koska siellä välttämättä ei ole asiakkaita hirveän paljon, vaan tuotteet joudutaan kuljettamaan kauas.

Porkkana, mikä siellä voi olla, on investointituet. Minä olen nähnyt sen ihan oikeana. Se on aluepolitiikkaa. Se on ihan oikea toimenpide, jolla voidaan rohkaista siihen, jotta sinne sijoitutaan. Siellä ihmiset saavat töitä, kestävät siellä, eivät aiheuta täällä ruuhka-alueella lisää ruuhkaa ja asuntopulaa, infrarakentamista. Siinä mielessä minusta tätä pitäisi katsoa kokonaisuutena eikä kokea sillä tavalla, jotta nyt, kun ollaan korkeasuhdanteessa, niin ei voi — elvytys on huono sana — ei voi tukea sitä. Siinä mielessä minä en ole tukea edes käsittänyt vääristäväksi, niin kuin jotkut täällä toteavat, että tuki aina vääristää. Jos aluepoliittisesti ajatellaan, niin jostakin se säästää, kun tuetaan jossakin paikassa. Eli se on tiettyä ohjausta siihen, jotta koko Suomi voisi pysyä asuttuna; hallitusohjelmassa taidetaan vielä tätä ajatusta vielä tukea.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lainanottovaltuudet hyväksytään mietinnön ponnen mukaisesti.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laeiksi kemikaalilain, torjunta-ainelain ja terveydensuojelulain 21 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 85/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu:

1 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kemikaalilain, torjunta-ainelain ja terveydensuojelulain muuttaminen ei varmasti ole yhtä mielenkiintoista kuin edellinen asia, mutta mielestäni se on hyvin tärkeätä siitä huolimatta.

Hallituksen esityksessä n:o 85 ehdotetaan säädettäväksi, että "eliöitä tuhoamaan tarkoitetut valmisteet eli biosidivalmisteet on hyväksyttävä ennen niiden markkinoille luovuttamista ja käyttämistä." Tämähän pohjautuu Euroopan unionin direktiiviin, niin kutsuttuun biosididirektiiviin, joka edellyttää jäsenmaita tähän toimintaan. Hyväksymismenettely säädettäisiin kemikaalilailla. Mielenkiintoista on, että tämä ei koske ainoastaan kemiallisia biosidivalmisteita, vaan myös biologisia biosidivalmisteita, ja varmasti ne tulevat lähivuosikymmeninä ja jo lähivuosina olemaan kehityksen ja kehittelyn kohteena. Klassinen esimerkki on leppäkerttu, joka syö kirvoja.

Edelleen hallituksen esityksessä on painotettu sitä, että vedenalaisissa rakenteissa käytettävät kiinnittymisen estoaineet olisivat nopeutetun voimaantulon kohteena. Tämähän liittyy Itämeren saastumiseen. Esimerkiksi niin sanottujen fungisidien, nimenomaan sieni- ja muiden vedessä elävien eliöiden kiinnittymistä veneiden pohjiin estävien valmisteiden, ongelmat ovat laajasti tunnustettu.

Lähtökohta yleisellä tasolla on se, että biosidivalmisteet eivät saisi olla terveydelle eivätkä ympäristölle vaarallisia. Tärkeä asia on myös valintavelvollisuus, johon myös ympäristövaliokunta kiinnitti mietinnössään huomiota, se että jos ja kun on mahdollista valita eri kemikaalien välillä, olisi valittava sellainen kemikaali tai menetelmä, josta aiheutuu vähiten riskiä terveydelle ja ympäristölle. Tähän siis valiokunnan kannanotossa kiinnitettiin erityistä huomiota.

Toinen erityinen huomion kohde valiokunnan kannanotoissa ovat eläinkokeet. Mehän tiedämme, että tehdään todella tuhansia, kymmeniätuhansia, satojatuhansia eläinkokeita vuosittain nimenomaan kemikaalien testaamisessa, ja tähän ongelmakenttään valiokunta yksimielisessä kannanotossaan kiinnitti erityistä huomiota. Valiokunta katsookin, että jos tällä hetkellä käsitteillä olevilla lainsäädännön osa-alueilla ei pystytä eläinkokeiden tiukkuutta säätämään, tarvittaisiin uutta esitystä hallitukselta. Laajemmin tietysti voi sanoa, että tämä on epäsuorasti myös viesti maan hallitukselle toimia aktiivisesti Euroopan unionissa.

Päällekkäisten kokeiden suhteen on tilanne, jolloin eri maissa tehdään samalle kemikaalille taikka samalle tuotteelle erilaisia testejä, eläinkokeita, riippumatta siitä, että tällainen koe on jo yhdessä maassa tehty ja sitä voitaisiin käyttää. Samoin tietysti on niin, että yksi yritys ja firma tekee tällaisia kokeita, joiden tulosten pitäisi olla myös muiden yritysten käytettävissä. Tällöin tietysti tulee kysymykseen se hinta, millä kokeita tehnyt yritys on valmis myymään kokeiden tuloksia ja tietoa niistä, ja tästä kävi valiokunta siis laajaa keskustelua.

Edelleen valiokunta keskusteli siitä, mitä merkitsevät Euroopan ulkopuolelta tuodut tuotteet ja se, että tällaisia tuotteita, kuten vaikkapa kankaita, on käsitelty biosidivalmisteilla. Ehdotettu lainsäädäntö ei koske siis tuotteita, joita on vain käsitelty biosideilla, se koskee itse biosidivalmisteita ja niiden tuontia. Mutta valiokunta toteaa, että myös tämä asia vaatii huomiota, ja valiokunta on kiinnittänyt asiaan todellakin vakavaa huomiota ja katsoo, että biosidikäsiteltyjen tuotteiden tuonnin valvontaa unionin alueelle on tehostettava.

Kaiken kaikkiaan kemikaalilainsäädöntö on siis hyvin tärkeä alue. Kemikaaleja tulee jatkuvasti enemmän ja enemmän käyttöön. Myöskin otetaan käyttöön niin sanotusti tarpeettomia kemikaaleja ja otetaan käyttöön myös vaarallisia kemikaaleja. Mehän tunnemme muoviyhdisteet, joita on käsitelty muovia pehmentävillä aineilla, ja niiden karsinogeeninen vaikutus on tullut tutuksi ja tunnetuksi. Kuitenkin niitä todellakin on myyty esimerkiksi lasten leluina.

Valiokunnan keskustelussa — ei mietinnössä mutta keskustelussa — varsin moni valiokunnan jäsen on kiinnittänyt huomiota siihen, että tuotteiden tarpeellisuus olisi tietysti myöskin hyvä ottaa huomioon. Eli tuollainen tulevaisuuden toive on se, että ennemmin tai myöhemmin pystyttäisiin myöskin lainsäädännön avulla, eri säännösten avulla, vaikuttamaan siihen, ettei tarpeettomia kemikaaleja oteta käyttöön. Tällöin tietysti yleisten kuluttajatottumusten ja niin sanotun kuluttajaetiikan pitäisi nousta sille tasolle, että tarpeellisuus ja järkevyyskin olisi keskeinen kuluttamisen motiivi.

Ed. Lindén merkitään läsnä olevaksi.

---

[2] **Anni Sinnemäki /vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten ed. Tiusanen totesi, kemikaaliasiat ovat erittäin tärkeitä. Kemikaaleja tulee Euroopan unionin alueella käyttöön 300—400 vuodessa, joka on aika iso määrä, jos ajatellaan sitä työtä, mikä yhden kemikaalin testaamiseen menee. EU:ssa on meneillään projekti, jossa EU-maat ovat jyvittäneet keskenään, että ne kaikkein tärkeimmistä aineista tekevät riskinarviointeja. Näitä akuuteimpia aineita on 150. Kuitenkin tämä työ etenee niinkin hitaasti kuin yhden aineen vuosivauhtia. Tästä voi varmaan nähdä sen epäsuhdan: Uusia aineita tulee 300—400 vuodessa ja kunnollinen riskinarviointi saadaan yhdestä aineesta, eli ed. Tiusasen mainitsema, keskustelussa esitetty ehdotus siitä, että kaikkia aineita ei välttämättä tarvitse tuoda markkinoille, on ihan paikallaan.

Hallituksen esitystä ja myös valiokunnan mietintöä voisi hehkuttaa siltä osin, että kun tämä on Euroopan unionin direktiivisovellusta, Suomen lainsäädännössä on otettu nimenomaan mukaan valintavelvollisuus, jota olen myös joskus korvausperiaatteeksi kuullut kutsuttavan, eli että tuotteiden valmistajilla ja käyttäjillä on jonkinlainen velvollisuus käyttää vähemmän haitallista tuotetta, jos semmoinen yhtä hyvä on olemassa. Tästä ei ole säädetty, miten tiukka se velvollisuus on, ja luulen, että tulevaisuudessa asetuksen tai jonkin ministeriön päätöksen avulla voisi sitä ehkä vähän tiukentaa, että se todella olisi aito velvollisuus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 145/1999 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Ihan muutama sana perustuslakiuudistukseen liittyvän lainsäädäntöprosessin juoksutuksesta. Tällä kertaahan on esillä esitys valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta, joka pitää sisällään lähinnä teknisluontoisia tarkistuksia valtioneuvostoa koskevaan sääntelyyn. Laajempi valtioneuvostolain uudistaminen on tarkoitus käynnistää ensi keväänä. Niin kuin hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan, valtioneuvoston kanslia käynnistäisi välittömästi perustuslain tultua voimaan valtioneuvostosta annetun lain uudistamisen kokonaisuudessaan. Siinä yhteydessä ratkaistaan ministeriöiden toimialamuutosten säätämismenettely, johon eduskunta on laajemmin kiinnittänyt huomiota perustuslain hyväksymiseen liittämässään lausumassa. Toiseksi samassa yhteydessä selvitettäisiin ministeriöiden johtamisjärjestelmiin tulevien mahdollisten muutosten vaikutus valtioneuvoston ja etenkin ministeriöiden toimintaan. Tämähän koskee niin sanottua valtiosihteereiden järjestelmää tai apulaisministerien järjestelmän käyttöönottoa.

Nämä isot periaatteelliset selvitystyöt käynnistettäisiin siis ensi vuonna ja samassa yhteydessä muutoinkin valtioneuvostoa koskevaa sääntelyä pyritään virtaviivaistamaan, jotta Suomessa hallitus, valtioneuvosto yleisistunnossaan, käsittelisi tärkeät asiat ja pystyisi keskittymään niihin. Sen sijaan muiden osalta pyrittäisiin varmistamaan, että ministeriöille delegoitu päätösvalta myös jakautuisi oikein: mistä asioista päättää ministeri, mistä taas voidaan ministeriön sisällä jakaa päätösvaltaa virkamiehille.

Tärkeä kysymys selvitettäväksi on tuossa yhteydessä myös nimitysvallan oikea järjestäminen. Nythän huomattava joukko virkanimityksiä siirtyy presidentiltä valtioneuvostolle. Valtioneuvosto kokonaisuudessaan päättää merkittävämmistä virkanimityksistä, ja sitten suuri osa jää ministeritasolle, sanoisiko nyt, yhtäläisin perustein, ja tämän tarkistaminen on tärkeää suorittaa samassa yhteydessä.

Tällä hetkellä ei voida sanoa kovin loogiseksi sitä, minkä tyyppisiä virkamiehiä joissakin tapauksissa presidentti valitsee, kun toisaalta huomattavasti isompaa päätösvaltaa käyttäviä saattaa jäädä yksittäisen ministerin valittavaksi. Tässä mielessä uskoisin, että ensi vuonna ollaan viisaampien ratkaisujen äärellä. Pystytään rakentamaan looginen kokonaisuus valtioneuvoston ja sen alaisten ministeriöiden päätöksenteosta sekä nimitysasioissa että muissa asioissa.

Muita perustuslakiin liittyviä uudistuksia on eduskuntaan tuotu kolme kappaletta. Tärkeimpänä on varmastikin tuomareiden nimittämistä koskevan lainsäädännön tarkistaminen hallituksen esityksellä n:o 109. Myös eduskunnan valitsijamiesten lakkauttamisesta johtuvat eräiden lakien tarkistukset hallituksen esityksellä n:o 98 ja perustuslakeihin viittaavien säännösten tarkistamista koskeva hallituksen esitys n:o 148, luonteeltaan enemmän teknisenä, ovat myös täällä käsiteltävinä.

Vielä tämän kuun aikana on tarkoitus tuoda eduskuntaan kolme hallituksen esitystä. Ensinnä valtioneuvoston oikeuskansleria koskevan sääntelyn tarkistaminen. Siinä oikeuskanslerityöryhmä ehdottaa, että valtioneuvoston oikeuskanslerista säädettäisiin erityinen laki. Se sisältäisi perustuslakia täsmentäviä säännöksiä. Laissa säädettäisiin muun muassa oikeuskanslerin laillisuusvalvonnasta sekä siinä käytettävistä menettelyistä ja toimenpiteistä. Lailla ei kuitenkaan tehtäisi asiallisesti merkittäviä muutoksia nykytilaan. Merkittävintä ehkä olisi se, että nimitysvaltaa ehdotetaan siirrettäväksi Oikeuskanslerinviraston virkojen osalta tasavallan presidentiltä oikeuskanslerille itselleen.

Toinen hallituksen esitys koskee säädösten, valtiosopimusten ja hallinnollisten määräysten julkaisemista. Uusi laki nostaisi säädösten julkaisemista koskevan sääntelyn keskeisiltä osiltaan lain tasolle, kuten uudessa perustuslaissa edellytetäänkin.

Lisäksi ministeriöiden ja valtion viranomaisten määräyskokoelmista annettaisiin erillinen laki. Jatkossahan myös tulee koko säädösten julkaisemistapa uusittavaksi. Esimerkiksi joudu-

taan kilpailuttamaan kirjapainoja tai julkisuuteen välittäjiä laveammin, ja käytännön muutos on siis aika merkittävä vanhan Valtion painatuskeskuksen tavallaan monopoliin verrattuna.

Kolmas esitys, joka vielä tässä kuussa on tulossa, koskee valtakunnanoikeutta ja ministerivastuuasioiden käsittelyä. Siitä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki, kun nykyiset lait kumoutuvat uuden perustuslain tullessa voimaan. Uusi laki sisältäisi nykyistä yksityiskohtaisemmat säännökset valtakunnanoikeuden kokoonpanosta ja siellä noudatettavasta menettelystä, samoin kuin säännökset ministerivastuuasioiden tutkimisesta eduskunnassa. Lakiehdotuksen mukaan perustuslakivaliokunta saisi oikeuden pyytää esitutkinnan toimittamista suoraan ministerivastuuasiassa joutumatta turvautumaan oikeusasiamiehen tai oikeuskanslerin apuun. Voimassa olevassa lainsäädännössä tällaista mahdollisuutta ei ole. Uutta olisi myös se, että valtakunnanoikeuden tuomiosta voisi tehdä kantelun tuomiovirheen perusteella tai hakea tuomion purkamista, kuten kaikkien muiden tuomioistuinten päätöksistäkin voi tehdä.

Kokonaisuutena siis uuteen perustuslakiin liittyvä lainsäädäntöprosessi on hyvässä vauhdissa, ja näyttäisi siltä, että nämä luonteeltaan enemmän teknisinä ehtivät hyvissä ajoin säädetyiksi. Ehkä ongelmallisempia ovat sitten muista ministeriöistä esiteltävät hankkeet. Sotilaskäskyasioita koskeva hallituksen esitys on myös tulossa lähiviikkoina. Siitähän on saavutettu myöskin aika lavea konsensus työryhmävalmistelussa, ja tuo esitys tulee konkretisoimaan sitä uutta valtioneuvoston myötävaikutusta puolustuspoliittisessa päätöksenteossa, jota uusi perustuslaki yleisemmällä tasolla edellyttää.

Paraikaa on menossa ministeriöittäin myös virkanimitysvaltaa koskevan sääntelyn tarkistaminen, johon edellä viittasin. Valtaosin sitä koskevat muutokset tehdään asetustasolla, ja olennaista on tietysti valtioneuvostossa tässä yhteydessä valvoa, että tuo päätöksentekijätaso olisi sitten oikea erityyppisissä viroissa.

Yksittäisiä isompia muita hankkeita on sitten ulkoasiainhallintolain uudistaminen, jonka ulkoministeriö jo esitteli. Hallituksen esitys n:o 139 pitää sisällään uuden perustuslain mukaisen hallintojärjestelmän ulkoasiainministeriön toimialalle.

Tosiaankin nyt käsillä olevan esityksen yhteydessä aikaisemmin oli tarkoitus ottaa laveamminkin mukaan valtioneuvostoa koskevaa uudistustyötä, mutta tässä päädyttiin jakamaan se kahtia. Esityksessä ovat vain ne välttämättömät muutokset, joiden 1.3. pitää olla voimassa. Tuo isompi valtioneuvoston remontti lähtee käyntiin sitten ensi vuonna.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys laeiksi julkisen arvonannon osoituksista ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 146/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys Kroatian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 147/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys eräiden perustuslakeihin viittaavien säännösten tarkistamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 148/1999 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 149/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

[1] **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä on nyt eräitä hyviä lakeja, jotka selkeyttävät ja helpottavat niin poliisin kuin ulosottomiehen ja verottajankin mahdollisuuksia taistella niin sanottua harmaata taloutta vastaan. Liekö oikeusministeriölläkin tämän asian kanssa ollut jotakin tekemistä? Parhaat kiitokset siihen suuntaan.

Täytyy vain ihmetellä, miksi aina vain, aina vain näin joudutaan tekemään. Minkälaisia salailulakeja täällä on tehtykään vuosien kuluessa, koska tämä on varmasti seitsemäs, kahdeksas, ehkä kymmenes tällainen lakimuutos, joka joudutaan tekemään sen vuoksi, että viranomaiset pystyisivät tekemään parhaalla tavalla työtään. Ensin meillä kerätään valtaosin tietoja eri viranomaisten toimesta, mutta sitten on ollut lakeja, jotka estävät niiden käyttämistä keskenään. Sitä on saanut ihmetellä, mutta parempi näin, kun tapahtuu. Onhan tämä joka tapauksessa merkittävästi eteenpäinmenoa.

Kiinnitän kyllä huomiota tämän ensimmäisen lain 19 §:n 1 momenttiin. Siinä sanotaan, että "verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa yksittäistapauksessa pyynnöstä verotustietoja" jne. Kyllä kai se olisi pitänyt kirjoittaa sillä tavalla, että "on annettava". Ei kai tätä näin voi ymmärtää, että laki on niin säädetty, että jos poliisiviranomainen, verottaja tai ulosottomies kysyy jotakin asiaa, niin sanotaan vain, että heillä on mahdollisuus antaa. Perusteluissakin lukee, että "voisi antaa, voidaan antaa". Kyllä kai tätä lakia niin täytyy lukea eikä kaikkea varmastikaan voi niin ilkeämielisesti ajatella, että laki tehdään, mutta sitten verottaja sanoo toisaalta, että eipäs me annetakaan mitään tietoja.

Samalla tavalla 18 §:ssä sanotaan, että verottajalla on mahdollisuus antaa tietoja, kun huomataan, että on tapahtunut selviä rikkeitä, joista on määrätynlainen rangaistus, oliko se nyt vähintään kuusi kuukautta rangaistusrajana, taikka enintään se taitaa olla. Joka tapauksessa kuuden kuukauden raja siellä on, että he voivat antaa tietoja tästä poliisiviranomaisille. Kyllä kai harmaata taloutta tällä ollaan eduskunnassakin vastaan taistelemassa, kun kymmeniä miljardeja katoaa rahaa vääriin käsiin. Kai se olisi sillä tavalla, että jos verottaja huomaa, että selvästikin on pimitetty verotuksessa, kirjanpitolakia rikottu jne., niin olisi velvollinen antamaan nämä tiedot. Perusteluissa lähdetään siitä tietenkin, että ne ehkä kuitenkin ovat niin vähäisiä rikkeitä, ettei tarvitse kaikkia raastupaan taikka poliisin tutkittaviksi saattaa. Tämäkin kannanotto saattaa olla oikeassa, koska pahimpiin juttuihin tietenkin pitäisi ennen kaikkea kiinnittää huomiota.

Vähän erikoista on, kun olen kuunnellut näitä lausunnonantajia esimerkiksi verottajan suhteen, että verottaja on tästä laista, näistä muutoksista, jollakin tapaa huolissaan. Se epäilee sitä, että poliisin tietoon tulee tämmöisiä arkoja asioita kuin verotustietoja entistä enemmän. Voisi melkein noille veroihmisille kyllä lähettää sanomia, että meillä kyllä tiedetään kymmenen kertaa, sata kertaa enemmän arkoja asioita kuin verottaja, ja ne ovat pysyneet hyvin poliisin tiedossa tähänkin saakka eivätkä mihinkään lähteneet. Verottaja voi olla aivan huoleti, että sen mainetta ei pilata sillä, että samat asiat tulevat verottajan, syyttäjäviranomaisten ja ulosottomiesten tietoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

18) Hallituksen esitys laiksi yritystoiminnan tukemisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 150/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

[1] **Reijo Kallio /sd:** Rouva puhemies! Aluksi pari yleistä kommenttia. Mielestäni elinkeinopolitiikan painopisteenä tulee olla yritystoiminnan edellytysten parantamisen, yrittäjyyden vahvistamisen, pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyn tukemisen sekä näiden yritysten työllisyyttä parantavien hankkeiden aktivoimisen. Meidän on Suomessa myös pystyttävä aikaisempaa paremmin osaamisemme kaupalliseen hyödyntämiseen. Meillä on korkeatasoisen ja monipuolisen koulutuksen sekä luovien ihmisten ansiosta paljon tietoa, taitoa ja kekseliäisyyttä. Meillä ei kuitenkaan ole riittävästi kykyä ja uskallusta hyödyntää niitä kaupallisiksi menestystuotteiksi. Tämän vuoksi meidän on panostettava erityisesti keksintöjen edistämiseen, tuotekehityksen vahvistamiseen sekä ihmisten osaamisen hyödyntämiseen. Näiden painotusten tulisi mielestäni näkyä myös yritystukien kohdentamisessa.

Ohjelmassaan hallitus lähtee siitä, että yritystukia suunnataan yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen ottaen huomioon tasapainoisen aluekehityksen vaatimukset. Tukien vastikkeellisuutta on tarkoitus lisätä sekä poistaa tukiohjelmia koskevia toimialarajoituksia. Nämä ovat mielestäni ihan hyviä yleistavoitteita. Lisäksi vielä ohjelman mukaan yritystukia koskevat säädökset uusitaan. Tästähän on kysymys nyt käsittelyssä olevassa lakiesityksessä.

Meillä on yritystukijärjestelmää selkeytetty jo aiemmilla päätöksillä. Mielestäni asiassa onkin tapahtunut edistymistä. Jossain vaiheessahan meillä oli erilaisia tukia varsin suuri lukumäärä. Tämä oli osoitus siitä, että tukijärjestelmää laadittaessa ei ollut selkeää kokonaisstrategiaa. Erilaisia tukia luotiin kulloinkin ajankohtaisia tarpeita varten. Monesti kävi niin, että alun perin väliaikaisiksi tarkoitetut järjestelyt muodostuivatkin pysyviksi. Tässä suhteessa perkausta ja järkiperäistämistä on toki jo tehty.

Yritystuet sinänsä ovat sangen ongelmallinen asia, sillä yleensä ne vääristävät normaalia markkinatilannetta. Tukea yrityksille perustellaankin yleensä markkinoiden epäonnistumisella. Motiivit voivat olla myös työllisyyspoliittisia. Yrityksiä tuetaan, jotta syntyisi uusia työpaikkoja. Mutta vaikka yritystuista voidaan esittää varsin kriittisiä arvioita ja vaikka yritystukia on voimakkaasti supistettu, tietty valikoiva tukipolitiikka lienee realiteetti. Yritysten tukeminen on tosiasia sangen monissa maissa, myös EU-maissa. Valikoivaa tukea tarvitaan erityisesti kehitystoimintaan, tuotekehitykseen, markkinointiin ja innovaatioihin.

Tällaisena yhtenä valikoivana, joskin väliaikaisena, tukena pidän myös telakkatukea. Täytyy kylläkin toivoa, että Euroopan unionin ponnekkaat toimet Etelä-Korean polkumyynnin lopettamiseksi tepsivät ja että tätä kautta laivakaupan maailmanmarkkinatilanne saadaan tervehdytettyä. Mutta joka tapauksessa pidän tärkeänä ja perusteltuna, että niin kauan kuin muut Euroopan unionin maat tukevat telakoitaan, myös Suomi on mukana samassa rintamassa. Tällä hetkellä kyse on lähinnä ensi vuoden loppuun ajoittuvasta ajanjaksosta. Viimeistään ensi vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa tämä asia tuleekin hoitaa kuntoon, sillä telakoillemme tulee mielestäni taata yhdenvertaiset kilpailuedellytykset.

Yritystukien toimialarajoituksia on jo aiemmin väljennetty ja muun muassa palvelualat ovat tulleet tuen piiriin. Tämä on sinänsä oikein. Ongelmana on vain se, että samalla, kun tukimahdollisuuksien piiriin on tullut uusia yrityksiä, uusia toimialoja, jaettavat markat ovat vähentyneet. Tämä on kieltämättä varsin hankala yhtälö. Yrityskentällä tämä onkin aiheuttanut närää, kun monien yritysten suurin toivein lähettämät tukihakemukset ovat tulleet bumerangeina takaisin. Onkin tärkeää, että yritystukilain sisältö ja painotukset ja toisaalta käytettävissä olevat resurssit ovat jossakin järkevässä suhteessa. Miten turvataan esimerkiksi yrityshautomoiden toiminta? Yrityshautomothan ovat high tech -yritysten kehittymispaikkoja, mutta jos rahaa ei löydy hyviä tuloksia tuottaneen hautomotoiminnan tukemiseen, toiminnalta on pohja pois. Olisiko jonkinlainen korvamerkitty kiintiö työvoima- ja elinkeinokeskuksissa tarpeen?

Hyvin tärkeänä pidän sitä, että työvoima- ja elinkeinokeskusten yritystukien myöntämiskäytännöt yhdenmukaistetaan. Tällä hetkellä käytäntö on aivan liian kirjava. Yritystukien saaminen ei voi eikä saa olla kiinni siitä, missä yritys sattuu sijaitsemaan. Tukea on saatava tai oltava saamatta samoin perustein. (Ed. Pekkarinen: Koko maassa!) — Tietysti täytyy ottaa aluepoliittiset porrastukset huomioon. Tarkoitan, että samanveroisella alueella noudatetaan samoja pelisääntöjä.

Uudessa lakiesityksessä ehdotetaan kolmea tukimuotoa: investointitukea, kehittämistukea pienille ja keskisuurille yrityksille sekä toimintaympäristötukea. Tämän jaottelun osalta herää kysymys, pitäisikö tuettaviin investointeihin aina liittyä kehittämistoimintaa, jolla selkeästi parannetaan yrityksen osaamista ja kilpailukykyä. Itse olisin siirtämässä tukemisen painopistettä enemmän juuri nimenomaan kehittämistoimintaan.

Arvoisa puhemies! Yritystukijärjestelmän osalta on myös tärkeätä parantaa tukiohjelmien seurantaa ja valvontaa. Tyydytyksellä totean, että lakiesityksessä on tähän kiinnitetty kohtuullisen paljon huomiota. Lisäksi haluan painottaa tukien vaikuttavuuden arviointia. Se on jäänyt aivan liian vähälle huomiolle.

2 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Laki yritystoiminnan tukemisesta on mielestäni oikean suuntainen, ja sillä käynnistetään EU-rakennerahasto-ohjelmien toimeenpano. Tällä lailla myös yksinkertaistetaan yritystukien järjestelmää, mikä varmaan helpottaa monen pienen ja keskisuuren yrittäjän toimintamahdollisuuksia. Esitys sisältää, niin kuin täällä todettiin, kolme tukimuotoa: investointituki, kehittämistuki ja toimintaympäristötuki. Nämä tukimuodot kuuluvat tähän lakialoitteeseen mielestäni.

Mutta tästä puuttuu yksi oleellinen tukimuoto. Se on kuljetustuki. Suomi on maantieteellisesti suuri maa, ja kuljetukset maksavat. Jos kohdellaan yrittäjiä eri puolilla Suomea tasavertaisesti, silloin kuuluu maksaa Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomen yrittäjille kuljetustukea. Näin paremmin toteutuisi EU:n alue- ja rakennepolitiikka eri puolilla Suomea. Esitän, että tällainen tukimuoto otettaisiin lakiesitykseen mukaan, ja että valiokunta ottaisi tämän huomioon.

3 **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ensin kuljetustukeen tulee, ed. Kangas on tietysti periaatteessa aivan oikealla asialla, että kuljetustukijärjestelmä pitäisi saada toimintaan, sanotaan tällä tavalla, ei alasajoon, niin kuin hallitus esittää, vaan pystyyn ja riittävän vahvaksi ja voimakkaaksi, edes sen mittaiseksi kuin esimerkiksi Ruotsissa tilanne on tällä hetkellä. Kuljetustukea varten vain on kokonaan oma erillinen lainsäädäntönsä. Se hoidetaan muussa yhteydessä. Yksi mahdollisuus tietysti voisi olla, että se olisi tähän yhteyteen nivottu, mutta se on perinteisesti ollut oma erillinen lainsäädäntönsä.

Minun varsinainen kommenttini kuitenkin liittyy siihen, kun ed. Kangas sanoi, kuinka tämä parantaa pk-yritysten toimintamahdollisuuksia ja on välttämätön tai tärkeä EU-ohjelmien käynnistämiseksi. EU-ohjelmat olisi voitu käynnistää, vaikka tätä lakiesitystä ei olisi annettukaan, enkä minä välttämättä tunnista, millä tavalla tämä kovin paljon parantaa pk-yritysten toimintaedellytyksiä. Olennaista on se, onko rahaa riittävästi niihin tarpeisiin eli, niin kuin edellä ed. Kallio sanoi aivan oikein, riittävätkö rahat niihin tarpeisiin, joita on tunnistettavissa yltympäri Suomea, erityisesti pk-sektorilla sellaisten investointien ja sellaisten kehittämishankkeiden toteuttamiseksi, jotka nyt eivät satu olemaan aivan korkeinta teknologiaa mutta aivan kelpo hankkeita, jotka tarvitsisivat vähän yhteiskunnan vastaantuloa. Nyt nämä rahat eivät riitä. Minä toivon, että muun muassa Soneran tuloista saataisiin osa näihin tarpeisiin, että varsinaisen budjetin yhteydessä yhteistyössä voitaisiin hallituspuolueiden kanssa tähän tapaan toimia.

4 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Aiemmin käytiin keskustelua valtion lainanottovaltuuksien yhteydessä siitä, mihin Soneran yksityistämisrahaa käytettäisiin. Hyvin monissa puheenvuoroissa tultiin siihen johtopäätökseen, että tästä rahamäärästä olisi hyvin järkevää ja tarpeellista käyttää kohtuullinen osa yritysten investointien ja kehittämisrahoitusten edistämiseen sekä teknologian kehittämiseen, aivan kuten keskusta on esittänyt ja ryhmäpuheenjohtaja ed. Pekkarinen vahvisti.

Pitää muistuttaa tässä yhteydessä, että Suomihan on ajanut hyvin voimakkaasti alas yritystukea. Me olemme häntäpäässä tai ainakin keskiarvon alapuolella EU-maista tutkimusten mukaan yritystuen tasossa, jos sitä suhteutetaan jalostusarvoon. Esimerkiksi vuosina 95—97 meillä vain noin puolet EU:n keskitasosta oli tuen määrä. Meidän painopisteemme on myös erilainen. Muissa EU-maissa painotetaan enemmän alueellisten tukien merkitystä ja sitä kautta alueellisten erojen tasaamista. Tämähän on johtanut tilanteeseen, että monissa osissa maata yritystoiminnan edellytykset ovat heikentyneet ja sitä kautta voimakas muuttoliike on entisestäänkin kiihtynyt eli ei ole tasavertaisia edellytyksiä kaikilla alueilla yritystoiminnan kehitykseen. Samalla nämä toi-

met ovat merkinneet sitä, että aluekehityslain henki, jonka mukaan eri toimin tulisi tasata alueiden välisiä eroja ja luoda edellytyksiä kilpailukykyisen yrityskannan ja tuotantotoiminnan lisäämiselle erityisesti heikoimmilla alueilla, ei toteudu. Tavoite on vesittynyt ja sillä tavalla täysin vastoin aluekehityslain henkeä.

Perusongelma on juuri tämä, minkä ed. Pekkarinen toi esiin, eli rahaa on liian vähän. Vuoden 95 budjetissa yritystukeen on ollut noin 650 miljoonaa markkaa, mutta ensi vuodelle esitetään suoraa yritystukea vain 80 miljoonaa markkaa. Tämähän johtaa siihen, että hyviinkään hankkeisiin tätä ei riitä. Sillä tavalla Suomi on ottanut väärän tavoitteen, väärän suunnan.

Yksi ongelma liittyy myös siihen, että kun EU:n tavoitealuejako tehtiin tavalla, joka ei ainakaan kaikilta osin ollut EU:n periaatteiden mukainen, meillä jäi valtavan iso osa maata tavoitealueiden ulkopuolelle eikä pääse nyt käytännössä millään tavalla hyödyntämään yritystoiminnan kehittämisrahoitusta, investointitukea jne. Tässä suunnanmuutos olisi välttämätön, jos aidosti halutaan paneutua muuttoliikeongelmaan ja ennen kaikkea tasapuolisten edellytysten luomiseen koko maahan.

Tässä yhteydessä pitää muistuttaa myös siitä, että Suomi pärjäsi erittäin huonosti kymmenen maan vertailututkimuksessa, jossa selvitettiin kunkin maan yrittäjyyspotentiaalia eli sitä, miten yrittäjyys kiinnostaa, miten sen edellytykset ovat kunnossa eri maissa. Me jäimme tässä viimeiseksi. Senkinhän pitäisi merkitä sitä, että tarvitaan myös yritysrahoituksen puolella toimia, jotka kannustaisivat investoimaan, yrittämään ja kehittämään myöskin muutamien keskusseutujen ulkopuolella. Paljon suunnanmuutosta tässä mielestäni tarvittaisiin.

[5] **Niilo Keränen /kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys n:o 150/99 korvaa aiemmin, vuonna 93, säädetyn yritystukilain sekä sen perusteella annetun valtioneuvoston päätöksen ja näihin myöhemmin tehdyt muutokset. Esityksen mukaan "Lain tarkoituksena on yritystoimintaa tukemalla edistää yleistä taloudellista kehitystä, elinkeinopoliittisia tavoitteita sekä työllisyyttä ottaen huomioon kilpailunäkökohdat sekä Euroopan yhteisön ja kansallisen alue- ja rakennepolitiikan tavoitteet". Lainaus on lain 1 §. Esitys liittyy läheisesti myös viime viikolla lähetekeskustelussa olleeseen hallituksen esitykseen n:o 140/99 laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnosta.

Arvoisa puhemies! Ainoastaan lain 1 §:ssä, jonka äsken siteerasin, mainitaan sana aluepolitiikka. Investointitukien kohdalla tosin mainitaan erityisesti kehitysalueet, mutta sieltäkin vain suuret yritykset, kun tuet pääasiassa lakiesityksen mukaan koskevat vain pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

Hallituksen yleisperusteluissa kyllä todetaan, että lain tarkoittamia yritystukia, joita siis ovat, kuten jo aikaisemmin on mainittu, investointituki, kehittämistuki sekä toimintaympäristötuki, käytettäisiin ensi sijassa EY:n yleisasetuksen mukaisten ohjelmien tukiohjelmina. Hallituksen perusteluissa todetaan edelleen voimassa olevasta yritystukilaista sekä päättymässä olevasta EU:n ohjelmakaudesta, että "Suomen yritystukien rakenne poikkeaa EU:n jäsenmaiden keskiarvosta siten, että Suomessa painopiste on tutkimus- ja kehittämistuissa, kun taas EU:n jäsenmaissa keskimäärin painopiste on alueellisissa tuissa."

Tämä onkin näkynyt. Viime vuosien aikana uusia työpaikkoja on maassamme syntynyt vain noin viiteen suureen keskukseen ja muut alueet ovat olleet menettäjiä. Työttömyys on pysynyt aivan viime vuosiin saakka syrjäalueilla Pohjois- ja Itä-Suomessa hyvin korkeana, kunnes se on pudonnut aivan viime vuosina. Onhan se pudonnut, kun työikäinen väestö muuttaa yhä kasvavalla vauhdilla kasvukeskuksiin. Toki tutkiminen ja kehittäminenkin on tärkeää ja kokonaisuudessa niillä varmaankin saadaan luoduksi työpaikkoja, mutta ilman alueellista ohjaamista. Esimerkiksi selkeästi alueellisesti suunnatulla yritystukemisella voitaisiin muuttaa nykyistä suuntaa, etteivät työpaikat keskittyisi, kuten nyt on nähty.

Kuitenkin Suomi poikkeaa alueena melkoisesti keskimääräisestä EU-jäsenmaasta. Meillä on pohjois—eteläsuunnassa pitkä maa, ja Lapin olosuhteet poikkeavat täysin eteläisen Suomen olosuhteista. Jo entuudestaan Suomen väestön painopiste on ollut etelässä, joten yritysten toiminnan kannalta oleellinen asia eli markkinoiden laajuus on ollut idässä ja pohjoisessa huomattavasti etelää suppeampi. Kun vielä otetaan huomioon Syrjä-Suomen ja myös kansainvälisten markkinoitten kaukaisuus ja jokseenkin olemattomasti tuetut kalliit kuljetuskustannukset, olisi erityisesti meillä tullut jo tähän saakka panostaa

keskimääräistä Eurooppaa enemmän alueelliseen tukemiseen.

En nyt ota esille moneen kertaan aikaisemminkin puituja Norjan malleja ym., mutta olisin toivonut, että kun hallitus uudistaa yritysten tukemista, se olisi lopultakin painottanut suomalaista aluepolitiikkaa niin, että se olisi näkynyt myös tässä lakiesityksessä.

Toki myönnän, että käsillä olevassa ehdotuksessa on hyvääkin ainakin sanallisella tasolla. Yritystukien jaottelu saattaa tulla aikaisempaa selkeämmäksi, hakumenettely mahdollisesti samoin. Niin ikään perusteluissa mainitaan, että palveluyritykset tulevat aikaisempaa kattavammin yritystukien piiriin, joskaan se taas ei näy itse lakipykälissä.

Samoin läheisesti tähän esitykseen liittyvä rakennerahasto-ohjelmien hallinnointilaki selkeyttää kyllä jollakin tavalla hankkeiden ja niiden rahoituksen käsittelyä niin valtionhallinnossa kuin myös hakijan kannalta.

Kun lakiesityksessä ei kuitenkaan ensimmäistä ja tavallaan yleispykälää lukuunottamatta itse tukimuotojen kohdalla tuoda esiin tarvetta tasapuoliseen alueelliseen kehittämiseen, tämä jättää aivan selvästi yritysten kotimaiseen tukemiseen porsaanreiän. Kotimaista tukea ei tämän lain mukaan ole suinkaan pakko suunnata nimenomaan alueelliseen kehittämiseen. Näin Suomi säilyy edelleenkin eurooppalaisena kummajaisena. Maassa, jossa alueellisesti on Euroopassa kaikkein eniten sisäisiä eroja, ei haluta paneutua EU:n periaatteiden mukaisesti alueelliseen kehittämiseen. Tämä kertonee siitä, että nykysuuntauksen yleistavoitteena on toki lisätä työpaikkoja Suomeen, mutta ei ole ollenkaan halua ohjata sitä rankkaa yhteiskunnallista muutosta, joka paraikaa on menossa.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys sinänsä on todellakin pääasiassa vain aiemman lainsäädännön korvaaja, eikä varsinaisia uusia avauksia ole tehty. Esityksen perusteiden mukaan myöskään lisää rahoitusta ei todellakaan ole yritystukeen tulossa. Ainoastaan rakennerahastohankkeiden valvontaan kerrotaan tarvittavan lisää resursseja. Olisin ainakin odottanut, että lakiesityksen perusteluissa edes vihjattaisiin uudenlaisiin keinoihin, joita voisivat olla esimerkiksi alueellisesti painotetut työnantajamaksut, verotusporrastus, poisto-oikeudet jne. Niiden paikka ei luultavasti tässä laissa ole, mutta odottaisin kyllä hallitukselta, että tämän tyyppisten lakiesitysten yhteydessä esitettäisiin todellisia ja uusia keinoja, joilla nykyistä paremmin voitaisiin toimia EU:n rakennerahastojen hengen mukaisesti. Toivottavasti valiokunta ottaa mietinnössään myös näitä asioita huomioon.

[6] **Jorma Vokkolainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Laki yritystoiminnan tukemisesta lähtee hallituksen esityksenä niin, että tavoitteena on suorien yritystukien järjestelmän selkeyttäminen, tukien vaikuttavuuden parantaminen ja tukien käytännön valvonnan tehostaminen. Esityksethän ovat selkeätä tekstiä. Käytäntö tuo sitten ongelmia, joita useammassakin puheenvuorossa on tuotu esille. Yhtenä ongelmana on tietenkin taloudellinen rajallisuus, joka näistä esityksistä kuitenkin huokuu.

Lakiesityksessä ja sen tavoitteissa on mielestäni periaatteessa hyviä elementtejä sen takia, että esityksellä pyritään pk-sektorin yritystoiminnan kehittämiseen ja tehostamiseen. Se kai on erittäin tärkeää. Kaikki tutkimukset osoittavat selkeästi, että työllisyyden kehityksen kannalta pk-sektorin kehittäminen on avainasemassa. On hyvä, että lakiesityksen painopisteenä ja tavoitteena on nimenomaan pk-sektorin edistäminen.

Lakiesityksessä puhutaan siitä, että kasvun edellytyksiä tullaan luomaan ennen kaikkea käynnistys- ja kasvuvaiheessa oleville pienille ja keskisuurille yrityksille. Kyllä näissä selkeitä painopiste-eroja on nykyiseen lainsäädäntöön nähden. Tämä tuo lisää mukaan elementtejä, kun otetaan huomioon se, että laki tuo mukanaan myös tämän toisen puolen eli EU-rakennerahastojen käytön kansalliselta osin tämän lainsäädännön kautta.

Täällä on hyvinkin voimakkaasti arvosteltu sitä, että esityksessä ei ole tarpeeksi paljon aluepoliittisia elementtejä. Mutta mitkä ne aluepoliittiset elementit voivat olla? Muutamissa puheenvuoroissa on esitetty sitä, että rahaa pitäisi alueille tulla ja ilman kriteereitä. Minun mielestäni yrityskriteerien käytännössä pitää pelata ihan samalla tavalla kehitysalueilla, jollaiselta itsekin olen, kuin kasvukeskuksissa. Yrityksen oman toiminnan ja kehityksen kannalta on tärkeätä se, että ideat löytyvät, ja siihen se tukeminen käy. Kuitenkin lainsäädäntö pitää nämä aluepoliittiset elinkeinot myös edelleen mukana.

Arvoisa puhemies! Kehitysalueiden kannalta on myös erittäin tärkeätä, että esityksessä todetaan, siteeraan suoraan: "Kehitysalueella inves-

tointitukea voitaisiin edelleen myöntää myös suurten yritysten hankkeisiin." Tällä on erittäin suurta vaikutusta nimenomaan kehitysalueilla olevien pk-yritysten, yritysten verkottumisen ja osittain myös koulutuksen kannalta. Jos tämmöistä mahdollisuutta alueen filiaaleille ei olisi, minä luulisin, että pk-yritysten kasvumahdollisuudet olisivat entistä heikommat.

Esitys tuo myös mukanaan sen, että kauppa- ja teollisuusministeriölle annettaisiin mahdollisuus suoraan alueellisen pääomasijoitusrahaston tukemiseen omilla pääomasijoituksillaan. Tämä tuo lisää mahdollisuuksia Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle, jota koskeva lakiesitys on myös täällä käsiteltävänä. Sen kautta tätä niin sanottua riskirahaa alueen yrityksille voidaan lisäksi tuoda.

Niin kuin, arvoisa puhemies, jo sanoin, ongelmaksi tässä jää tietenkin taloudellinen vaikutus. Se on rajallinen, kuten myös ed. Kallio toi esille. Toivon mukaan näillä muutoksilla kuitenkin pystytään edistämään yritystoimintaa, nimenomaan pk-yritystoimintaa, ja sitä kautta myös työllisyysvaikutuksia.

7 **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Laki yritystoiminnan tukemisesta on tärkeä osa niitä toimenpiteitä, joilla parannetaan suomalaisen yritystoiminnan menestymismahdollisuuksia. Hallitus perustelee esityksessään aivan oikein, että monet syyt puoltavat kokonaan uuden lain säätämistä eikä pelkästään voimassa olevien säädösten korjausta. Toivoin itse, että hallitus oli uskaltanut ottaa nyt toteutettua vielä reippaampia askelia, joilla tukea tulevaisuudessa kohdistettaisiin tähänastista oleellista enemmän nimenomaan kehittämistoimintaan, verkostoituneisiin yhteishankkeisiin sekä erityisesti yleensäkin innovatiivisen pk-toiminnan toimintaedellytyksiin.

Tämän lain merkitystä mielestäni täällä keskustelussa hieman vähäteltiin eräissä puheenvuoroissa. Todetaanhan tämän lakiesityksen perusteluissa viime vuonna yritystukea Suomessa myönnetyn yli 3 000:lla eri päätöksellä, jolloin todella vielä tällä esityksellä tulevat moninkertaisiksi nämä vaikutusmahdollisuudet. Tukea myönnettiin yli 600 miljoonaa markkaa, ja on arvioitu, että tätä kautta on syntynyt uusia työpaikkoja liki 9 000 kappaletta. Siinä mielessä tämän lain merkitys ja koko tämän toiminnan merkitys kiistatta on hyvinkin suuri.

Ed. Rantakangas viittasi suomalaisen yrittäjäaktiivisuuden heikkouteen. Hän lyhyesti referoi vastikään valmistunutta kansainvälistä tutkimusta. Koska itse olin paikalla, kun tuon tutkimuksen tulokset julkistettiin vastikään, haluan nostaa muutaman linjauksen ja tuloksen esille sieltä täydentämään sitä, mitä ed. Rantakangas jo tässä totesi. Kyseessä nimenomaan oli kansakuntien yrittäjyyspotentiaalia selvittävä vertailututkimus kymmenen eri maan välillä. Tämän tutkimuksen laajuudesta saa hyvän kuvan, kun luettelen ne maat, jotka tässä selvityksessä mukana olivat. Ehkä on luontevaa samalla luetella ne siinä järjestyksessä, että ensin tulee maa, jossa yrittäjyysaktiivisuuden taso oli korkein. Mittausajankohta on ollut kuluvan vuoden helmikuu. Ensimmäiseksi nousi aika luontevastikin Yhdysvallat, sen jälkeen tuli Kanada, sitten Israel, Italia, Englanti, Saksa, Tanska, Ranska, Japani, ja todella vasta kymmenentenä eli viimeisenä vertailussa mukana olleista maista tuli Suomi.

Mitä nämä tutkimustulokset sitten kaiken kaikkiaan Suomen osalta kertoivat? Ensinnäkin tämän alhaisen yrittäjyysaktiivisuuden lisäksi ne kertoivat siitä, että pullonkaulana Suomessa ehkä merkittävästikin ovat nimenomaan yrittäjyyden kannustimet. Mikäli yrittäjyysaktiivisuuden tasoa halutaan Suomessa nostaa, keskeisenä haasteena on siirtyä tukityöntöisestä yrittäjyyspolitiikasta kannustinvetoiseen yrittäjyyspolitiikkaan. Lisäksi haasteena on vaikuttaa yrittäjyyden kannustimiin siten, että oman yrityksen perustaminen muuttuisi entistä houkuttelevammaksi vaihtoehdoksi myös taloudellisesti. Mielestäni tähän kohtaan nyt aivan erityisesti nyt käsittelyssä olevan lain yhteydessä todella kansanedustajien kannattaisi puuttua.

Edelleen pari muuta tulosta tuosta tutkimuksesta on syytä korostetusti ottaa esille. Meidän suomalaisten suuri heikkous on se, että nopeaan kasvuun tähtäävää yrittäjyysaktiivisuutta on Suomessa erityisen vähän. Sen me jo tiedämme, että naisten yrittäjyysaktiivisuus on alhaisella tasolla vertailumaihin verrattuna ja että yrittäjyysaktiivisuuden taso Suomessa laskee koulutustason myötä.

On tärkeää, että johtopäätöksiä ja myös tässä tutkimuksessa syntyneitä suosituksia todella analysoidaan jatkossa nimenomaan poliittisella tasolla. Yrittäjyyden kannustimien vahvistamisen lisäksi mielestäni suosituksien mukaisesti erityisesti pk-yrityspolitiikkaa ja yleistä talouspolitiikkaa tulee koordinoida aikaisempaa paremmin. Se jos mikä kuuluu meille kansanedustajille. Edel-

leen suositus yrittäjyysaktiivisuuden kohottamisesta edellyttää myös yritystoiminnan lopettamisen tekemistä mahdollisimman helpoksi. Tämä, jos mikä, on näitä tarpeellisia rakenteellisia uudistuksia, joita Suomessa yrittäjyyden eteen edelleen tulisi tehdä. Toki on mainittava vielä suositus koulutuksesta: Yliopisto- ja korkeakouluopetuksen on entistä enemmän panostettava positiivisen mielikuvan luomiseen yrittäjyydestä ja yrittäjäksi ryhtymisestä sekä tietenkin tuotava koulutuksen sisällöissä esille niitä osaamismenetelmiä, ominaisuuksia, joita yrittäjyydessä tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Kun tätä lakiesitystä arvioidaan, mielestäni on tärkeää, että KTM ja työvoima- ja elinkeinokeskukset aivan erityisesti kantavat huolta myös siitä, että tällä tuella ei vääristetä yritysten keskinäistä kilpailua. Kyllä tässä mielessä kyse on suomalaisittainkin siitä, että koko Suomi on samaa toiminta-aluetta ja yhtenäistä positiivista temmellys- ja kilpailukenttää. Mielestäni luonteva tukikohde on eri puolilla Suomea olevien osaamiskeskusten ideoima ja kehittämä toiminta, joka johtaa terveeseen ja myös kansainvälisesti verkottuneeseen yritystoimintaan. Tämä yhdessä vahvan yrittämistä tukevan infrastruktuurin luomisen kanssa olisi sitä toimintaa, jota tällä yritystuella pitää todella aikaansaada. Hyviä esimerkkejä ovat ne osaamista lisäävät ja tiedon ja tietämyksen hyväksikäyttöä tehostavat virtuaaliverkkohankkeet, joissa niin oppilaitokset kuin yritykset ovat yhteisesti aktiivisesti mukana eri puolilla Suomea.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakiesityksen valiokuntakäsittelyssä tätä aihetta käsitellään riittävän laaja-alaisesti. Erityisesti on paneudutava siihen, miten yhteiskunnan tukitoimenpiteiden vaikuttavuus etenkin uusien työpaikkojen syntyä edistäen lisääntyy. Sen lisäksi on vauhditettava toimenpiteitä, joilla tukipainotteisuudesta siirrytään kannustinvetoiseen yrittäjyyspolitiikkaan.

Edustajat Oinonen ja Puisto merkitään läsnä oleviksi.

---

[8] **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä puhutaan paljon kilpailun vääristämisestä, kun yleensä yritystuista on puhe. Mutta pitää aina muistaa, että tämmöistä niin sanottua tukimuotoa voi olla monenlaista, ei välttämättä aina suoraan yritykselle vaan myös järjestämällä asioita niin, että yritykset saavat työvoimaa, joka pysyy sillä paikkakunnalla, ja sitä kautta tuetaan ihmisten asumista ja olemista infran ynnä muun mukana. Oleellista minusta ei ole, niin kuin tässä laissa on esitetty, miten yhdistetään näitä tukimuotoja. On tärkeää, että ne ovat hallittavissa, mutta toisaalta tärkeämpi on rahoituksen taso, se että rahaa on riittävästi jaettavissa. Rahoitus tulisi suunnata minunkin mielestäni, niin kuin jotkut muutkin ovat esittäneet, enemmän haja-asutusalueille, sillä siellä ovat monesti olemassa olevat työpaikat ja nekin ovat tärkeitä. Niitä pitäisi varjella, että ne eivät vähenisi. Niiltä alueilta löytyy monesti myös raaka-aineita hyvin läheltä ja työvoimaakin toistaiseksi on saatavilla. Pitäisi olla nähtävissä myös kansantaloudellinen kehittämisnäkökulma yritystukiasioissa, kun niitä kehitetään ja tukea jaetaan, ja sillä tavalla, että myös asuntorakenteen ylläpitäminen koko maassa koettaisiin tärkeäksi.

Ongelmana näen myös, että maakunnissa EU-ohjelmia on hyvin paljon tehty, mutta niihin ei ole haettu rahoitusta, jota me todella tarvitsemme. Silloin myös budjetissa pitää varata oma kansallinen osuus. Tärkeää on myös se lähtökohta, että maakunnista löytyy niin suuria kuin pieniäkin yrityksiä, sillä yleensä suurten yritysten varjoon nousee pk-sektorin yrityksiä. Tämä antaa sitä kattavuutta, jota me tarvitsemme. Rahaa tarvitsemme kehittämiseen, mutta sitä tarvitaan myös todelliseen tekemiseen.

[9] **Unto Valpas /vas:** Arvoisa puhemies! Yritystuet ovat tämän päivän tosiasioita niin Suomessa, Euroopassa kuin muuallakin maailmassa. Näin ollen on selvää, että meidänkin on niitä käytettävä, jotta kilpailukykymme kovassa kansainvälisessä kilpailussa säilyy. Meillä ei ole varaa missään tapauksessa ajaa yritystukijärjestelmäämme alas. Se on nyt jo meillä alhaisemmalla tasolla kuin monissa Euroopan maissa.

Hallituksen esitys on mielestäni oikean suuntainen niiltä osin kuin tukijärjestelmää pyritään selkeyttämään. Ongelmana kuitenkin esityksessä on se, että yritystukiesitys ei huomioi riittävästi eri alueiden tarpeita. Niillä alueilla, joilta väestö muuttaa pois kasvukeskuksiin, tarvittaisiin eri-

tyistoimia myös yritystukien muodossa. Alueellisesti kohdennetut yritystuet esimerkiksi Norjan mallin mukaisesti voisivat huomattavasti hillitä nyt käynnissä olevaa muuttoliikettä.

Arvoisa puhemies! Kuljetustuki on myös tärkeä tukimuoto Pohjois-Suomen kannalta. Tämä tukimuoto voisi kuulua tähän hallituksen esitykseen. Tiedän, että se voidaan ottaa esille eri lakiesityksessä, mutta tuen jatkuvuuden kannalta sen paras paikka olisi tässä lakiesityksessä.

[10] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Sinällään niin kuin edellisetkin puhujat ovat todenneet, tässä on myönteinen lakiesitys käsittelyssä.

Erityisesti yhteen kohtaan haluaisin tässä kiinnittää huomiota. Täällä todetaan pykälässä, että tätä tukea ei makseta päällekkäin maaseutuelinkeinojen rahoituslain tukien kanssa. Se on ihan oikea linjaus. Tänä päivänä valiokunnassa kuultiin siltä puolen asiantuntijoita, lähinnä maaseutuelinkeinojen rahoituslain osalta, ja siellä tuli esille, jotta on katvealueita, jolloin kumpikaan tukimuoto ei tavoita näitä yrityksiä. Minusta nämä pitäisi tsekata valiokuntatyössä sekä maaseutuelinkeinojen rahoituslain osalta että tämän osalta, jotta missään tapauksessa ei muodostuisi mustaa aukkoa sinne ja jäisi sitten jokin yritys syntymättä maaseudulle sen takia, jotta se ei kuulu minkään lain piiriin. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaissa todetaan, että tukea annetaan vain semmoiseen yritykseen, jossa on enintään kolme työntekijää. Siellä asiantuntijat totesivat, että raja pitäisi nostaa jonnekin ylemmäksi. Ihan esimerkkitapauksenomaisesti todettiin, että nämä rahoitusmuodot eivät olleet käyneet siihen tilanteeseen.

Vuonna 95 vedettiin jo aika tiukkaa linjaa valtioneuvoston toimesta, jotta suuryrityksille ei annettu tukea missään muodossa. Sitten valtioneuvosto pyörti vähän kantaansa sen linjan osalta. Muun muassa voi todeta sen, jotta Pohjois-Karjalassa semmoinen huomattava yritys, joka toimii myös Etelä-Suomessa, oli vetämässä sieltä tytärtään ja sen tuotantoa tänne etelään, mutta sitten kun valtioneuvosto muutti sen ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, jos ed. E. Lahtela haluaa jatkaa, siirtykää puhujakorokkeelle.

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti puhujakorokkeelta, ettei juttu jää kesken. Siinä tapauksessa, jota äsken kuvasin paikaltani, jos valtioneuvosto ei olisi pyörtänyt tätä ajatustaan sillä tavalla, että myös suuryritykselle voidaan antaa investointitukea, niin todennäköisesti Pohjois-Karjala olisi noin 200 työpaikkaa köyhempi sen yhden yrityksen osalta. Sen takia minusta tässä laissa on hyvä linjaus tehty yhä edelleen, jotta myös suurempien yritysten tyttäriä tai mitä ne nyt ovatkin, filiaaleja, on mahdollista tukea, mutta hyvin rajatusti. Nimittäin se tiedetään, että kun rahoja kuitenkin on tietty määrä olemassa ja käytettävissä, niin ei ole mitään syytä tietenkään tukea semmoista firmaa, joka muutenkin sijoittuisi ja menestyy hyvin, mutta tietyn tyyppisenä porkkanana investointitukea pitää käyttää sijainninohjauksessa. Tämä on esityksessä todettu, ja se on hyvä asia.

Sitten vaikuttavuudesta: Jos pohditaan suuren yrityksen tukemista, niin vaikuttavuustekijän pitäisi lähteä siitä, millä tavalla yritystä tuetaan, tietysti sen mahdollista säilymistä jollakin paikkakunnalla kehitysalueella, laita-alueellakin, mutta yhtenä näkökohtana näissä investointituissa pitää olla myös työllistävyys, miten paljon työllistetään. Sen pitäisi näkyä sillä tavalla, jotta jos laajentaa toimintaansa ja firman on tarkoitus vähentää porukkaa rajusti sieltä, niin kyllä sen pitää näkyä tuen suuruudessa. Eivät missään tapauksessa prosentit voi olla saman suuruisia kuin semmoisella, joka lisää henkilöstöä.

Minusta näissä pitäisi tuki aina kohdentaa sillä tavalla, että semmoisen, joka työllistää enemmän, olisi mahdollista saada myönteisempi päätös, vähän isompi prosentti, kuin sen, joka työllistää vähemmän.

[11] **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Markkula aivan oikein kävi yrittäjyyspotentiaalitutkimusta vähän perusteellisemmin läpi. Mukana todella on monia muitakin tekijöitä kuin kannustavuuden lisääminen, mutta haluan kuitenkin korostaa sitä, että kyllä investointikustannusten alentaminen on yksi hyvin konkreettinen tapa erityisesti haja-asutusalueilla ja syrjäalueilla lisätä yrittäjien aktiivisuutta ja kiinnostusta investoida keskusten ulkopuolelle.

Sen sijaan ihmettelen kyllä ed. Vokkolaisen puheenvuoroa, kun hän sanoi, että kriteerien pitää olla samat keskuksissa ja syrjäalueilla. Tämähän on juuri vesittänyt aluepolitiikan, kun nyt ei

ole juurikaan mitään eroa sillä, missä yritys sijaitsee. Tähänhän pitäisi juuri muutos saada aikaan eli pitäisi olla heikoimmilla ja etäisemmillä alueilla paremmat investointitukiehdot.

Toinen ongelma on se, että budjetissa on ollut liian vähän rahaa, joten avustusprosentit ovat olleet vain murto-osa siitä, mitä kunkin tukialueen enimmäiskriteerit ja enimmäistasot voisivat olla, eli nämä ovat todelliset ongelmat aluepoliittisessa vaikuttavuudessa.

Ed. E. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

---

[12] **Ossi Korteniemi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On luonnollisesti myönteistä, että hallitus on tuonut eduskunnan käsittelyyn lain yritystoiminnan tukemisesta. Lakiesitys on kuitenkin enemmänkin puitelaki. Laista käy ilmi, millaisia tukimuotoja on käytettävissä. Tukiprosentteja tai informaatiota siitä, minkä tasoisia tuet erilaisiin tarkoituksiin tulisivat olemaan, esityksestä ei käy ilmi.

Jäin myös kaipaamaan aivan samalla tavalla kuin monet aikaisemmat puhujat, aluepoliittisia painotuksia. Niitä esityksestä ei löydy.

Kuitenkin maan tasapuolisen kehittämisen edistämiseksi tarvittaisiin nyt pikaisesti sellaisia voimakkaasti alueellisesti porrastettuja yritystukia, joilla voitaisiin yritysten toimintaedellytyksiä maan syrjäalueilla parantaa. Juuri niillä alueilla, joilla on korkea työttömyys, tarvittaisiin pikaisesti myös valtiovallan taholta työllisyyttä parantavia toimia, sillä yritystoiminnan edistämisen kautta voidaan varmasti kaikkein nopeimmin vaikuttaa työllisyyden parantamiseen niin sanotuilla kehitysalueilla.

Kysymys ei ole vastikkeettomasta rahan jakamisesta vaan järkevästä työnjaosta valtiovallan ja yrityselämän kesken. Tälläkin hetkellä esimerkiksi Lapissa on runsaasti järkeviä ja kaikin puolin kannatettavia yrityshankkeita, mutta määrärahat yritystukiin ovat riittämättömät. Nykyisen hallituksen aikana ja sen edeltäjän aikana määrärahat ovat vuosi vuodelta vähentyneet. Tämäkään laki ei korjaa mitään, ellei määrärahoja yritystoiminnan tukemiseen nopeasti lisätä.

Nostan lakiesityksestä esille vielä erään yksityiskohdan. 5 §:ssä kohdassa 3 todetaan, että tukea ei myönnetä kuitenkaan muun muassa vähittäiskauppaan. Ymmärrän, että vähittäiskaupan alue on laaja ja tukipolitiikan toteuttaminen on vähittäiskaupan alalla vaikeaa. Vähittäiskaupassa on kuitenkin yksi selkeä ryhmä, joka sopisi tavalla tai toisella yritystukien piiriin. Tarkoitan kyläkauppoja. Kyläkaupat hoitavat erittäin tärkeää palvelutehtävää maaseutualueilla. Nyt kuitenkin hyvin monet kyläkaupat kamppailevat jatkuvien kannattavuusongelmien kanssa. Joka vuosi kyläkauppoja lopetetaan.

Tällä hetkellä kyläkauppoja ei tueta mitenkään. Tiedän, että asiaa on tutkittu kauppa- ja teollisuusministeriössä, mutta mitään valmista ei ole tullut. Toivonkin, että valiokunta tutkisi, miten kyläkaupat voitaisiin niveltää tämän lainsäädännön piiriin. Tämä on kysymys, joka koskettaa erityisesti vanhuksia ja kaikkia niitä kylien asukkaita, joilla ei ole omaa kulkuneuvoa. Kysymys on koko maaseudun palveluvarustuksesta ja ihmisten mahdollisuuksien turvaamisesta myös maaseudulla asumiseen.

[13] **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Laki yritystoiminnan tukemisesta liittyy olennaisena osana mielestäni hallitusohjelman kirjauksiin siitä, että yrityksiä pyritään tukemaan niin, että työllisyys tässä maassa kohenee. Täällä on kritisoitu hyvinkin paljon sitä, että tässä ollaan menossa väärään suuntaan ja tämä ei kata sitä eikä tätä eikä se auta yhtään tämän yhteiskunnan tilannetta ajatellen alueiden kehittämistä. Mutta minun mielestäni hyvin tärkeätä on se, että katsotaan ne pelivälineet ja mahdollisuudet, mitä tämä lakiehdotus pitää sisällään, ja yritetään hyödyntää ne mahdollisuuksien mukaan koko maata kattavasti, kaikki alueet käsittäen.

Se täytyy myöntää, että yritykset ovat varsin erilaisia ja tässä tuli esiin kauppojen tilanne ja se, että kaupat eivät kuulu millään tapaa näiden tukien piiriin. Mutta olen vakuuttunut siitä, että muilla keinoin voidaan kyllä edesauttaa myös kauppoja osaltaan.

Tämä käsiteltävänä oleva laki yritystuista on yksi osa työllisyyden hoitoa ja alueiden kehittämistä. Yritykset voivat osaltaan kyllä käyttää hyödykseen ja käyttävätkin, jotkut häikäilemättömästikin, työvoimapoliittisia keinoja, rahoitusmuotoja. Oppisopimuskoulutus on yksi, mistä olen aikaisemminkin täältä puhujankorokkeelta puhunut. Se on yksi muoto, jota ei saa käyttää väärin. Oppisopimuskoulutus on kyllä keino hoi-

taa työllisyyttä ja eräänlainen yritystuki myös. Samoin on monia muita tämmöisiä työvoimapoliittisia keinoja, millä voidaan yrityksiä auttaa.

Lähtökohtanahan tässä pitää olla sen, että yritykset itse pyrkivät kehittämään toimintojaan ja esittävät vakuuttavasti sen, että ne ovat yrityksiä, joilla on mahdollisuus kasvaa, ja niillä on käynnistysvaiheessa sellainen tilanne, että ne tarvitsevat yhteiskunnan tukea. Elikkä pitää olla näyttöä siitä, että on mahdollisuuksia työllistää ja yrityksellä on elinmahdollisuuksia tulevaisuudessa, ettei käy niin, että yhteiskunta syytää rahaa ja sen jälkeen yritys sitten kuitenkin kaatuu.

Äärettömän tärkeätä on pk-yritysten tukeminen, ja tässä tulee sitten aluepolitiikka varsin keskeisesti esiin. Olen tosiaan samaa mieltä kyllä siitä, että kyllä tässä pitää katsoa se, että tulee suunnata sitä tukea oikeille alueille. Ei voi olla niin, että sinne, missä pärjätään jotenkuten muutenkin, syydetään sitten tukea. Kyllä tässä harkintaa pitää olla.

Täällä oli aikaisemmin käsittelyssä Suomen Teollisuussijoitus Oy, ja tässä asiassahan olisi ollut mahdollisuuksia kyllä keskustapuolueen edustajienkin, silloin kun puhuttiin Soneran myyntituloista, ottaa kantaa siihen, että näistä Soneran myyntituloista olisi voitu sijoittaa enemmänkin rahaa Suomen Teollisuussijoitus Oy:n käyttöön, jotta olisi sitten sen kautta, pääomasijoitusten kautta, mahdollistettu yritysten toimintaedellytysten parantaminen. Mutta eipähän sieltäpäin kuulunut minkäänlaista ääntä siihen suuntaan, vaan puheet olivat sen suuntaisia, että hyvä asia, että Soneraa myydään. Jonkin verran tietysti kuului jostakin, että kehitysvaroihin voisi kyllä laittaa rahaa, mutta aika vähäistä sen äänen kuuluvuus sieltä suunnalta oli.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä lakiehdotus on kohtuullisen tyydyttävä, ja toivoisinkin, että valiokunta huomioi alueellisen erilaisuuden ja pyrkii sitten kohdentamaan näitä tukimuotoja siten, että alueellinen työttömyysongelma poistuu.

[14] **Antti Rantakangas /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, missä ed. Turtiainen on silloin ollut, kun keskustan edustajat ovat käyttäneet puheenvuoroja Soneran yksityistämisestä saaduista myyntituloista. Mehän olemme nimenomaan kritisoineet sitä, että nyt olisi pitänyt käyttää osa tästä rahasta, suurempi osa kuin hallitus esittää, tulevaisuuden rakentamiseen: investointien rahoittamiseen ja tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen lisäämiseen. Tämä on konkretiaa, ja tämä on tosiasia, ja tulemme ajamaan sitä loppuun asti ja toivomme, että vasemmistoliittokin yhtyisi tähän jatkossa.

[15] **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Lähtökohdan täytyy olla se, että yritystoiminta on liiketaloudellisesti niin kannattavaa, että yritystukia ei tarvita. Tämä tautihan alun perin tuli Amerikasta Eurooppaan ja sitä kautta sitten Suomeen ja jokaiseen kylään ja kuntaan.

Tänä päivänähän yritystuet ovat noin 16 miljardia markkaa vuositasolla, myös laivatuet mukaan lukien. Vakinaisia työpaikkoja yritystuella tehdään noin 40 000. Meidän 2,8 miljoonan työvoimastamme 40 000 on vain 2 prosenttia. Jokainen meistä hyvin ymmärtää, että aika kova hinta tulee yritystuen kautta per työpaikka. Kuitenkin ottaen huomioon kehityksen suunnan Euroopassa ja Suomessa tällä hetkellä, kaikki kansallisvaltiot myöntävät yritystukia. Siinä mielessä on hyvä, että Suomikin on mukana.

Otan esille kuljetustukiasian, joka on päivänpolttava asia eduskunnassa. Kun ruotsalaiset myönsivät kuljetustukea 230 miljoonaa markkaa vuonna 98, niin Suomessa kuljetustuki oli vastaavasti vain 16 miljoonaa markkaa. Pohjois-Suomen kilpailukyvyn kannalta on välttämätöntä, että kuljetustuki myönnetään täysimääräisenä ja vähän suurempanakin jatkossa, että Pohjois-Suomessa pystytään kilpailemaan ruotsalaisten kanssa.

[16] **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Esitettyihin näkemyksiin toteaisin muutaman kommentin.

Ensinnäkin, kun tähänkin kokonaisuuteen hyvin olennaisesti kuuluu myös Teollisuussijoitus Oy, niin eipä täällä juuri keskustalaisia puheenvuoroja viime viikon torstaina lähetekeskustelussa kuulunut. Mutta ehkä se asia ei sillä hetkellä sattunut kiinnostamaan.

Ed. Turtiainen korosti aivan oikein, että tämä laki luo paljon mahdollisuuksia nimenomaan tulosta tuottaville toimenpiteille ja sellaisille yrityksille, joilla todella on kehittymisedellytyksiä ja, itse korostaisin aivan erityisesti, kasvuedellytyksiä. Meidän pitää tällä tuella hakea pysyviä vaikutuksia. Silloin on katsottava sellaista pienyritystoimintaa, jolla on todella mahdollisuuksia

mittavaan kasvuun ja sitä kautta työllisyyden parantamiseen.

Ed. Rantakangas peräänkuulutti, että pitäisi korostaa nimenomaan investointeja ja investointien kustannusten alentamista tämän tuen avulla, ja näinhän käytännössä ennen kaikkea viime vuosina on ollutkin. Esimerkiksi viime vuoden tuesta puolet on mennyt nimenomaan investointitukiin. Osa siitä on tietenkin hyvin mielekästä. Silloin kun pienellä yhteiskunnan panostuksella, joko Suomen tai EU:n rahoituksella, saadaan merkittäviä investointeja aikaiseksi, hyvä näin, jos nimenomaan ei vääristetä kilpailua ja jos luodaan nimenomaan pysyviä vaikutuksia.

Sen sijaan lakiin sisältyvät merkittävimmät avaukset koskevat nimenomaan toimintaympäristöä ja yleensä verkostoitumista ja kansainvälisille markkinoille menemistä tukevia toimenpiteitä.

[17] **Tapio Karjalainen /sd:** Arvoisa puhemies! Keskustelussa moni on perännyt tältä lakiesitykseltä voimakkaampaa ja konkreettisempaa aluepoliittista näkökulmaa, niin minäkin. Samalla logiikalla, millä pohjoinen Suomi EU:n puitteissa pitää puoliaan voittaakseen luonnonolosuhteisiin ja etäisyyksiin liittyviä pulmia EU:n sisäisessä kilpailussa, ei sovi ylenkatsoa näitä samoja syitä omassa maassa. On puhuttu kilpailun vääristymisestä mahdollisen tukipolitiikan seurauksena. Kuitenkin alueellisen tuen oikein kohdentuessa voi sanoa, että on enemmänkin kilpailun edellytysten tasaamista ja kilpailun oikaisemista huolehtia siitä, että edes lähtöviivalla ollaan yhtä aikaa.

[18] **Pekka Vilkuna /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Yleensä teollisuuden tukeminen kilpailuyhteiskunnassa ei ole tavoiteltavaa, mutta aluepoliittinen tuki on. Minusta voidaan herättää kysymys, miksi on olemassa sosiaalipolitiikkaa, jos ei hyväksytä aluepolitiikkaa. Mielestäni näillä molemmilla on tarkoitus tasata ihmisten ja yritysten välisiä eroja tässä yhteiskunnassa. Ed. Karjalainen sanoi nimenomaan oikein, että siksi aluetukea pitää olla, että tuotteet olisivat samalla viivalla täällä rannassa, lähtöpaikassa, mistä ne lähtevät maailmanmarkkinoille.

On todella järkevää antaa tukea yritykselle kehitysalueella, missä on työntekijöille valmis infra. Ei tarvitse rakentaa uusia kouluja, uusia päiväkoteja, uusia teitä ja muuta tällaista. Nimenomaan yrityksille pitää antaa käynnistämiseen tukea. Ei tietenkään tarvita yrityksen pyörittämiseen jatkuvaa tukea, se ei ole järkevää, mutta käyntiin ja liikkeellelähtöön täytyy olla tukea.

Tietojeni mukaan teollisuuden tuet ovat Suomessa likimain sitä mitä Euroopassakin, mutta ne ovat vääristyneet. Euroopassa aluetukien osuus on 70—80 prosenttia ja muu tuki yhteensä 20—30 prosenttia. Suomessa tämä on täysin vääristynyt, vaikka kaikella logiikalla sen pitäisi olla täysin toisinpäin. Suomen aluepoliittinen tukihan on suuruusluokaltaan suunnilleen samaa luokkaa kuin telakkatuki. Täysin käsittämätön homma, että yhtä firmaa tuetaan suunnilleen sen verran kuin laajoja alueita yhteensä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

19) Hallituksen esitys vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaksi lainsäädännöksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 151/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas:** Arvoisa puhemies! Eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentaminen 0,35 pennillä veroäyriltä vuonna 2000 ja saman suuruinen alennus vuonna 2001 ei riitä vastaukseksi eläkeläisten vaatimuksiin. Ylimääräinen sairausvakuutusmaksu tulee poistaa tällä vaalikaudella, ja se tulisi aloittaa etupainoitteisesti ensi vuonna. Mielestäni 1 pennin alennus veroäyriltä olisi oikea aloitus. Eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistaminen oli yksi eläkeläisten keskeisistä vaatimuksista ennen vaaleja. Heillä oli yhteensä neljä keskeistä tavoitetta.

Pääministeri Lipponen totesi eduskunnassa 22.4. tänä vuonna sanatarkasti: "Hallitusohjelmaneuvotteluissa tehtiin ikään kuin kokonaisrat-

kaisu eläkepolitiikassa, joka lähtee siitä, että sairausvakuutusmaksun alentamista jatketaan, se tulee siis poistumaan, ja kansaneläkkeeseen tulee tasokorotus." Tämä on siis sanatarkka lainaus pääministerin puheesta. Mielestäni se ei jätä minkäänlaista tulkinnan varaa. Pääministeri ei myöskään voi puhua tulevien hallitusten ohjelmista halaistua sanaa. Pääministeri voi asettaa tavoitteita vain tämän hallituskauden ajaksi. Kun hän nimenomaan lähtee siitä, että tämä oli ikään kuin kokonaisratkaisu eläkepolitiikassa, se on selkeä kannanotto ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisesta tällä hallituskaudella.

Kun tämä ei ole ainoa lausuma, jossa pääministeri Lipponen samalta paikalta, jossa nyt itse olen puhumassa, tätä samaa asiaa käsitteli, haluan vielä eduskunnan pöytäkirjaan toistamiseen hänen lausumansa lukea. Ensimmäinen lainaus oli siis 22. päivältä huhtikuuta, samoin myös seuraava lainaus. Siinä hän totesi muun muassa: "Mutta jos katsotaan sitä, mitä kaiken kaikkiaan eläkkeensaajat saavat, niin sairausvakuutusmaksun alentaminen — siis olemme alentamassa sitä siitä, mitä keskustajohtoinen hallitus, jossa kristilliset olivat mukana, nosti" — hyvä muistutus — "merkitsee jo toista miljardia markkaa hyötyä eläkkeensaajille." Hän arvioi, että sairausvakuutusmaksun alentaminen merkitsee toista miljardia markkaa hyötyä eläkkeensaajille.

On arvioitu, mikä käy esille myöskin nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen perusteluista, että ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisen hinnan on arvioitu olevan 1,3 miljardia markkaa. Jos siis pääministeri sanoo, että eläkeläiset saavat jo toista miljardia hyötyä tästä, tämä mielestäni varsin tarkasti täsmentää vielä sitä, että hän samana päivänä pidetyssä puheenvuorossa oli sanonut, että se tulee siis poistumaan.

Viimeiseksi siteeraan hänen puhettaan hallituksen tiedonantokeskustelussa hallitusohjelmasta, joka puhe, jos nyt mikä, on sellaisessa tilanteessa esitetty puheenvuoro, että kaikkien kuulijoiden on silloin ollut syytä olettaa, että pääministeri on tarkoittanut sitä, mitä hän on puhunut. Hän totesi muun muassa: "Eläkkeensaajille tulee sairausvakuutusmaksun alennuksena ja kansaneläkkeen tasokorotuksena, vaikkei otettaisikaan huomioon muita asioita, kuten hammashuollon parannus, noin 1,5 miljardin etuisuuden lisäys." Tämä siis käsiteltäessä hallitusohjelmatiedonantoa, jonka perusteella eduskunnan enemmistö päätti hyväksyä hallitusohjelman. Tässä hän puhuu noin 1,5 miljardista. Kun tiedämme, että vuonna 2002 tehtävän kansaneläkkeen 50 markan tasokorotuksen hinnaksi on arvioitu 400 miljoonaa markkaa, myöskin tästä päästään täsmälleen samaan lopputulokseen: Pääministeri on ilmoittanut eduskunnassa, että sairausvakuutusmaksu tullaan poistamaan tämän hallituskauden aikana. Vain aikataulu jäi auki. Sehän on täysin selvä. Aikataulusta ei siinä yhteydessä puhuttu mitään.

Kansalaisten ja kansanedustajien on voitava mielestäni luottaa siihen, mitä pääministeri sanoo, kun on kysymys näin yksiselitteisestä kannanotosta hallitusohjelman tulkintaan. Ihmetystä on sen vuoksi herättänyt pääministerin lausunto viime torstain kyselytunnilla, kun hän totesi, että tavoitteena on, että tämä ero voidaan poistaa, mutta siihen ei ole sitouduttu missään vaiheessa. Mielestäni nämä kolme aikaisempaa siteerausta osoittavat täysin yksiselitteisesti, että ainakin pääministeri oli sitoutunut siihen, että tämän hallituskauden aikana ylimääräinen sairausvakuutusmaksu eläkeläisiltä tullaan poistamaan.

Mielestäni meillä kansanedustajilla, kuten myöskin kansalaisilla, on oikeus tietää, miksi pääministeri on nyt muuttanut tulkintaansa. Olisin toivonut, että hän olisi tullut keskustelemaan meidän kanssamme asiasta tänään. Valitettavasti yksittäisten kansanedustajien on ollut aika vaikea keskustella hänen kanssaan tästä. Haluan sanoa tässä yhteydessä, että itse katson, että meillä jokaisella kansanedustajalla, olemme hallituspuolueen tai opposition edustajia, on oikeus keskustella pääministerin kanssa vaikka muutaman minuutin ajan, niin että hän kuuntelee, mitä haluamme hänelle kertoa omana näkemyksenämme. Tätä mahdollisuutta minulla ei ole kansanedustajana ollut tässä asiassa.

Katson myöskin, että minulla hallituspuolueen eduskuntaryhmän varapuheenjohtajana ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä erityisesti pitää olla oikeus siihen, että on mahdollisuus keskustella pääministerin kanssa myöskin henkilökohtaisesti, nimenomaan ryhmän edustajana, eduskunnan käsittelyssä olevista asioista. Toivon, että tilanne korjaantuu jatkossa. Koen tämänhetkisen tilanteen täysin kestämättömänä.

Eläkeläisiä oli noin 1,25 miljoonaa viime vuoden lopussa. Heistä varmuudella yli miljoona maksaa ylimääräistä sairausvakuutusmaksua, koska eläketilastojen mukaan alle 3 000 markan

eläkettä sai 230 000 eläkkeensaajaa viime vuoden lopussa. Tässä luvussa ovat mukana myös perhe-eläkkeen saajat. Osalla niistä, jotka saavat näin pientä eläkettä, on palkka- tai muuta tuloa. Sen vuoksi osa näistä 230 000:sta maksaa ylimääräistä sairausvakuutusmaksua. Sen vuoksi ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentaminen on eläkeläisille erittäin tärkeä asia.

Eläkeläispuolisot alkavat maksaa veroa, kun kuukausitulo ylittää 2 800 markkaa, ja yksinäinen eläkeläinen, kun kuukausitulo on yli 3 200 markkaa. Tähän perustui äskeinen arvioni siitä, kuinka suuri osa eläkeläisistä maksaa ylimääräistä sairausvakuutusmaksua.

Valtion tuloveroa eläkeläiset sen sijaan alkavat maksaa vasta yli 5 000 markan kuukausitulosta. Yli 5 000 markan kuukausitulosta eläkeläinen maksaa veroa jopa yli 1 000 markkaa, riippuen kunnan veroprosentista ja muista tekijöistä, eli käteenjäävä tulo on noin 4 000 markkaa ja sen alle. Näitä eläkeläisiä oli viime vuoden lopun tilaston mukaan 740 000, joilla eläketulo on tätä pienempi. Kuten jo äsken totesin, heillä siis saattaa olla palkka- tai muuta tuloa.

Tämän pohjalta voi olettaa, että noin puoli miljoonaa eläkeläistä on niitä, jotka maksavat kunnallisveroa ja ylimääräistä sairausvakuutusmaksua, mutta eivät tule, jos valtionveroa alennetaan, siitä mitään hyötymään. Kokonaisuudessaan niitä, jotka saavat alle 5 000 markkaa kuukaudessa, on 60 prosenttia eläkeläisistä. Eli enemmistö eläkeläisistä on tässä tilanteessa. Me tiedämme sen, voimme olettaa, että tuloratkaisun yhteydessä, kun se syntyy, tuloveroasteikkoja tullaan alentamaan, ja onhan 1 prosentin tuloveroasteikon alentamisesta esitys jo tässä talossa sisällä, joten sitä tullaan joka tapauksessa alentamaan. Näin ollen nämä yli 5 000 markkaa eläkettä saavat tulevat siitä hyötymään, mutta sitä pienempien eläkkeiden saajat eivät. Juuri senkin vuoksi ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentaminen on erittäin olennaista. Monissa kunnissa ollaan nyt myös nostamassa veroäyriä, ja niissä asuvat jäisivät vaille helpotusta, jos tämä ei muutu.

Erityisen tärkeää ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamisen voidaan todeta olevan myös sen vuoksi, että hallitushan on tehnyt esityksen terveydenhuollon maksujen korotuksista. Käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen perusteluissa on arvioitu, että 5 000 markan kuukausieläkettä saava hyötyisi 0,35 prosentin ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamisesta 150 markkaa vuodessa. Tämä 150 markkaa hupenisi jo yhteen laitoshoidon perusmaksuun, jos henkilö joutuu laitoshoitoon vuoden aikana vaikka yhden kerran.

Kaikkein pienimpien eläkkeiden saajien, kuten yleensäkin eläkkeensaajien ja kaikkien pienituloisten, kannalta mielestäni tärkein asia, josta eduskunnan pitäisi nyt löytää hallituksen kanssa yksimielisyys, on se, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotuksista luovutaan, varsinkin kun työttömyysvakuutusmaksun alentaminen, joka viime perjantaina vahvistettiin, tuo kunnille yli 400 miljoonaa markkaa lisää tuloja tai liikkumavaraa, koska se toisaalta pienentää kuntien menoja ja toisaalta vakuutetun maksun alentaminen lisää verotuloja.

Kansaneläkkeisiin on tulossa vain 1,1 prosentin indeksikorotukset. Pelkän kansaneläkkeen ja pienimpien työeläkkeiden saajien asemaa voidaan parantaa vain aikaistamalla kansaneläkkeen 50 markan tasokorotusta kuukaudessa, joka hallitusohjelmassa on lykätty viimeiseen vuoteen eli vuoteen 2002. Tasokorotuksen vaikutus olisi suurin pienituloisimmilla ja ulottuisi kaikkiin kansaneläkkeensaajiin, eli kaikki enintään 5 000 markkaa saavat eli 60 prosenttia eläkeläisistä hyötyisivät, jos tehtäisiin tasokorotus. Eläketulovähennyksen kautta vaikutus ulottuisi lisäksi noin 7 000 markan kuukausieläkkeeseen saakka eli melkein 80 prosenttiin eläkeläisistä.

Jos nyt haluttaisiin tehdä ratkaisu, joka suosii kaikkein pienituloisimpia ja lopullisesti 80:tä prosenttia eläkeläisistä, tasokorotus tulisi aientaa ensi vuoteen. Miksi puhun tästä nyt? Siksi, arvoisat edustajat, että viime päivinä on esitetty, että ylimääräistä sairausvakuutusmaksua ei pidäkään alentaa enempää kuin 0,35 penniä, koska kaikkein pienintä eläkettä saavat eivät hyödy siitä lainkaan. Kuten alussa sanoin, 1 250 000 eläkeläisestä runsaat 200 000 ei hyödy siitä lainkaan. Me olemme valmiit siihen. Jos eduskunta ja hallitus nyt todella ovat tässä vaiheessa huolissaan pienituloisimpien eläkkeensaajien tilanteesta, mistä me olemme olleet todella huolestuneita hallitusohjelmaneuvotteluista alkaen, mutta valitettavasti emme saaneet parempaa tulosta aikaan kuin sen, että vasta vuonna 2002 tehdään 50 markan tasokorotus, niin hyvä on, tehdään sitten niin, että tasokorotus tehdään kansaneläkkeisiin ensi vuonna.

Mielestäni esitys, joka meillä nyt on käsittelyssä, ja nimenomaan se, miten asiaa on käsitelty hallitusohjelmassa ja miten pääministeri eduskunnassa asiaa on käsitellyt ... Mikä on eläkeläisten mieliala tänä päivänä, me tiedämme sen kaikki. Kenellekään ei tarvitse kertoa siitä, mitä eläkeläiset ajattelevat tästä. Ei meidän tarvitse mennä heille sanomaan, että ylimääräistä sairausvakuutusmaksua pitää alentaa enemmän kuin 0,35 penniä. He tulevat kertomaan sen meille ja ovat kertoneet sen meille jokaiselle, ja uskon, että tämän kertomuksen sävy tulee tiukentumaan entisestään.

2 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen piti hyvän ja rakentavan puheenvuoron tästä eläkeläisten asiasta. Itse olen sitä mieltä, että eläkeläisten asia pitäisi ehdottomasti hoitaa tämän hallituskauden aikana niin, että sairausvakuutusmaksu poistettaisiin kokonaisuudessaan. Se tekisi reilut miljardi markkaa. Samoin taitettu indeksi pitäisi poistaa. Se tekisi toiset miljardi markkaa. Sitten muutaman sata miljoonaa tekisi kansaneläkkeen pohjaosan palautus. Eli kokonaissumma liikkuu 2—3 miljardin välillä vuositasolla. Olen vakuuttunut siitä, että eläkeläiset ovat tehneet niin ansiokkaan ja arvokkaan työn isänmaan hyväksi, että ehdottomasti tämä epäkohta pitää korjata.

3 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen tuntee hyvin eläkeläisten ja pienituloisten tämän hetken tilanteen. Voimme ymmärtääkseni varsin yksimielisesti yhtyä niihin näkemyksiin, mitä on tehtävä. Neljä keskeistä eläkeläisten vaatimusta ovat tulleet kaikkien täällä eduskunnassa olevien edustajien tietoon vaalityössä ennen vaaleja ja, arvoisa puhemies, mielestäni se tulkinta, jonka ed. Stenius-Kaukonen teki pääministerin puheista, on juuri oikea.

Olemme ihmetelleet, miten hallitusryhmät ovat hyväksymässä muunlaisen menettelyn. Mistä ihmeestä se voi johtua tilanteessa, jossa jo edellisen hallituksen aikana, sen ed. Stenius-Kaukonen myös tietää, helpotuksia verotuksen kautta saivat lähinnä ne, jotka eivät osallistuneet laman talkoisiin juuri lainkaan? Edellisellä kaudella vielä lisättiin välillisiä veroja, jotka myös tulivat eläkeläisille yhtä lailla. Energiaveroa lisättiin. Nyt ollaan talletusten korko panemassa verolle kokonaan. Kiinteistövero on noussut myös niille, joilla ei ole välttämättä kunnallista veroa lainkaan, ja veroäyrin korotus varmasti vie merkittävästi pienituloisten toimeentulon edellytyksistä taas. Eli ymmärrän niin, että nyt ed. Stenius-Kaukonen on tehnyt rakentavan ehdotuksen, jolta pohjalta tässä talossa pitäisi eläkeläisten ja pienituloisten asia hoitaa.

4 **Juha Rehula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täältä eduskunnan puhujakorokkeelta on kenties turhanaikaista itsestäänselvyyksiä lausua, mutta kyllä minun on pakko opposition kansanedustajana muistuttaa siitä, että tämäkin lakiesitys on hallituksen yksimielisesti eduskunnalle antama. Tämän syksyn aikana näitä esityksiä on ollut aikaisemminkin eri asiayhteyksissä. Toistaiseksi vielä emme ole sitä päivää nähneet, että eduskunta olisi jotakin muuttanut. Jos eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on sellainen, niin me keskustalaiset olemme varmasti siinä joukossa mukana, joka on tätä hallituksen huonoa esitystä kaatamassa.

Hyvin on myös luettu pääministerin puheet. Oman puheenvuoroni kaksi ensimmäistä kappaletta on yksi yhteen lainauksia ed. Stenius-Kaukosen lainaamista pääministerin puheenvuoroista menneeltä keväältä. Sen verran kuitenkin noihin keväisiin vielä kommentoisin, että suora lainaus on myös se, että kyllä tässä oikeaan suuntaan, parempaan suuntaan, ollaan menossa, totesi pääministeri Lipponen silloin 22.4. Tietysti suunta on tärkeä, mutta tämän asian kohdalla myös vauhdilla on merkitystä, kun on kysymys lupauksista, jotka on yli miljoonalle eläkeläiselle annettu.

Onko käynyt sitten niin, että viime torstaihin mennessä eli noin puolen vuoden aikana pääministeri on saanut valtiovarainministeri Niinistöltä uudet ohjeet siitä, miten hallitusohjelmaa näiltä osin pitää tulkita, kun pääministeri peruutti keväisistä kannanotoistaan todetessaan, että ei voida sitoutua maksimiin, ei ole sitouduttu missään vaiheessa, että tämä korotettu sava poistetaan. Pitäytyihän pääministeri hyvin sanatarkasti hallitusohjelman muotoilussa "eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista jatketaan".

Minun on pakko kysyä, mikä tässä asiassa sitten on hallituksen linja, onhan esitys savamaksuista, työntekijöitten eläkemaksuista, jo toinen meille tänä syksynä. Jos hallituksen piiriin on

tullut lisää tietoa, niin tietysti uusia esityksiä pitää tehdä, mutta kyllä melko ristiriitaisia keskustelut ja esitykset ovat viime aikoina olleet. Puheet, esitykset ja teot eivät kohtaa. Ymmärtäisin tilanteen, jos toimintaympäristö olisi muuttunut, mutta tuskin muutos niin suuri on ollut, että se olisi antanut esimerkiksi pääministerin suhteen aihetta sitoutumistason alentamiseen eläkeläisten asioihin.

Äsken kuulimme ed. Stenius-Kaukosen hyvin ponnekkaan puheenvuoron. Eihän siinä ole muuta kuin pistäisi nimen alle ja lähtisi täältä puhujakorokkeelta pois. Olen hänen kanssaan niin sanatarkasti asiasta samaa mieltä. Vasemmistoliiton suunnastahan näitä vaatimuksia on kaikkein vankimmin kuultu, varsinkin kun he ovat tulkinneet hallitusohjelmaa niin, että savamaksuista on sovittu hallitusneuvottelujen yhteydessä.

Paineita hallitusrintaman sisällä näyttää olevan toki muutoinkin, onhan meillä eduskunnan käsiteltävänä niin ed. Marjaana Koskisen kuin ed. Virpa Puistonkin ensimmäisinä allekirjoittamat lakialoitteet eläkeläisten korotetun savamaksun poistamisesta kuluvan vaalikauden aikana ja vielä etupainotteisesti. Täsmää vasemmistoliiton vaatimusten kanssa.

Nyt käsillä oleva tilanne ristiriitaisine tilannearviointeineen ei toki ole kuluvan syksyn tilannetta arvioiden mitenkään uusi ja outo. Voi melkein jopa sanoa, että alkaa tottua siihen, että hallitus tekee yksimielisiä esityksiään, jotka niiden tultua julki revitään tavalla tai toisella. Käydään keskustelua ja ikään kuin palataan lähtöruutuun, kun eduskunnan lopulliset päätökset noudattavat liki pilkulleen hallituksen tekemiä yksimielisiä esityksiä. Valiokunnissa on valmistumaisillaan useita tämän kaltaisia lopputulemia. On kuitenkin vähintäänkin aiheellista kysyä, miten kauan tämä voi jatkua, ihan vain jo senkin vuoksi, miltä nämä asiat näyttävät ulospäin — tämänhän totesi ed. Stenius-Kaukonen äskeisessä puheenvuorossaan — varsinkin silloin, kun lopputulos on monesti täydellisesti puheiden ja lupausten vastainen.

Kysyn uudemman kerran, mikä tässä asiassa on hallituksen linja. Nyt käsittelyssämme oleva esitys lähtee siitä, että eläkeläisten ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun toki puututaan, sikäli noudatetaan hallitusohjelmaa. Esitys on kuitenkin peräti vaatimaton niihin vaatimuksiin nähden, joita useat edustajat ovat puheissaan hallituksen esitykseltä edellyttäneet. Linjattomuutta kuvaa osaltaan sekin, että hallitus on jo kertaalleen tänä syksynä tunnetuista tuposyistä samasta asiasta esityksensä eduskunnalle antanut.

Mikä on siis se näköala, jonka hallitus ja hallituspuolueet yksimielisesti tällä esityksellä piirtävät? 0,35 pennin alennus vuonna 2000 ja toiset 0,35 penniä vuonna 2001. Vuoden 2001 jälkeen ylimääräistä sairausvakuutusmaksua on siis jäämässä 1,7 penniä veroäyriltä. Joutuu kysymään, mitä sitten tapahtuu. Vaalikausi olisi riittävä aika täyttää ne poliittiset lupaukset, joita eläkeläisille on annettu. Ellei nyt tehtyä lakiesitystä saada muutettua, on ennustettavissa, että aika loppuu, varsinkin, jos käy vielä niin — tilannearvio, jonka kukaan meistä ei toivo toteutuvan — että jo kuudetta peräkkäistä vuottaan jatkuva talouden kasvu syystä tai toisesta hiipuu. Ei tarvitse olla kummoinenkaan ennustaja, kun tietää, miten eläkeläisiä ja heidän oikeutettuja vaatimuksiaan tuossa tilanteessa kohdellaan. Eläkeläiset aivan oikeutetusti odottavat, että myös he saavat oman osansa siitä maamme talouden myönteisestä kehityksestä, mikä on meneillään. Tässä on helppo viitata aiemmin tänään käytyyn keskusteluun valtion luotonotosta tulevana vuonna.

Me keskustassa lähdemme siitä, että eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistetaan seuraavan kolmen vuoden aikana. Olemme tehneet asiasta rinnakkaislakialoitteen siten, että tulevana vuonna ylimääräistä sairausvakuutusmaksua alennetaan nykyisestä tasosta 0,8 pennillä per äyri. Tavoitteena on pienentää eläkkeensaajien ja muiden sairausvakuutusmaksun eroa ja poistaa se siis kolmen vuoden aikana kokonaan. Maksun alentamisestahan vallitsi vielä ennen eduskuntavaaleja hyvinkin laaja yhteisymmärrys. Nyt siis tilanne on toinen, niin kuin puheenvuorossani olen analysoinut.

Arvoisa rouva puhemies! Palaan aivan lopuksi vielä puheenvuoroni alkuosaan kysymällä kolmannen kerran: Mikä on hallituksen linja? Odotan mielelläni ja mielenkiinnolla varsinkin kokoomuksen edustajien kommentteja, koska vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien pääosan kanssa ainakin lakialoitteista päätellen me keskustalaiset olemme, oppositiona hallituspuolueiden edustajien kanssa, samaa mieltä.

Irtiottoja hallituksen esityksestä on aivan riittävästi, eikä pääministerinkään sanojen asettaminen vastaa ainakaan siihen kysymykseen, millainen on näköpiirissä oleva tulevaisuus. Tähän asian ytimeen odotan ja me keskustassa odotamme

vastausta ja mikä tärkeintä ja keskeisintä, ennen kaikkea sadattuhannet eläkeläiset odottavat viestiä täältä eduskunnasta.

[5] **Sari Sarkomaa /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rehula kysyi, mikä on hallituksen linja. Toteaisin sen, että hallituksen linja on todella alentaa eläkeläisten korotettua sairausvakuutusmaksua, joka otettiin käyttöön Ahon hallituksen aikana vuonna 1993. Silloinhan korotettu sairausvakuutusmaksu oli 3 penniä. Heti, kun oli taloudellisesti mahdollista, Lipposen ensimmäinen hallitus laski korotetun sairausvakuutusmaksun 2,4 penniin. Nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä tätä suuntaa jatketaan, eli hallituksen linja on alentaa niin eläkeläisten kuin palkansaajienkin verotusta.

[6] **Juha Rehula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Paluu menneisyyteen ei tässä tapauksessa hyödytä yhtään mitään. Se keskustelu, mitä täällä aika ajoin varsinkin eläkeläisten kohdalla käydään siitä, mitä eri hallitukset ovat taannoin tehneet, ei lohduta yhtään niitä eläkeläisiä, jotka meidän päätöksiämme odottavat, varsinkin kun minusta on katsottava eteenpäin ja tulevaisuuteen. Ne tilannearvioinnit, jotka silloin tehtiin, kestävät sen kritiikin, jota me kaikki voimme esittää. Toistan, nyt on katsottava eteenpäin, ja meiltä odotetaan tässä salissa päätöksiä. Me kaksisataa olemme vastuussa siitä, miten oikeudenmukaiseksi eläkeläiset tämän päätöksentekomme kokevat.

[7] **Pehr Löv /r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Jag skall hålla ett kort inlägg gällande pensionärernas sjukförsäkringspremie, eftersom också vår riksdagsgrupp har varit aktiv i den här frågan under höstens lopp.

Nu när vi vet att vi inte fick någon inkomstpolitisk helhetslösning kan det leda till att pensionärerna ur köpkraftssynvinkel drabbas i dubbel bemärkelse av överstora löneförhöjningar då de inte heller får någon skattesänkning.

Den fortsatta sänkningen av pensionärernas förhöjda sjukförsäkringspremie finns inskriven i regeringsprogrammet, dock utan tidtabell. Förhöjningen är för tillfället 2,4 penni. Nu föreslår regeringen en sänkning på 0,35 penni. Svenska riksdagsgruppen har den 16 september denna höst föreslagit att sänka premien med 1 penni redan nästa år. Jag håller fortfarande fast vid den här målsättningen och hoppas på en behandling åtminstone i viss mån i denna riktning i riksdagen. Det är nu hög tid på att vi ger pensionärerna en liten handräckning.

Puhemies! Tulen puheenvuorossani käsittelemään ainoastaan eläkeläisten sairausvakuutusmaksua.

Nyt, kun tiedetään, että emme saaneet tulopoliittista kokonaisratkaisua, voi se johtaa siihen, että eläkeläiset ostovoimanäkökulmasta kärsisivät kaksinkertaisesti ylisuurista palkankorotuksista, koska emme saa myöskään veronalennusta. Eläkeläisten korotetun sairausvakuutusmaksun alentaminen on edelleen kirjattu hallitusohjelmaan, vaikkakin ilman aikataulua. Korotus on tällä hetkellä 2,4 penniä. Nyt hallitus ehdottaa 0,3 pennin alennusta.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on 16.9. ehdottanut yhden pennin alentamista jo ensi vuonna. Pidän yhä kiinni tästä tavoitteesta ja toivon tämän suuntaista käsittelyä edes jonkin verran eduskunnassa. Nyt on korkea aika, että annamme eläkeläisille tämän kädenojennuksen.

[8] **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Vuonna 1993 käyttöön otettua ylimääräistä eläkeläisten sairausvakuutusmaksua on kerätty eläkeläisiltä tähän mennessä noin 10 miljardia markkaa. Se on ollut eläkeläisten osuus niin sanottuihin lamatalkoisiin. Mielestäni tämä on kyllä jo enemmän, mitä voidaan tältä väestöryhmältä vaatia.

On muistettava, että tämän lisäksi on lukuisia muita heikennyksiä, jotka on tehty eläkeläisten asemaan. Täällä on jo osa niistä lueteltukin: kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus, yli 65-vuotiaiden taitettu indeksi, kansaneläkkeen pohjaosan kaksinkertainen leikkaus, jäädytetyt indeksikorotukset jnp. Eli eläkeläiset ovat kyllä olleet jälleen kerran maksamassa laman laskuja, ja tämä lasku on heille mielestäni tullut ylisuurena.

On väitetty, että sairausvakuutusmaksun alennus kohdistuu suuriin eläkkeisiin ja siitä hyötyvät hyvätuloiset eläkeläiset. On tietenkin selvää, että myös hyvätuloisia eläkeläisiä alennus koskee, mutta jos tarkastellaan esimerkiksi Tilastokeskuksen vuoden 1997 tilastoja, niin 425 000 eläkeläistä sai eläkettä noin 4 000 markkaa tai vähemmän kuukaudessa elikkä he ovat tämän Leonia-pankin määritelmien mukaan huonoja asiakkaita, joilta pitää periä 40 markan kuukau-

sittainen käyttömaksu, jos heidän tilinsä menevät Leonia-pankkiin. Jos ajattelee, että pienestä eläkkeestä joutuu kuukaudessa vielä maksamaan 40 markkaa eli se tekee 480 markkaa vuodessa ja hallituksen esitys eli 0,35 pennin alennus ylimääräiseen savamaksuun tekee noin 5 000 markan eläkettä saavalle noin 150 markan alennuksen vuodessa, noin neljän kuukauden pankkimaksun sillä pystyy maksamaan, että voi nostaa rahansa pankista pois. Jos tätä vertaa tällä tavalla, tämä hallituksen esitys on enemmän kuin vaatimaton.

Olen usean kerran vaatinut eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamista ja olen edelleenkin sitä mieltä. Vähin, mitä voitaisiin tehdä, on se, että tätä savamaksua alennettaisiin tänä vuonna pennillä. Tästä on muun muassa eduskunta aikaisemmin tehnyt yksimielisen ponnen, että eläkeläisten sairausvakuutusmaksua tulee alentaa pennillä vuodessa. Jostain syystä tämä viesti ei näytä menevän hallitukselle perille.

Mielestäni olisi jo yksistään eduskunnan arvovallan kannaltakin tärkeä asia, jos kerta eduskunta päättää, että ylimääräistä sairausvakuutusmaksua alennetaan pennillä, että sitä silloin alennetaan myös pennillä, sillä lainsäädäntövaltahan kuuluu eduskunnalle. Näin ollen nyt jos koskaan eduskunnan pitäisi tässä tapauksessa ottaa asia sillä tavalla käteensä, että se toteuttaa niitä päätöksiä, mitä se on aikaisemmin tehnyt.

Arvoisa puhemies! Tässä taloudellisessa tilanteessa mielestäni on kaikki mahdollisuudet alentaa eläkeläisten ylimääräistä sairausvakuutusmaksua. On muistettava, että eläkeläisille niin kuin monille muillekin kansalaisille ollaan säätämässä uusia, korotettuja terveydenhoitomaksuja, kokonaan uusia maksuja, ja nämä erityisesti tulevat kohdistumaan eläkeläisiin ja tietenkin kaikkein kipeimmin pienituloisiin eläkeläisiin.

Myös tätä taustaa vasten on välttämätöntä, että eläkeläisten verotusta, sillä veroluontoinen maksuhan tämä ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on, alennetaan vähintäänkin pennillä tänä vuonna ja poistetaan se etupainotteisesti tämän hallituskauden aikana.

[9] **Saara Karhu /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys on kannatettava muilta osin paitsi niiltä, joilta se koskee eläkkeensaajien eläketulon perusteella perittävän sairausvakuutusmaksun alennuksen määrää. Esityksessä eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksua esitetään alennettavaksi 0,35 pennillä äyriltä ensi vuonna ja saman verran vuoden 2001 aikana. Hallituksen esitys on hallitusohjelman mukainen ja oikean suuntainen mutta määrältään täysin riittämätön. Mielestäni eläkeläiset ovat jääneet edelleen laman maksajiksi. Nyt tämän eduskunnan ja hallituksen tulee näyttää tahtonsa ja korjata tämä vääryys.

Ed. Stenius-Kaukonen kysyi, olemmeko huolissamme kaikkein pienituloisimmista eläkeläisistä. Omalta kohdaltani voin sanoa: kyllä, minä ainakin olen. Osa eläkeläisistämme joutuu tulemaan toimeen niin pienillä tuloilla, että pikainen tasokorotus olisi heille enemmän kuin paikallaan. Eläkeläisten kokonaistilanteen kartoittaminen olisi tärkeää, sillä eläkeläiset ovat heterogeeninen joukko myös tuloiltaan. Osalla menee todella hyvin, osa elää sananmukaisesti kädestä suuhun.

Tässä yhteydessä haluan kuitenkin keskittyä käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen siitä huolimatta, että sen korjaaminen ei tuokaan ensisijaisesti hyötyä pienintä eläkettä saaville. Heidän asiansa on hoidettava erikseen. Nyt on kysymys periaatteesta, lupauksesta, tahdosta korjata vallitseva epäkohta, erityisesti kun maksun poistoa kokonaisuudessaan tämän hallituskauden aikana puoltavia lausuntoja esitettiin hyvin arvovaltaisiltakin tahoilta ennen eduskuntavaaleja ja heti tämän eduskunnan alkutaipaleella. Näin ainakin minä itse ja erittäin monet tapaamani pirkanmaalaiset eläkeläiset ovat asian ymmärtäneet.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotukseni on, että esitystä muutetaan siten, että eläkeläisten korotettu sairausvakuutusmaksu alenee etupainotteisesti mielellään pennillä jo vuonna 2000, kuitenkin selkeällä nelivuotisella alennusohjelmalla, jossa eläkeläisten sairausvakuutusmaksun korotus poistetaan kokonaisuudessaan tämän hallituskauden aikana.

[10] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Olemme parhaillaan käsittelemässä hallituksen uutta, vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairausvakuutus- ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaa lainsäädäntöä. Tänäänhän hallitus kirjelmällään veti edellisen esityksen pois.

Hallitusohjelmassahan todetaan, että eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamista jatketaan. Kuitenkaan hallitusohjelmassa ei otettu kantaa aikatauluun eikä alentamisen suuruuteen. Lakiesityksessä todetaan, että

eläkkeensaajilta eläketulon perusteella perittävää sairausvakuutusmaksua ehdotetaan alennettavaksi 0,35 pennillä ensi vuonna ja seuraavana vuonna samalla summalla. Hallituksen esitys on oikean suuntainen ja muilta osin kannatettava, mutta juuri sairausvakuutusmaksu eläkeläisten osalta, josta tänään on jo paljon puhuttu ja varmasti jatkossakin puhutaan, ei ole mielestäni riittävä.

Lakiesityksen perusteluissa todetaan: "Palkansaajilta alettiin vuonna 1993 periä työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua. Eläkkeensaajilta ei mainittuja maksuja peritä." Sitten jatkuu: "Niiden sijaan" — toistan: 'niiden sijaan' — "on vuodesta 1993 peritty eläketulojen perusteella sairausvakuutusmaksua korotettuna palkansaajien maksuun verrattuna. Korotus on ollut enimmillään kolme penniä veroäyriltä."

Tässä mielestäni tavallaan rinnastetaan virheellisesti palkansaajat ja eläkeläiset. Maksaessaan työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua palkansaaja kerryttää työeläkettä tai työttömyyseläkettä henkilökohtaisesti. Tämä on tavallaan säästämistä, joka kohdistuu vain palkansaajiin. Maksaessaan korotettua sairausvakuutusmaksua eläkkeensaaja ei voi vaikuttaa henkilökohtaisiin etuuksiinsa, esimerkiksi sairausvakuutuskorvauksiin, vaan varat käytetään kaikkien väestöryhmien etuuksiin. Ei ole sanottu, käyttävätkö eläkeläiset palveluja enemmän tai vähemmän.

Edelleen hallitusohjelmassa todetaan, että "Hallitus varautuu vaalikauden aikana 10—11 miljardin markan suuruisiin tulovero- ja sosiaalivakuutusmaksuperusteiden kevennyksiin". Hyvin paljon on puhuttu ennen kaikkea ansiotuloverotuksen alentamisesta ja perusteltu sitä työpaikkojen lisääntymisellä ja työllisyyden parantumisella. Varmasti ansiotuloverojen alentaminen toteutuu muodossa tai toisessa, mutta henkilökohtaisesti en usko, että se lisää työpaikkoja. Me, joilla työtä on, jaksamme veromme maksaa. Väitän, että tämä on omalta osaltaan hyvinvointipalveluista pois.

Tänään täällä on muissa yhteyksissä myös perusteltu sitä, että muun muassa Sonera-kauppojen kautta, joilla valtionvelkaa ollaan lyhentämässä, liikkumavara, joka syntyy lainanhoitokulujen pienetessä, olisi kuivumassa pois. Väitän kuitenkin, että sairausvakuutusmaksua pystytään alentamaan ja meillä on varaa alentaa huomattavasti nopeammassa aikataulussa ja isommin luvuin, kuin hallituksen esityksessä on, vaarantamatta valtiontalouden tasapainotavoitteita. Toivon, että hallitus muuttaisi vielä esitystään, jotta ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuisi eläkeläisiltä tämän vaalikauden aikana ja myös etupainotteisesti, niin kuin myös monissa puheenvuoroissa on todettu, ja jos se ei sitä tee, sitten sosiaali- ja terveysvaliokunta, kun käsittelee tätä, esittäisi muutokset tähän lakiesitykseen. Tästä asiastahan on tehty useita rinnakkaislakiesityksiä, esimerkiksi ed. Marjaana Koskisen jne., ja myös allekirjoittanut on tähän esitykseen nimensä kirjoittanut. Muun muassa ed. Marjaana Koskisen esityksessä on pennin veroäyriltä alentaminen ensi vuodelta.

Täällä on todettu, että on monia muita asioita, joita eläkeläisten kohdalta ei ole korjattu. On taitettu indeksi, pohjaosan leikkaus ja erityisesti kaksinkertainen pohjaosan leikkaus. Todella toivon, että tämä lakiesitys viimeistään tässä salissa muuttuu. Olen optimisti.

[11] **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Oli etukäteen selvää, että kun tämä asia tulee eduskuntakäsittelyyn, tämä herättää suurta mielenkiintoa ja puheenvuoropyyntöjä on paljon. Siitä ovat todisteena ne aiemmat keskustelut, joita tämän eduskuntakauden aikana ja myöskin viime eduskuntakauden aikana tämän asian ympärillä käytiin, ja sehän nähtiin, että olemme tekemisissä asian kanssa, joka herkistää kansanedustajien mielipiteitä mutta ennen kaikkia mielipiteitä suuren yleisön keskuudessa ja lähinnä niitten, joita tämä asia läheisesti koskee, eli eläkeläisten.

Kaikille meille tämä asia on tuttu, ja todistelut eivät varmasti kovinkaan paljon tässä vaiheessa vie asiaa eteenpäin, olletikin kun muun muassa tämän päivän aikana täällä on erinomaisen suurella asiantuntemuksella tuotu esille lukuja, taustoja, hallitusohjelman kuvioita, käytettyjä puheenvuoroja jnp., joten asia on tullut jo melkoisen seikkaperäisesti tämänkin päivän aikana täällä käsiteltyä. Mutta ehkä muutamia huomioita vielä omastakin puolestani.

Niin kuin totesin, asiasta on keskusteltu. Näin on tehty myöskin sosialidemokraattisen ryhmän piirissä ja hyvin monta kertaa ja nähty asioita hyvin monella tavalla. Voin vakuuttaa läsnäolijoille, kuulijoille, että asiasta on oltu hyvin monta mieltä. Sen asian puoltajia, että asiassa pitäisi päästä nopeammin eteenpäin elikkä sairausva-

kuutusmaksuja pitäisi päästä alentamaan huomattavasti nopeammassa tempossa kuin näyttää käyvän, on meidänkin ryhmässämme kuultu lukuisia kertoja ja lukuisten edustajien suulla.

Tämä kaikki on tietysti johtanut, niin kuin täällä on käynyt jo ilmi, siihen, että tästä on tehty useita rinnakkaisia lakialoitteita. Edellinen puheenvuoron käyttäjä ed. Kähkönen mainitsi erään lakialoitteen, jossa minunkin nimeni on ja joka lähtee siitä, että ensi vuoden aikana tuo alennus olisi 1 penni per veroäyri.

No, meillä on tietysti nyt käsiteltävänä hallituksen esitys, joka kertoo jostakin muusta elikkä 0,35 pennistä ensi vuoden aikana ja saman suuruisesta alennuksesta seuraavan vuoden aikana. Se, ettei parempaan ole päästy, on tietysti hallituksen taholta selvitetty ja selitetty sillä, että valtion talouteen syntyy tiettyjä aukkoja. Totta kai näin tapahtuu.

Mutta kun tässä on muutamien viikkojen aikana puhuttu valtion omistamien yhtiöitten myynnistä — tämänkin päivän aikana on täällä puhuttu Soneran tapauksesta erään toisen lakialoitteen yhteydessä — niin on herännyt hyvin laajasti kysymys, eikö esimerkiksi tuon 20 miljardin markan myyntituloilla voisi päästä parempaan tulokseen sairausvakuutusmaksun alentamisessa kuin nyt hallituksen esitys sisällään pitää. Tämä on hyvin vakavasti mietittävä kysymys, ja henkilökohtaisesti olen millä hetkellä tahansa valmis tuomaan julki sen ajatuksen, että myyntituloista osa voitaisiin käyttää tämän epäkohdan poistamiseen.

Näyttää siltä, että sairausvakuutusmaksun alentamisen suhteen on tietynlainen oppiriita ollut täällä salissa. Me olemme kuulleet ministeriaitiosta eräitten ministereitten suulla kerrottavan, kun on kysytty, onko tämä sairausvakuutusmaksun alentaminen tavallaan kytketty tulopoliittisen kokonaisratkaisun kiemuroihin ja sitä kautta tulevaan ansiotuloverojen alentamiseen, että tätä yhteyttä ei ole olemassa, vaan nämä asiat voidaan toteuttaa täysin erillisinä.

Mutta on toki todettava, että löytyy varmasti eduskunnan pöytäkirjoistakin muutamia ministereitten lausuntoja, jotka, jos nyt eivät aivan suoraan sano, että ovat kytkyksissä keskenään, niin antavat kuitenkin ikään kuin rivien välistä ymmärtää, että kyllä niillä jotain yhteyttä on. Tällaiseen käsitykseen ainakin minä olen henkilökohtaisesti päässyt muutamista puheenvuoroista, ja minusta on hyvin valitettavaa, jos ajatus kulkee tätä rataa.

No, hallituksen esitys sinällään tietysti osittain kumoaa sen ajatuksen, että savamaksun alentaminen ja tuporatkaisu olisivat keskenään toteutettavia ja toinen toisistaan riippuvia kysymyksiä. Onhan todella nyt sairausvakuutusmaksujen alentamisesta esitys olemassa. Hieman jäin tuota määrää miettimään; henkilökohtaisesti katson, että se on pieni. Jäin ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoron perusteella hieman mietteliääksi sen suhteen, mitä tarkoititte sillä, että "tämä tällä erää riittäköön". Todella kyllä perustelitte toista kautta tätä erinomaisen hyvin, ja näen, että tästä ei pääsisi kuitenkaan ratkaisuun. (Ed. Stenius-Kaukonen: "Minun puheeni riittäköön.") — Anteeksi sitten. Olen valmis tämän virheen korjaamaan. Varmasti kuuntelin sitten huonosti. Tämä oli hyvä oikaisu. Oli hyvä, että otin tämän esille, ettei henkilökohtaisesti minulle jäänyt väärää käsitystä ed. Stenius-Kaukosen puheesta, jota ehdin jo hieman ihmetellä; nyt tämä kumoutui.

Kuten täällä monet puhujat aikaisemminkin, myöskin minä pitäisin erittäin hyvänä asiana sitä, että valiokuntakäsittelyssä asiaan vielä palattaisiin, tarkastettaisiin todella huolella valtiontalouden tämänhetkinen tila ja mahdollisuudet korjata tämä epäkohta. Hallitusohjelmahan tässä pikkuhiljaa toteutuu, mutta jos hallitusohjelmassa on tarkoitettu alun perin sitä, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuisi tämän eduskuntakauden aikana, mitä siellä ei taida aivan suoraan olla mainittuna — jos siis tarkoitus on ollut se, niin kuin ehkä joistakin puheenvuoroista on voinut lukea — niin tämä vauhti, mikä kahdelle ensimmäiselle vuodelle tai ensi ja seuraavalle vuodelle on suunniteltu, on kyllä ehdottomasti liian hidas. Takapainotteisuus on liian huomattava, jos asia aiotaan toteuttaa jäljellä olevana kautena. Todella vielä vetoan valiokunnan jäseniin, kun käsittelette tätä asiaa, että asia otetaan käsittelyyn siinä hengessä, jossa täällä käytetyissä puheenvuoroissa sekä opposition että hallituksen edustajien suulla on puhuttu.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

[12] **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta ed. Mähöselle tulisi täysin selväksi, mitä sanoin puheenvuorossani, niin heti alkajaiseksi totesin, että mielestäni ylimääräistä sairausvakuutusmaksua tulisi nyt alentaa 1 prosentilla. Kun lopussa sanoin, että tämä nyt riittäköön, tarkoitin, että minun puheeni tällä erää tästä aiheesta riittäköön.

Vielä näistä puheenvuoroista, joita asiassa on käytetty täällä salissa. Ed. Mähönen, siteerasin pääministerin puheita, kolmea eri puhetta 20.—22.4., kun hallitusohjelmaa täällä käsiteltiin ja se hyväksyttiin. Tämän perusteella itse olen eri tilaisuuksissa kertonut, että hallituskauden aikana maksu on tarkoitus poistaa, mutta päivämäärää ei ole määritelty. Pääministeri Lipponen on itse tämän tulkinnan tehnyt aivan yksiselitteisesti.

[13] **Sari Sarkomaa /kok:** Arvoisa puhemies! Menen suoraan puheeseeni. En tässä mene pääministeri Paavo Lipposen puheeseen, mutta täällä pidetyistä puheista päätellen on ilmeisesti tarvetta palata siihen ja ehkä keskustella siitä. Mutta kun ei pääministeriä ole paikalla, ei siitä tällä kertaa enempää.

Pidän hallituksen esitystä eläkkeensaajien korotetun sairausvakuutusmaksun alentamisesta kannatettavana. Pidän erinomaisena sitä, että eläkeläisten korotettua sairausvakuutusmaksua alennetaan yhteensä 0,7 penniä kahtena seuraavana vuonna, ensi vuonna eli vuonna 2000 3,5 penniä ja seuraavana vuonna saman verran. Vuositasolla muutos merkitsee esimerkiksi 8 500 markkaa kuukausieläkettä saavalle noin 350:tä markkaa. 5 000 markan kuukausieläkkeellä vastaavan käteenjäävän eläkkeen lisäys on noin 150 markkaa.

Esitys on täysin hallitusohjelman mukainen. Hallitusohjelmassahan todetaan, että eläkeläisten korotetun sairausvakuutusmaksun alentamista jatketaan. Nyt on tarkoitus tehdä tämän esityksen mukaisesti. Mielestäni on erittäin hyvä, että esitys on tuotu eduskunnalle näin nopeasti eikä ole esimerkiksi odotettu tulopoliittista ratkaisua.

Eläkeläisten korotettu sairausvakuutusmaksuhan on otettu käyttöön Ahon hallituksen aikana, taisi olla vuonna 93. Samana vuonna alettiin periä palkansaajilta työeläkemaksua ja työttömyysvakutuusmaksua. Näitä kyseisiä maksujahan ei eläkeläisiltä peritä. Päinvastoin kuin eläkeläisten korotettua sairausvakuutusmaksua, palkansaajien maksuja ei ole laskettu. Tänä vuonna palkansaajien työeläkemaksu on 4,7 penniä veroäyriltä. Tämän lisäksi, kuten totesinkin, palkansaajat maksavat työttömyysvakuutusmaksua, joka on 1,35 penniä. Maksut tosin ovat verovähennyskelpoisia.

Eläkeläisten korotettu sairausvakuutusmaksu, kuten täällä on todettu ja itsekin vastauspuheenvuorossani totesin, oli enimmillään 3 penniä. (Ed. Stenius-Kaukonen: 3,9 penniä!) — Korotettu, korotus oli 3 penniä. Siinä oli sitten se raippavero, joka oli kaikilla, elikkä se oli myöskin palkansaajilla ja on myöskin nyt poistettu. — Nyt käsittelyssä oleva esitys on aivan loogista ja selkeää jatkoa jo harjoitetulle politiikalle.

Kuten totesin, Lipposen hallituksen aikana korotettua sairausvakuutusmaksua laskettiin jo 24 prosenttiyksikköön. Kuten äsken totesin, viime hallituskaudella poistettiin muun muassa myöskin raippavero, joka oli palkansaajilla ja eläkeläisillä. Voin mielihyvin tässä todeta, että edellinen hallitus eli Lipposen ykköshallitus laski selvästi eläkeläisten verotusta. Tätä linjaa nyt jatketaan. Tarkoitus on jatkaa niin eläkeläisten kuin palkansaajienkin verotuksen alentamista. Suunta on oikea, niin kuin ed. Rehula ansiokkaasti puheenvuorossaan totesikin.

Mielestäni eläkeläisten ja palkansaajien verotusta ei tulisi asettaa vastakkain tai suoraan vertailla, koska niissä on hyvin erilaisia elementtejä. Mutta eittämättä vertailua täytyy tehdä. Aion itsekin sitä vähän tehdä, koska mielestäni keskustelu eläkeläisten ja palkansaajien verotuksesta kaipaa vähän täsmennystä. Keskusteluissa on ollut jopa sellaista käsitystä, että eläkeläiset maksaisivat kautta linjan enemmän veroa kuin palkansaajat.

Arvoisa puhemies! Haluankin todeta, että alle 75 000 markkaa eläketuloa saavat eläkeläiset maksavat selkeästi vähemmän veroa kuin vastaavaa palkkatuloa saavat, kiitos muun muassa eläketulovähennyksen. 3 000 markkaan asti eläketuloa saavat eivät maksa veroa ollenkaan. Esimerkiksi 3 500 markkaa eläketuloa saavat maksavat veroa noin 2 prosenttia. Jos katsotaan vastaava palkansaajan tulo, niin palkansaaja maksaa 3 500 markasta lähes kymmenkertaisesti veroa eli noin 20 prosenttia. (Ed. Kuoppa: Kohtuuton vero niin pienituloisille!) En halua sanoa, että tämä on väärin, mutta haluan tuoda tämän esille, koska niin paljon on ollut vääriä käsityksiä eläkeläisten verotuksesta.

Vastaavasti 75 000 markkaa eläketuloa vuodessa saavat eli noin 25 prosenttia eläkeläisistä maksaa hieman enemmän veroa kuin vastaavaa palkkatuloa saavat. Eli noin 6 500 markkaa kuukaudessa ja sitä enemmän eläketuloa saavat todella maksavat hieman enemmän kuin palkansaajat. Valitettavasti tämä ero ei vieläkään poistu hallituksen esityksen myötä, eli vuonna 2000 esimerkiksi 6 500 markkaa eläketuloa saava maksaa noin 0,4 prosenttia enemmän veroa eläkkeestään kuin palkansaaja tuloistaan. Mielestäni tämä on erittäin valitettavaa. Pidän erittäin tärkeänä tavoitteena sitä, että ero poistuisi, jottei eläketulosta maksettaisi näilläkään tuloilla enempää veroa kuin palkasta.

Pidänkin välttämättömänä sitä, että kun tehdään vuotta 2001 koskevia budjettiratkaisuja, on katsottava tiedossa olevat veroratkaisut, joita tosiaankaan ei tänä päivänä voida ennustaa. Sitten on tehtävä päätökset siitä, etteivät eläkeläiset enää vuonna 2001 maksaisi enempää veroa kuin palkansaajat.

Arvoisa puhemies! Kannatan käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä. Mielestäni se on kannatettava ja oikean suuntainen, mutta näillä ehdoilla, että vuonna 2001 päästäisiin tavoitteeseen, joka on tosiaan hallitusohjelman mukainen.

Lopuksi totean, että hallituksen esitykseen sisältyy myös esitys työnantajan lapsilisämaksun poistamisesta pysyvästi. Maksuahan ei käytännössä ole peritty vuosiin. Taisi olla vuosi 85, jolloin sitä viimeksi on peritty. Haluan myös tässä yhteydessä todeta, että esitys on erittäin kannatettava. Se tukee hallituksen tavoitetta poistaa asteittain kaikki työn tekemiseen liittymättömät sosiaaliturvamaksut.

[14] **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska korotetun sairausvakuutusmaksun alentaminen hyödyttää sitä enemmän, mitä suuremmista tuloista on kysymys, olisin halunnut kysyä kokoomuksen edustajalta: Eikö tämä asia ole ensisijaisesti kokoomuksen huolenaihe? Ettekö tunne omista todennäköisistä äänestäjistänne suurempaa huolta?

[15] **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sarkomaa tarkasteli eläkkeensaajien ja palkansaajien verotusta. Siinä pitäisi ottaa myös se näkökanta huomioon, jotta kun ihminen siirtyy aktiivielämästä eläkkeelle, hänen tulonsa putoavat jo muutoinkin huomattavasti siitä tasosta, mikä se palkkatyössä oli. Taso putoaa huomattavasti enemmän. On otettava huomioon matkakuluja tai mitä hyvänsä kuluja. Kun puhutaan yleensä eläkkeellä olemisesta, siihen liittyvät myös ikääntyminen ja toisen tyyppiset kustannukset. Sen takia mielestäni ei ihan suoraviivaisesti voida tarkastella pelkästään sitä, onko verotus jollakin tulotasolla sama, koska muutoinkin tapahtuu elämisen ja toimeentulon tason alenemista heti, kun ihminen siirtyy eläkkeelle.

[16] **Sari Sarkomaa /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ensin ed. Lahtelalle, että olen aivan samaa mieltä hänen kanssaan. Eläkeläisten ja palkansaajien verotusta ei voi vertailla. Mutta kuten puheeni alussa totesin, vertailin niitä siksi, että on ollut sellainen käsitys — en väittänyt, että läsnä olevilla edustajilla, mutta hyvin yleisesti — että eläkeläiset maksaisivat kautta linjan enemmän veroa tai ainakin korotetun sairausvakuutusmaksun verran. Siksi otin vertailun.

Ed. Karhulle totean, että olen ihan samaa mieltä kanssanne, että hallitusohjelmaan kirjattu tavoite alentaa korotettua sairausvakuutusmaksua oli välttämätön. Pidän erittäin hyvänä, että se on sinne kirjattu, ja vielä parempana sitä, että nyt esitys on eduskuntaan tuotu. Kannatan lämpimästi esitystä. Erityisesti sen takia eläkeläisten verotusta pitää kautta linjan alentaa, koska keskimääräiset eläkkeet ovat kovin pieniä.

[17] **Eero Akaan-Penttilä /kok:** Arvoisa puhemies! On ilman muuta hyvä, että sairausvakuutusmaksuasia on nyt tuotu eduskuntaan ja siitä on edes tämän laatuinen positiivinen päätös olemassa. Se on, ikävä kyllä, hyvin miniatyyrimainen. Aion tarkastella asiaa vähän yleisellä tasolla tämän asian valossa.

Minusta tämä on aika surullinen episodi suomalaista eläkepolitiikkaa. Pohjalla on erilaisia lausumia, joita tulkitaan eri lailla riippuen siitä, kuka ne on sanonut ja kuka niitä lukee. Se on valitettavaa, kun siitä vielä riitaannutaan. Hallitusohjelmassa tämä on sanottu suhteellisen selkeällä tavalla, mutta salissakin hallitusohjelman tekstistä ollaan eri mieltä. Sen lisäksi on esitetty erilaisia kovia faktoja, vedottu taulukoihin ja muihin.

Puhun tällä lailla vain sen takia, arvoisa puhemies, että kun ajattelee, että meillä on kohderyh-

mänä eläkeläisväestö, niin kuinka moni puhujista kuvittelee, että kaiken tämän jälkeen eläkeläiset ymmärtävät, mistä on kysymys, kuinka moni heistä voi tietää, mistä tässä on kysymys, minkä perusteella he ehkä voisivat ymmärtää, että tämä 0,35 prosenttia oli suurin mahdollinen, mitä saatiin. Rohkenen kyllä väittää, että suurin osa eläkeläisistä ei voi sitä tietää. Salissa kaikki ovat suurin piirtein sitä mieltä, että hallituksen esitys on liian pieni. Kukaan ei vastusta sitä. Hallitus tuntuu olevan tiukasti tällä kannalla ehkä monista käytännön syistä johtuen.

Minua muutoinkin häiritsee se, että eläkeläiset ja palkansaajat monessa asiassa laitetaan rinnakkain, niin kuin he olisivat samanlainen väestöryhmä. Hyvin monet demografiset kuviot ovat aivan erilaiset näissä ryhmissä. Eläkeläiset ovat syntyneet ennen toista maailmansotaa, ja tämän salin päättäjistä suurin osa on syntynyt sotien jälkeen. Kaiken tämän pitäisi olla muistopohjana silloin, kun mietimme, miten näitä asioita vertaamme keskenämme.

Tämän syntytapa oli hyvin looginen. Tiedän itse eläkeläisten monissa tilaisuuksissa käyneenä, että he hyväksyivät aivan hyvin nämä ylimääräiset korotukset, mitä heille eri lailla tuli. He olivat aikaisemminkin kantaneet vastuuta ja katsoivat, että nytkin sitä pitää kantaa. Mutta samat ryhmät eivät kyllä nyt tunnu ymmärtävän sitä, että tämä poistotapa nousukauden aikana ei voisi olla heille vähän suosiollisempi. Nämä summat, mitä te täällä olette kuulleet, ovat niin pieniä, että tässä on enemmän periaatteellisesta asiasta kysymys kuin konsanaan mistään muusta. Rahana 5 000 markan keskieläke koko Suomessa on kyllä tosi pieni summa, josta vielä menee verot. Tuskinpa sitä kukaan sanoo kovin korkeaksi. Keskipalkka on 11 144 markkaa kuntapuolella. Sekin on kaksi kertaa isompi. En nyt heitä sitä sen takia, että tässä pitäisi kuitenkin verrata työelämään, mutta eläkeläiset vertaavat joka tapauksessa työelämään näitä summia. He hakevat sieltä ainoata motiivipohjaa koko tälle asialle.

Tämä muutoshan kasvattaisi esimerkiksi 5 000 markan kuukausieläkettä saavan yksin asuvan henkilön eläkettä vuodessa yhteensä vajaat 150 markkaa ja naimisissa olevan henkilön eläkettä runsaat 30 markkaa enemmän. Vuositasomuutos olisi 8 500 markan kuukausieläkettä saavalla noin 350 markkaa. Ensi vuonna muutoksen vaikutukset jäävät pienemmiksi, koska uusien verokorttien voimaantulo on siirtynyt ensi maaliskuun alkuun saakka ja sairausvakuutusmaksu peritään ennakkopidätyksessä vuoden 1999 tason mukaisena.

Kyllä ne ovat luvalla sanoen, herra puhemies, hyvin pieniä hippuja, mitä tässä on annettu. Me täällä suureen ääneen loogisesti keskustelemme ja myös kuuntelemme perusteita sille, minkä takia näiden asioiden pitää riittää. Jos näiden pitää riittää, niin hyvä sitten on, mutta ainakin minä katson, että kommunikatiivisesti ei pidä sitten ihmetellä, että väestö tästä närkästyy. Sillä on täysi syy siihen.

Kun eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentaminen vähentää Kansaneläkelaitoksen tuloja ensi vuonna 145 miljoonaa markkaa ja vuositasolla noin 195 miljoonaa markkaa, kyllä minä rohkenen sanoa, vaikka kuinka olen hallituspuolueen edustaja, että ne ovat kovin pieniä rahoja, ja tätä puolta en ole huomannut ajateltavan, kun esimerkiksi viime keskustelutunnilla tähän asiaan käännyttiin.

Sen ratkaisun, mikä tässä tehdään tai ollaan tekemässä, pitäisi olla tietysti sosiaalipolitiikan sisällä — tai minä toivoisin, että se olisi — positiivinen, jotta voitaisiin puhua niin kuin esimerkiksi meidän sosiaali- ja terveysministerimme Maija Perho eräässä toisessa tilaisuudessa sanoo minusta aivan oikein: Luottamus hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteiden toimivuuteen on hänen mukaansa hallitukselle niin selkeänä lähtökohtana, että se ei ole halunnut tässä vaiheessa laatia erillistä kansallista köyhyyden ja syrjäytymisen torjuntaohjelmaa. Katson, että kaikki tässä salissa voimme tämmöisen lauseen allekirjoittaa. Hän jatkaa vielä: "Syrjäytymisen torjuminen sisältyy vahvasti hallitusohjelmaan ja niihin periaatteisiin, joilla hallitus rakentaa ohjelmansa nimen mukaisesti oikeudenmukaista ja kannustavaa, sosiaalisesti eheää Suomea." Sehän on Paavo Lipposen toisen hallituksen ohjelman otsikko, ja kaikki me olemme siihen tässä salissa sitoutuneet. En muista kenenkään hallitusohjelman yhteydessä arvostelleen tätä otsikkoa.

Tämä on hyvin pitkälle kommunikatiivinen asia, kuten sanottu. Päätetään tästä, arvoisa puhemies, mitä tahansa, niin pitäisi ymmärtää puhua semmoista kieltä, että tämä kokenut ja koviakin kokenut ja elämää paljon enemmän ehkä välillä ymmärtävä väestönosa kuin me täällä olijat ymmärtäisi, mistä tässä on kysymys ja miksi on niin tehty kuin on tehty. Heille ei tämmöinen tauluk-

kokieli mene perille. En tiedä, meneekö se aina kaikille meille tässä salissakaan.

Minusta tämä on poliittinen päätös, ja tulkitsen tämän asian niin, että toteuttaessaan hallitusohjelmaa, joka tältä osin tulee toteutumaan — tämä on hallituksen esitys, minä olen vain sen takia sen kannalla — hallitus ei ole muilta kiireiltään, kaikilta muilta asioiltaan, nähnyt tämän asian sitä toista puolta, minkälaisella nyrkiniskulla vaikkapa se tulee takaisin julkisuudesta. Tässä olisi ilman muuta voitu olla reteämpiä vaikkapa esimerkiksi niin, että vuoden 2000 ja 2001 alennukset eli 0,35-penniset olisi yhdistetty, koska ne on periaatteessa nyt jo päätetty. Se olisi ollut aktiivinen, selvä signaali. Minä olen yrittänyt kysyä sitä, mistä johtuu, että tämmöistä ideaa ei kenellekään tullut. Tuskinpa me olisimme niin paljon silloin tätä arvostelleet tässä salissa.

Tämä päätös hallituksen puolelta, arvoisa puhemies, myös ehkä tässä salissa henkii semmoista arvostusta, jossa mahdollisesti olisi vähän parantamisen varaa. Jos me puhumme täällä niillä arvoilla, mitä edustavat nuoret, terveet, työkykyiset, hyvin toimeentulevat, kielitaitoiset ihmiset, niin meillä pitäisi olla silloin viisautta muistaa se, että niitä sanoja kuuntelevat semmoiset ihmiset, jotka eivät ole nuoria, jotka eivät ole terveitä, jotka eivät ole työkykyisiä, jotka myöskään eivät ole kovin varakkaita. Heidän sanavarastonsa on erilainen. Heidän koulutuspohjansa on aivan toisenlainen. Jotta sieltä saisi positiivisen vastauksen, joka Suomessa on aina mahdollista, siihen täytyisi valmistautua vähän huolellisemmin kuin kenties näissä perusteluissa.

[18] **Juha Rehula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Akaan-Penttilä kyseenalaisti sen, miten eläkeläiset ymmärtävät, miten päättäjät heitä kohtelevat. Hän kysyi, miten kaiken tämän jälkeen eläkeläinen voi ymmärtää, mistä tässä asiassa on kysymys. Eläkeläiset ovat lukutaitoisia. Heillä on aikaa miettiä asioita. He seuraavat erittäin tarkkaan sitä päätöksentekoa, joka eduskunnassa tehdään. Heillä on omat edunvalvojansa, jotka tiedottavat, mitä tapahtuu. Heillä on myös käsitys oikeudenmukaisuudesta. Ei tätä asiaa pidä vähätellä.

Jos jostain ymmärtämättömyyttä syntyy, se syntyy sen seurauksena — ed. Akaan-Penttilä kin mainitsi, että hän on ollut lukemattomissa tilaisuuksissa, joissa eläkeläiset ovat asioistaan selvää ottaneet — jos ne puheet ja se päätöksenteko, jota täällä tehdään, eivät kohtaa; ymmärtämättömyys syntyy siitä. Kun on kyse, vaikka minä en ole vielä lähelläkään eläkeikää, kuitenkin sukupolvesta, jonka elämäntilanteen jollain lailla ihan henkilökohtaisestikin koen ymmärtäväni, kun on kyse sukupolvesta, joka on tottunut luottamaan miehen ja naisen sanaan, eivät he todellakaan tätä käsitä, mutta se ei johdu siitä, että sanat tai terminologia olisivat vaikeita. He näkevät kuukausittain, mitä pankkitilille ilmestyy, ja se on suoraan meidän päätöksentekomme tulosta.

Olen ed. Akaan-Penttilän kanssa siitä täsmälleen samaa mieltä, että esitys henkii siitä arvostuksesta, miten päättäjät suhtautuvat yli miljoonaan eläkeläiseensä, jotka ovat päivätyönsä meidän hyväksemme tehneet.

[19] **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mieltä lämmittävää kuulla, kun ed. Akaan-Penttilä sanoi, että tämä ei maksaisi hallitukselle paljoa. Se ei todellakaan sitä maksaisi, kysymys on periaatteesta.

Mitä tulee siihen, että hallitusohjelma olisi kyseenalaistettu tässä salissa, sitähän ei ole tehty, vaan ainakin omalta kohdaltani sanoin, että hallituksen esitys on täysin hallitusohjelman mukainen, mutta siitä huolimatta minun näkökulmastani riittämätön.

Mitä tulee siihen, että eläkeläiset eivät ymmärrä, mitä heille kerrotaan, olen ed. Akaan-Penttilän kanssa täysin eri mieltä. Eläkeläiset seuraavat tänä päivänä äärettömän tarkkaan tiedotusvälineitä, omia etujärjestöjään aivan kuten ed. Rehula mainitsi. He tietävät, mistä on kysymys, ainakin he tietävät sen Pirkanmaalla, ja tästä vierestäni pois lähtenyt ed. Kähkönen totesi, että he tietävät sen myös Itä-Karjalassa. Eläkeläiset tietävät, he tietävät, mitä tarkoittaa savan alennus tai alentamatta jättäminen, ja he tietävät myös kansaneläkkeen pohjaosan leikkauksen ja taitetun indeksin. Nämä asiat tulevat niin usein vastaan ainakin omassa vaalipiirissäni, että voi sanoa, että tiedosta ei siellä ainakaan ole puutetta.

[20] **Unto Valpas /vas:** Arvoisa puhemies! Tässä oli kaksi edellistä varsinaista puheenvuoroa kokoomuksen edustajilla, ja ne olivat varsin erilaisia. Yhdyn aika pitkälle niihin näkemyksiin, mitä ed. Akaan-Penttilä esitti muilta osin paitsi siinä, mitä edellisessä puheenvuorossa tuli esille: kyllä

eläkeläiset minusta ymmärtävät hyvinkin näitä asioita. Vaikka ed. Sarkomaa puheessaan vakuutteli, ettei hän aseta ketään vastakkain, kyllä puheenvuoron henki oli kuitenkin se, että pienituloiset palkansaajat ja pienituloiset eläkeläiset asetettiin vastakkain, ei siitä mihinkään päässyt. Jos joitakin olisi pitänyt asettaa vastakkain, niin suurituloiset palkansaajat, suurituloiset, ylisuuria eläkkeitä ja optioita nauttivat henkilöt olisi pitänyt asettaa vastakkain pienituloisten eläkeläisten kanssa, sillä pienituloisten eläkeläisten asema vaatii mielestäni korjausta.

Eläkeläisten epäoikeudenmukainen ylimääräinen sairausvakuutusmaksu otettiin käyttöön Ahon porvarihallituksen aikana muun muassa kristillisten tuella, ja tämän vuoksihan me täällä nyt keskustelemme. Tämä on hyvä muistaa, kun tätä keskustelua käydään. Hallitusohjelma todella lupaa eläkeläisille edellä mainitun ylimääräisen maksun alentamisen jatkamista. Aikataulua ei ole.

Keväällä oli erityisen mieluisaa kuulla, kun pääministeri lupasi poistaa tämän maksun eläkeläisiltä tällä vaalikaudella. Tällaisen käsityksen ainakin minä sain hänen puheistaan ja varmaan moni muukin edustaja. Nyt pääministeri kuitenkin näyttää muuttaneen kantaansa, ja täällä on herännyt aivan oikeutetusti kysymys, miksi näin on käynyt. Valtiontalouden ei pitäisi olla syynä. Valtiontalous sallisi nyt korjata tämän epäoikeudenmukaisuuden, aivan kuten ed. Akaan-Penttiläkin totesi, joten asiaa ei pidä siirtää tulevien hallitusten hoidettavaksi.

Me varmasti kaikki myös muistamme sen, että monet puolueet lupasivat ennen vaaleja poistaa tämän maksun. Kyllä minun mielestäni näiden lupausten täytyy tarkoittaa tätä vaalikautta, koska äänestäjäthän valitsivat meidät tänne tälle vaalikaudelle.

Eläkeläisiä ei ole mielestäni kohdeltu oikeudenmukaisesti viime hallitusten aikana. Tarkoitan näillä hallituksilla Ahon hallitusta ja Lipposen ykköstä. Eläkeläiset ovat osallistuneet lamatalkoisiin aivan riittävästi. Yhdyn täysin niihin näkemyksiin, joita ryhmämme varapuheenjohtaja erityisen ansiokkaasti esitti. Puheessaan hän toi myös esille ryhmämme selkeän kannan. Tilanne on kestämätön, ja hallituksen esitystä on korjattava. Tämän hallituksen on ryhdyttävä sanoista tekoihin eläkeläisten asioissa. Eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentaminen pennillä vuodessa on ollut monien muidenkin edustajien tavoite ensi vuodelle.

Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin näkemyksiin, että vain tällä pennin alennuksella päästään siihen lopputulokseen, että maksu saadaan poistetuksi kokonaan tällä vaalikaudella. Toisaalta tätä asiaa ei saa mielestäni sotkea mihinkään muihin asioihin. Ne on hoidettava erikseen.

21 **Matti Kangas /vas:** Puhemies! Ed. Akaan-Penttilä täällä totesi aivan oikein, että nykyiset eläkeläiset ovat eläneet kovia aikoja ja, sanoisiko, mielestäni tehneet kovia töitä ja näin ansainneet nämä eläkkeensä, mitä tänä päivänä saavat. Mutta eri mieltä olen siinä, että minä olen käynyt monissa kansaneläkeläisten tilaisuuksissa ja kyllä siellä eläkeläiset ovat kokeneet, että nämä ovat vääriä päätöksiä, mitä on tehty, kun heiltä on leikattu.

Eläkeläisten savamaksua tulisi alentaa enemmän kuin hallitus nyt esittää. Mielestäni savamaksun alennusten tulisi olla etupainotteisia. Ensi vuonna alennus voisi olla penni per veroäyri, mikä tekee noin 800—900 miljoonaa eläkeläisille lisää rahaa. Eläkeläisiltä on leikattu aivan tarpeeksi 90-luvulla: siinä on ollut kansaneläkkeen perusosa ja taitettu indeksi ym.

Savamaksun korotukset ovat Ahon hallituksen aikaansaannoksia. Nyt meidän pitäisi senaikaisia virheitä korjata. Minä myös vetoaisin, että hallitus joustaisi tässä asiassa, ja toivon, että valiokunnassa asia muuttuu ja että korotus tapahtuisi esittämälläni määrällä. Näin voitaisiin poistaa muita korkeampi savamaksu eläkeläisiltä. On muistettava, että tulonsaajien toinen ääripää saa satojen miljoonien optiovoitot. Tämä on myös oikeudenmukaisuusasia.

22 **Margareta Pietikäinen /r:** Herr talman! Den här lagpropositionen är en verklig besvikelse. Det är ju så att sjukförsäkringen finansieras med de premier och avgifter som uppbärs hos de försäkrade och arbetsgivarna. En sjukförsäkringspremie på 2,4 penni per skattöre uppbärs av pensionstagare. Den är ju, som här flera gånger har konstaterats, högre än för löntagare, som har en premie på 1,5 penni per skatteöre.

I den här ändringen om den försäkrades sjukförsäkringspremie föreslås att pensionärernas sjukförsäkringspremie nästa år sänks med 0,35 penni. I lagförslaget sägs att avsikten är att pre-

mien skall minskas med ett lika stort belopp även 2001.

Puhemies! Olen todella pettynyt, että ensi vuodelle esitetty alennus ei ole suurempi. Olen sitä mieltä, että alennuksen tulisi olla 1 penni jo ensi vuonna ja että ylimääräisestä kansaneläkemaksusta tulisi luopua kokonaan tällä vaalikaudella. Lähden siitä, että valiokunnan velvollisuus on harkita tarkoin tätä mahdollisuutta ja alentaa maksua hallituksen esitystä enemmän.

Det är en stor besvikelse att den föreslagna sänkningen nu i förslaget inte är större än 0,35 penni. Det är, tycker jag, helt klart att sänkningen redan nästa år borde vara 1 penni och att den extra sjukförsäkringsavgiften helt borde avskaffas under denna valperiod och jag har dessutom väckt en motion i den här frågan. Jag har också kämpat för en sänkning av den extra sjukförsäkringsavgiften under tidigare år.

Det är beklagligt om förväntningarna som har utlovats nu sker i en alltför långsam takt och jag hoppas att utskottet noga prövar möjligheten att gå in för en större sänkning än vad som föreslås i propositionen.

[23] **Rainer Erlund /erl:** Herr talman, herra puhemies! Regeringens förslag om att sänka pensionärernas sjukförsäkringspremie med endast 0,35 penni för nästa år och då också först från den 1 mars är en stor besvikelse för pensionärerna, men jag tror också för många här, så som det har framgått av yttrandena. Förslaget strider också åtminstone mot andan i regeringsprogrammet, ur vilket man måste få uppfattningen att skillnaden i sjukförsäkringspremien mellan vanliga löntagare och dem som lyfter pensionsinkomst skall avlägsnas i betydligt snabbare takt än vad regeringens förslag nu innebär. Med den takt regeringen nu gått in för avlägsnas den orättvisa skillnaden inte ens under den nuvarande mandatperioden.

Skillnaden är för närvarande 2,4 penni. Med den takt regeringen nu föreslår åtgår det sju år, dvs. nästan två mandatperioder till innan den skillnaden är avlägsnad. Mot den bakgrunden är regeringens förslag ett slag i ansiktet på pensionärerna. Det kan inte vara rätt att pensionärerna av rent fiskala skäl skall vara tvungna att betala en betydligt högre sjukförsäkringspremie än vanliga löntagare. I stället för ett förslag om en sänkning på 0,35 penni nästa år och en lika liten sänkning följande år, 2001, borde regeringen ha framlagt ett klart tidsprogram för i vilken takt den nuvarande skillnaden skall avlägsnas och det programmet borde ju ha förverkligats under den nuvarande mandatperioden.

Elokuun alussa saatoimme lukea maamme suurimmasta päivälehdestä, että eläkeläisten ostovoima on edelleen heikompi kuin laman alkaessa 90-luvun alussa. Palkansaajien ja eläkeläisten ostovoiman välinen ero on kasvanut, koska eläkeläisten indeksitarkistukset ovat olleet pieniä. Tämä koskee niin palkkatasoon kuin elinkustannusten nousuun perustuvaa indeksiä. Veronmaksajain Keskusliiton ekonomistin Sirkka Aution mukaan sairausvakuutusmaksu vastaa melkein viidesosaa eläkeläisiin kohdistuvista veronluonteisista maksuista. Tämän vuoksi sairausvakuutusmaksun alentaminen on konkreettinen tapa parantaa eläkeläisten taloudellista asemaa ja lisätä heidän ostovoimaansa, mutta saamani tiedon mukaan hallituksen esittämä alennus merkitsee vain 150:tä markkaa vuositasolla. Eduskunta ei voi tyytyä tällaiseen alentamiseen.

Alldeles nyligen kunde vi i tidningarna läsa att social- och hälsovårdsministeriet fastställt två arbetspensionsindex för nästa år. Det ena indexet höjer arbetspensioner och övriga förmåner som är bundna till arbetspensionsindex med 1,9 procent. Det andra indexet höjer pensionerna för personer i åldern över 65 år med 1,4 procent. Här har vi konkreta resultat av det s.k. brutna indexet som infördes i samband med avtalsuppgörelsen hösten 1995, en klar orättvisa också det. Det behandlar pensionärer som fyllt 65 år på ett sämre sätt än personer under 65 år.

Myös silloin, kun on taloudellisesti vaikeaa ja lama pitää rujossa otteessaan, on eri ikäryhmiä kohdeltava tasapuolisesti. Ei voi olla oikein panna yhtä ikäryhmää, tässä tapauksessa eläkeläisiä, lujemmalle kuin muita ikäryhmiä. Taakat on kannettava tasavertaisesti, ja epäokeudenmukaisuudet on korjattava nopeammin kuin hallitus nyt kaavailee. Eläkeläisten sairausvakuutusmaksua on alennettava jo ensi vuonna huomattavasti reilummin kuin hallitus ehdottaa. Katseet kääntyvät hallituspuolueiden edustajiin. Ei ole uskottavaa, että jatkossa puhutaan eläkeläisten asian puolesta, jos ei äänestä sen puolesta, että eläke-

läisten sairausvakuutusmaksua alennetaan enemmän kuin hallitus esittää.

Jag hoppas att regeringspartiernas riksdagsmän, när frågan kommer upp för avgörande behandling här i denna sal, röstar så som de anser rättvist och riktigt och inte blir överkörda av starka ministrar och partiledare. Jag tror att många av också regeringspartiernas riksdagsmän uppriktigt har en vilja att korrigera det här i en mera rättvis riktning.

[24] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Muutama puheenvuoro sitten ed. Akaan-Penttilä puhui hallituspuolueen edustajana tosi hyvin, mutta johtopäätös oli sillä tavalla, jotta hän tyytyi sairausvakuutusmaksun 0,35 pennin alentamiseen. En lähde perusteluja käymään isommalti läpi, koska tässä on riittävästi käytetty puheenvuoroja, mutta tarkastelen asiaa siltä pohjalta, mitä tässä voitaisiin tehdä eduskunnan toimesta.

Tällä hetkellä ihmisillä on sellainen mielikuva, lähinnä eläkeläisillä ja monilla muillakin, jotta vaalikampanjan aikaan lähes kaikki puolueet, ehdokkaat, olivat sitä mieltä, jotta ylimääräinen sairausvakuutusmaksu tulee poistaa tulevan hallituskauden aikana eli tällä kaudella, missä nyt ollaan. Saman suuntaisia puheita oli tässäkin salissa vielä siinä vaiheessa, kun hallitusohjelmaa evästeltiin, mitä siinä pitää olla. Kun hallitusohjelma tuli, siihen tuli kirjaus siitä, jotta sairausvakuutusmaksua tullaan alentamaan, mikä ei tietysti tarkoita poistamista. Sinällään esitys on, niin kuin täällä on todettu, hallitusohjelman mukainen, mutta ei täytä niitä odotteita, mitkä asiasta on luotu ja annettu ihmisten ymmärtää.

Ed. Akaan-Penttilä puhui hyvin laajasti siitä, mitä kaikkea tämä tarkoittaa, mutta häneltä jäi sanomatta yksi näkökulma, joka minusta on tärkein. Tämä murentaa sinällään uskoa myös demokratiaan, siihen, jotta äänestämällä voidaan vaikuttaa päätöksiin, mitä tässä salissa ja yleensä täällä tehdään. Usko syntyi siitä, että annettiin ymmärtää, että ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistaminen tullaan toteuttamaan kokonaisuudessaan tällä kaudella. Kun sitä ei toteuteta, ymmärtää hyvin ihmisten kysymykset, onko tässä taas petetty heitä. Siinä mielessä eduskunnan pitäisi nyt ottaa se oikea paikka tässä kysymyksessä ja vetää linjat.

Mutta nämä kaikki ovat arvovaltakysymyksiä. Hallitus on antanut oman esityksensä. Tämä on jo toinen esitys; ensimmäinen esitys ei sisältänyt muutoksia, mutta koska tupoa ei tullut, tässä on korjausesitys. Todennäköisesti tämäkin korjausesitys on tapahtunut eduskunnan painostuksesta, koska täällä kerättiin lakialoitteisiin nimiä ja on tieto siitä, että joka tapauksessa eduskunta jotakin tulee asiassa tekemään, mutta esitys vaatimattomuudessaan on niin pieni, jotta nyt pitäisi tehdä sellainen liike valiokuntakäsittelyssä, ja jos valiokuntakäsittelyssä ei tule muutosta isommasta alennuksesta, sitten tässä salissa äänestäen tehdä se ratkaisu, jotta demokratiausko palautetaan.

Ministereitä ei hirveän paljon ole nyt paikalla, tosin entisiä ministereitä on paikalla, mutta toivoisi hallitukselta sellaista suhtautumista, että tämän tyyppisistä asioista ei tehtäisi arvovaltakysymyksiä. Hallitushan yleensä siinä vaiheessa nokkautuu, riippuu tietysti vähän asiasta, ja katsoo, että ei nauti eduskunnan luottamusta, jos jokin asia ei mene läpi. Viime kaudella kauppojen aukiolo tuntui oleva jopa hallituskysymyksen arvoinen jossakin vaiheessa. Jos sunnuntaina kauppoja ei voi pitää auki ja tietysti arki-iltoina vähän pitempään, siihenkö hallitus olisi kaatunut? Kyllä se tuntui merkittävyydessään aika omituiselta.

Tässä toivoisi nyt sen tyyppistä ajattelua — tiedän, että ministerit lukevat aktiivisesti näitä puheita ja pöytäkirjoja — sen tyyppistä suhtautumista, jotta poroja ei nyt vedettäisi nokkaan, vaikka eduskunta joulun alla sattuisi äänestämäänkin, jotta sairausvakuutusmaksua alennettaisiin 1 pennillä. Nimittäin keskustaopposition esitys 0,8 pennistä tuntuu kuitenkin vielä pieneltä, jos etupainotteisesti ajatellaan poistaa. Sen takia toivon, että opposition edustajat myös tulisivat pennin alentamisen taakse eivätkä puhuisi mistään 0,8:sta.

[25] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa herra puhemies! Ylimääräinen sairausvakuutusmaksu nimenomaan eläkeläisille, eläkkeensaajille, säädettiin laman syvimpinä aikoina vuosikymmenen alkupuolella. Silloin se oli vastapaino sille, että tuolloin työttömyys oli voimakkaassa kasvussa. Holkerin hallituksen jäljiltä tilanne oli sellainen, että työttömyys voimakkaasti kasvoi. Silloin työttömyysvakuutusmaksut automaattisesti nousivat voimakkaasti ja työntekijöille lisättiin työttömyysvakuutusmaksurasitetta. Samaan aikaan myös työeläkemaksut nousivat aika voimakkaasti ja niitä perittiin palkansaajilta eli työssäolevilta.

Kun nämä ryhmät joutuivat kiristyvän maksurasituksen kohteeksi ja vastaavia maksuja ei peritty eläkkeensaajilta, silloin Ahon hallitus otti käyttöön ylimääräisen sairausvakuutusmaksun, jolla tasattiin maksurasitusta noissa tavattoman vaikeissa talouden tilanteissa, niin että myös eläkkeensaajat, joista pääosa on matalatuloisia mutta joissa on myös hyvätuloisia, osallistuivat niihin talkoisiin, joihin maa oli joutunut. Tämä on lyhyesti sanottuna eläkkeensaajien ylimääräisen sairausvakuutusmaksun historia.

Maksu on kuitenkin jäänyt elämään, niin kuin tällaisilla hyvin helposti on tapana. Edellinen Lipposen hallitus sitä hieman alensi, mutta ei poistanut sitä kokonaan. Tuolloin vuosikymmenen alkupuolella eivät myöskään palkankorotukset olleet merkittäviä, jolloin työssäolevien ansiotaso ei noussut eikä sitä kautta ollut erityistä syytä eläkeläisillekään antaa erityisiä korotuksia vaan pidettiin tulonjako yhteiskunnassa suurin piirtein ennallaan. Se oli tavoite, ja siihen tällä järjestelmällä varsin hyvin päästiinkin. Kun kokonaisjärjestelmää katsoo nyt noilta vuosilta, voi todeta, että eri väestöryhmien väliset tuloerot eivät kasvaneet. Tällä hetkellähän tuloerojen kasvu on aivan hirvittävän suuri.

Ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on siis jäänyt elämään ja on edelleen voimassa, vaikka Suomessa on eletty jo yli puolen vuosikymmentä voimakkaan talouskasvun aikaa. Nyt eivät enää myöskään työttömyysvakuutusmaksut ja palkansaajien työeläkemaksut ole nousseet sillä tavalla, kuin ne nousivat tuolloin vuosikymmenen alkupuolella. Toisaalta viime aikoina palkat ovat jo nousseet, ja nytkin on tulossa ensi vuodelle palkkoihin ilmeisestikin merkittäviä korotuksia. Kun näin tapahtuu, on aivan paikallaan se keskustelu, mitä nyt käydään, eli tarkastella, miten tämän hallituksen esityksen toteutuessa kävisi eläkeläisille suhteessa palkansaajiin. Eläkeläiset jäisivät huomattavasti jälkeen.

Kun katsotaan sitten, mitä on Ahon hallituksen ikävän ylimääräisen sairausvakuutusmaksun säätämispäätöksen jälkeen tapahtunut, todellakin voidaan nähdä, että maksua on hivenen kevennetty, mutta lisäksi sen rinnalle on otettu Lipposen edellisen hallituksen aikana eläkeläiset kahtia jakava hyvin epäoikeudenmukainen ja kohtuuton indeksijärjestelmä, ikärasistinen indeksijärjestelmä. Toisaalta edellisen hallituksen aikana enempää kuin nytkään ei ole pienimpiin eläkkeisiin tehty minkäänlaista tasokorotusta. Indeksikorotukset eivät ole toteutuneet, vaan väliin jääneet indeksikorotukset on unohdettu. Kaiken kukkuraksi edellisen hallituksen aikana, Lipposen hallituksen toimesta, kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus pantiin täytäntöön ja monelle sadalletuhannelle eläkeläiselle se merkitsee toiseen kertaan leikkaamista. Eli näinä vuosikymmenen loppupuolen voimakkaan talouskasvun vuosina eläkeläisiä on entisestään rokotettu indeksijärjestelmällä, pohjaosan leikkauksella ja korotusten tekemättä jättämisellä sekä ylimääräisen sairausvakuutusmaksun yhä säilyttämisellä.

Mitä nyt on edessäpäin? On todettava, että nämä kaikki näyttävät jatkuvan. Hallitus ei ole budjetin yhteydessä eikä ohjelmassaan luvannut indeksijärjestelmään korjausta. Vaikka hallituksessa olevat puolueet vaalien edellä lupasivat pohjaosan leikkauksen keskeyttämistä, ei sitä ole tulossa. Nyt ylimääräinen sairausvakuutusmaksukin poistuu äärettömän hidasta vauhtia, ja merkitsee siis tämä vauhti sitä, että eläkeläiset jäävät palkansaajiin nähden — yrittäjiin ja optiomiljonääreihin nähden tietysti ei voi puhua samana päivänä, ei kehtaa puhua ollenkaan — huomattavasti taloudellisessa kehityksessä jälkeen. Pienenkin eläkkeen varassa olevat jäävät näin jälkeen ja ehkä jäävät vielä pahemmin kuin keskimäärin eläkeläiset.

Jos eläkeläisille annetaan lisää, toteutuu oikeudenmukaisuus: meidän isiemme ja äitiemme kunnioitus, sen sukupolven kunnioitus, joka nyt on eläkkeellä ja joka on rakentanut tämän maan, taistellut sodissa tämän maan puolesta, jälleenrakentanut tämän maan, luonut meille sen hyvinvoinnin pohjan ja perustan, jolta olemme saaneet ponnistaa yhteiskunnassa. Jos heille, näille pitkän, raskaan elämäntyön tehneille, usein matalapalkkaisille ihmisille, työelämässään matalapalkkaisissa tehtävissä olleille, annetaan oikeudenmukainen, kohtuullinen korotus ja helpotus, esimerkiksi hallituksen esittämää suurempi ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alennus, niin nämä varat, jotka sillä tavalla siirtyvät eläkeläisille, tulevat kulutukseen, kotimaiseen kulutukseen. Niillä ei paljonkaan ulkomaanmatkoja tehdä, vaan ne menevät paljolti tarpeeseen. Tuo kulutus lisää aktiviteettia koko kansantaloudessa ja tätä kautta näistä varoista tulee huomattava osa myös takaisin erilaisina vero- ja maksutuloina välillisesti ja suoraan.

Arvoisa puhemies! Hallitushan tunnetusti esittää ensi vuodelle myös terveydenhuollon maksujen korotuksia. Veroratkaisuista emme tiedä, mitä tarkkaan ottaen on tulossa, mutta näyttää siltä, että hallitus suosii veroratkaisuissaan erityisesti aktiiviväestöä, työssä olevia henkilöitä, ja vielä näistäkin kaikkein suurituloisimpia, mikä on hyvin epäoikeudenmukaista. Nyt onkin vaara, kun tupoa ei näytä syntyvän, että vahvat, korkeapalkkaisimmat ammattiliitot repivät korkeimmat palkankorotukset ja niille vielä hallitus kokoomuksen linjan mukaisesti antaa suurimmat veronkevennykset. Näin ei kyllä voi tapahtua, jos halutaan edes pikkuisen tässä maassa pitää oikeudenmukaisuudesta kiinni. Mutta tällainen linja hallituksella on, eikä hallitus tässä mielessä nauti vähääkään ainakaan minun luottamustani.

Arvoisa puhemies! Etsin käsiini ed. Marjaana Koskisen — hän on sosialidemokraattinen kansanedustaja Turusta — syksyllä tekemän lakialoitteen n:o 118. Lakialoitteessa esitetään 1 pennin kevennystä eläkeläisten ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun. Mielestäni tämä esitys on hyvä ottaa valiokunnassa käsittelyn pohjaksi ja viedä täällä eteenpäin. Penni on sellainen lähtötaso ensi vuodelle, että sen pohjalta lähteminen antaa kauniin ja todella asiallisen pohjan poistaa ylimääräinen sairausvakuutusmaksu tällä vaalikaudella eläkkeensaajilta.

Ed. Marjaana Koskisen lakialoitteen on hallituspuolueista allekirjoittanut 21 sosialidemokraattista kansanedustajaa, 12 vasemmistoliiton kansanedustajaa, 2 kokoomuksen kansanedustajaa ja 1 ruotsalaisen eduskuntaryhmän jäsen. Vihreistä ei ole ketään. Heitä ei ilmeisesti eläkeläisten asia kovin paljoa kiinnosta tai sitten heiltä ei ole pyydetty allekirjoitusta. Lisäksi tämän on allekirjoittanut keskustasta 29 kansanedustajaa, kristillisen liiton eduskuntaryhmästä 3, perussuomalaisten, remonttiryhmän ja alkiolaisen ryhmän kaikki edustajat eli yhteensä 3. Kaikkiaan on 71 allekirjoittajaa. Kun tiedän, että vielä jotkut muutkin ovat tehneet lakialoitteita aivan samoin 1 pennin pohjalta, niin hallituspuolueitten eduskuntaryhmistä löytyy noin puolet, jotka ovat allekirjoittaneet lakialoitteen tämän asian hoitamiseksi sillä tavalla, mikä mielestäni on oikein, eli penni ensi vuonna.

On tietysti hämmästyttävää, että vaikka erityisesti sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmistä on lakialoitteessa noin paljon allekirjoittajia, tämä ei ole heijastunut hallituksen linjaan millään lailla. Esimerkiksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä yli puolet on allekirjoittanut lakialoitteen, mutta kuitenkin molemmat vasemmistoliiton ministerit ovat olleet yksimielisesti antamassa eduskunnalle tällaisen hallituksen esityksen, joka meillä nyt on käsittelyssä. Tätä en näe ollenkaan vastuullisena menettelynä. Neuvottelut pitäisi käydä ja hoitaa tällainen äärettömän vakava asia hallituksen sisällä aivan toisella tavalla. Tästä tulee joulun alla erittäin ikävä näytelmä, josta erityisesti tietysti hallituspuolueet kärsivät hyvin paljon, jos eivät lakialoitteen mukaista esitystä tule hyväksymään.

Tässä on mielestäni sellainen tilanne, että kun mainitsin kaikki toimenpiteet, mitä erityisesti Lipposen ensimmäinen hallitus teki eläkeläisten kurittamiseksi talouden voimakkaan kasvun aikana, niin on syytä vaatia, että hallitus antaa eduskunnalle eläkepoliittisen tiedonannon, jonka pohjalta eduskunta linjaa sen kehityksen, millä mennään eteenpäin eläkeläisten kohtelussa lähivuosina. Tällainen tiedonanto pitää saada, käydä siitä keskustelu ja sen päätteeksi äänestää hallituksen luottamuksesta eläkepolitiikan osalta. Tämä on kohtuullista, ja se antaisi eläkeläisillekin vastauksen heidän esittämiinsä kysymyksiin siitä, mikä on hallituksen eläkepoliittinen linja.

26 **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa puhemies! On käytetty erittäin paljon hyviä puheenvuoroja, enkä aio kerrata niitä kaikkia, vaan tyydyn lyhyempään tekstiin.

Minusta hallitusohjelma on hyvin hyvä perusta, johon tämäkin sali ja edustajat voivat nojautua. Siinä on esitetty lupaukset ja sitoumukset, ja ne on todettu pääministeri Lipposen suulla moneen otteeseen.

Minusta eläkeläisten panostus tämän hyvinvoinnin luomisessa on ollut moninkertainen meihin muihin verrattuna. He ovat työelämässään tehneet todella kahdeksan tunnin työpäivää erittäin raskaissa töissä ja hyvin vähillä vapailla ja lomilla. He ovat puolustaneet itsenäisyyttä ja antaneet mahdollisuuden tämän päivän hyvinvoinnille, josta me kaikki voimme nauttia. He ovat luoneet perustan ja perusteet tälle yhteiskunnalle ja sen eteenpäinmenemiselle. Kaikki korotukset, jotka tässä valtakunnassa tehdään, koskevat myös eläkeläisiä.

Minusta on suoranainen ihme, jos tämä sali ei saa muutosta aikaan. Jos puheita kuuntelee, tah-

totila on luja ja kova ja aika laaja puolueisiin katsomatta. Näkisin hyvin epäoleellisena sen, että kuri olisi niin kova, ettemme saisi olla omaa mieltämme tärkeässä asiassa. Eläkeläisten ylimääräisen savamaksun poistaminen on minusta kyllä hallitukselle tärkeä asia ja se on toteutettava. Se on myös tasa-arvokysymys, joka koskettaa meitä kaikkia kansalaisia tässä maassa. Tämä porukka on ollut talkoissa meidän kaikkien hyväksi jo aivan riittävästi.

27 **Håkan Nordman /r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Pensionärerna har fått ytterligare anledning till att uttrycka missnöje över hur de behandlas. Jag tänker på folkpensionsanstaltens klumpiga sätt att sköta felaktigt utbetalda pensioner och jag tänker på detta förslag till sänkning av den förhöjda sjukförsäkringsavgiften. Föreslagna 0,35 penni i år och lika mycket nästa år är alltför litet. Längre steg bör tas redan nästa år för att pensionärernas extra avgift skall kunna avskaffas under denna valperiod. Över huvud taget bör pensionärernas reaktioner tas på allvar. Försöker vi ens sätta oss in i deras situation, hur de känner det, hur de har det, vad det betyder att leva på 3 000—4 000 mark i månaden? Allra hårdast har nog folkpensionärerna behandlats. Folkpensionen har inte höjts på 15 år med undantag för indexjusteringar. Det brådskar med en nivåförhöjning av folkpensionen.

On korkea aika suhtautua vakavasti ja myönteisesti eläkeläisten vetoomuksiin korotetun sairausvakuutusmaksun poistamista. Ehdotettu alentaminen 0,35 penniä ei ole riittävä. Ylimääräinen maksu tulee kokonaan poistaa tällä vaalikaudella, niin kuin hallitusohjelmassa luvataan. Sopii kysyä, yrittävätkö päätöksentekijät edes asettautua eläkeläisten asemaan, miltä heistä tuntuu, miten he voivat, mitä tarkoittaa elää 3 000—4 000 markalla kuukaudessa. Kaikkein kovimman kohtelun saavat kansaneläkkeellä elävät eläkeläiset. Tiedämme, että kansaneläkettä ei ole nostettu 15 vuoteen lukuunottamatta indeksikorotuksia. Tasokorotuksella on jo kiire. Ainoa veruke tälle riittämättömälle ehdotukselle on tulopoliittisen sopimuksen puuttuminen ja se, että verotus on vielä auki. Jos hallitus ei lupaa palata asiaan täydentävien ehdotusten muodossa myöhemmin, eduskunnan tulee ottaa se omiin käsiinsä ja muuttaa ehdotusta nostamalla maksun alennusta.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Enda ursäkten, så som jag ser det, för detta otillräckliga förslag kan vara att inkomstavtalen är öppna liksom de utlovade skattejusteringarna. Om inte regeringen lovar återkomma med kompletterande förslag i ett senare skede i just den här frågan, så bör riksdagen ta sig friheten att ändra detta förslag och höja sänkningen av den förhöjda sjukförsäkringsavgiften för pensionärer.

28 **Juha Rehula /kesk:** Puhemies! Tämän keskustelun perusteella eläkeläisten korotettu sairausvakuutusmaksu tulee alenemaan hallituksen esitystä enemmän. Käydyn keskustelun ja vireillä olevien lakialoitteiden allekirjoittaneiden lukumäärän perusteella eduskunnasta löytyy hallituksen esitystä pidemmälle menevälle esitykselle enemmistö. Jos kuitenkin jotain voi ennustaa, niin tähän liittyen olen ed. Kankaanniemen kanssa samaa mieltä siitä, että ennen joulua tullaan esittämään näytelmä, joka ei välttämättä ole kenenkään edun mukainen.

Me keskustassa toivomme, että hallitusrintamastakin hyvin useilla puheenvuoroilla esitetty eläkeläisten korotetun savamaksun alentaminen voi toteutua suuremmalla prosenttiarvolla tai lukuarvolla kuin nyt käsittelyssämme olevassa esityksessä on. Voi vain toivoa, että hallituspuolueiden edustajilla puristus riittää saattamaan tämän eläkeläisille tärkeän asian tänäänkin käydyn keskustelun mukaiseen ratkaisuun.

Käyty lähetekeskusteluhan vastaa hyvin viime aikoina julkisuudessa käytyä poliittista väittelyä. Ainoat, jotka vaikuttavat jollain lailla tyytyväisiltä tähän, ovat kokoomuslaiset. Heillä ei ilmeisesti eläkeläisäänestäjiä juurikaan ole, tai sitten on kysymys niin pienistä rahoista, että heidän kannattajilleen asialla ei juurikaan merkitystä ole. Mutta toistan saman, minkä olen muutamassa aikaisemmassa puheenvuorossani todennut: Yli miljoona eläkeläistä odottaa sitä viestiä, jonka he eduskunnasta vielä ennen joulua tulevat saamaan.

29 **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Oli hyvin mielenkiintoista kuunnella puheenvuoroja työhuoneessani. Mieleen tuli ajat edelliseltä eduskuntakaudelta, jolloin hallituspuolueiden edustajat leveäsanaisesti lupailivat parannuksia eläkeläisille, olivat allekirjoittaneet aloitteita niin, että parhaissa aloitteissa oli jopa yli sata nimeä. Kuitenkin, kun todellinen äänes-

tystilanne koitti, muutamaa hallituspuolueen edustajaa lukuun ottamatta kaikki aloitteiden allekirjoittajat kielsivät itsensä.

Toivon, että tulevan joulun alla ei tätä näytelmää nähdä. Luulen kuitenkin, että eläkeläisiä petetään jälleen raskaasti hallituspuolueiden edustajien toimesta, eikä tarvitse sitten ihmetellä, miksi äänestysprosentti laskee. Jos hallituspuolueet ovat sitä mieltä, että sairausvakuutusmaksua eläkeläisiltä ei alenneta enempää kuin lakiesityksessä, pitäisi olla panematta nimiä sellaisiin aloitteisiin eikä pyrkiä tekemään hallaa koko meidän poliittiselle järjestelmällemme. Käsitykseni onkin, että todellisuudessa joulun alla muutamaa tunnettua hallituspuolueiden edustajaa lukuun ottamatta kaikki tulevat jälleen äänestämään omia esityksiään vastaan.

30 **Kari Rajamäki /sd:** Puhemies! Poliittisen järjestelmän kannalta olisi tutkimuskohde sinällään, mitä uskottavuuden kannalta merkitsevät tuommoiset hurskaat puheet, mitä tässä viimeksi on kuultu keskustan taholta, joka on pannut työeläkejärjestelmän automaattiseksi suurimmaksi maksumieheksi muun muassa presidenttiehdokas Ahon porvarihallituksen aikana, mistä presidenttiehdokas Ahon raippaveron nimellä kulkeva jäänne vielä on meillä olemassa.

Oli erittäin myönteistä, että kelamaksu, 700 miljoonaa markkaa vuotuisella tasolla, poistettiin, mutta totuus on se, että tämä 2,4 penniä palkansaajia korkeampi savamaksu on kohtuuton. Olen samaa mieltä kuin äsken Rkp:n edustaja puheessaan, että se on etupainotteisesti tällä kaudella poistettava. Kyse on tietysti siitä, että tämä alkaa tulla nykyisen hallituksen rasitteeksi, vaikka tämän maksun pitäisi olla presidenttiehdokas Ahon rasitteena. Tämän takia tarvitaan todella toimenpiteitä. Hallituspuolueiden pitää pyrkiä asiasta rivakampaan neuvotteluun myöskin eduskunnassa. Oppositio vain puhuu, mutta hallituspuolueiden varassahan tämänkin asian korjaaminen Ahon jäljiltä tietysti on.

Toinen asia, taitettu indeksi ja eräät muut järjestelyt ovat myöskin heikentämässä palkansaajiin nähden reaalitulokehitystä eläkkeensaajien osalta, joten niitäkin on, kuten eduskunta on edellyttänyt, arvioitava. Ministeri Perhon toimesta myös parhaillaan selvitetään eduskunnan syksyn 1998 pohjaosia koskevaa lausumaa siltä osin, kuinka suurta osaa koskee lähinnä tämä julkisen puolen tuplavääryys ja miten sen korjaamiseen tulisi edetä.

Nämä ovat vakavia asioita, ja myöskin eläkeläisväestön ja työeläkeläisväestön, tätä maata rakentaneiden ihmisten, osalta on oikeus ja kohtuus, että niissä myöskin puheiden lisäksi todella edetään.

31 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa, mitä täällä on käyty ja mitä ed. Rajamäkikin tässä osittain kävi, ei näkynyt selvästi mitään muuta kuin hänen ajatuksensa, että maksu on poistettava pikaisesti etupainotteisesti. Kyllä hallituksen esitys sellaisenaan vaikuttaa eläkeläisten pilkkaamiselta. Eläkeläiset kaiken kaikkiaan rakensivat tämän maan, ylläpitivät sitä. Näitä leikkauksia tarvittiin siinä yhteydessä, kun maa oli todellisessa hädässä. Tällä kertaa voidaan sanoa, että näillä valtion omaisuuden myynnistä tulevilla rahoilla — osittain voitaisiin väittää jo, että kylvetään rahassa — on hoidettava kunniavelka, mikä liittyy näitten eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentamiseen. Sen osalta kaikki ne puheenvuorot, mitä täällä salissa on käytetty, käsittääkseni tukevat sitä.

Niin kuin useat edustajat ovat ennakkoon todenneet, odotamme nyt todella sitä äänestystä, että jokainen on puheittensa takana. Jokainen, niin työnantaja kuin työntekijäkin, on ollut maksamassa tätä eläkekertymää, ja se on heille täysimääräisesti korvattava, hoidettava. Ei täältä kukaan eläkeläinen niitä rahoja mukanansa missään arkussa vie. Kyllä ne tämän yhteiskunnan pussissa pyörivät, ja siitä tämä hyvinvointi myöskin on eteenpäin menossa.

Herra puhemies! Toivon, että nämä keskustelut, mitä täällä on käyty, johtavat myöskin tuloksiin ja näkyvät siinä lopputuloksessa, kun asiasta äänestetään ja päätöksiä tehdään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen